

કાજલજીઅરીસો

૮ પત્રીકા

પ્રથમ આરતિ
૧૯૧૨

[સાત દસ લેખકોએ સ્વપીત]

કિમત બે રૂપિયા

પ્રકાશક
લાલભાઈ મળિનાન રાહ
શ્રી હવન-મણિ સદ્વાચનમાળા દ્વારા
હવિઆઈના દેસ સામે દિલ્હી દરવાજા બહાર અમદાવાદ

મુદ્ર
ગોવિંદનાન જમવીઆઈ શાહ શાર ૧ મુદ્રણાન
પાલકોર નાકા અમદાવાદ

મારી વહાલસોથી ત્રણે બહેનોને

૨૧ બહેન હીરાબેનને

અ સૌ બહેન બબીને

અ સૌ બહેન સુશીવાને

—જયભિખુ

દીપના તેજથી

ફૂલની ચુલાબીથી

મીલની કુમારથી

દેવાના અમીથી

હી સસાતની આગમાં સરજે છે ફૂલબાગ ।

નગરાણુ

શ્રી જીવન મણિ સફાચનમાળા દરેક પોતાની
જા વાંની એવે જેડી સુ છે એના બે પુસ્તકો પ્રગટ થઈ
ગયા છે જાળીના પ્રગટ થવાની તેવારીમાં છે

આ દ્રશની યોજના કમાવાના ખેવથી થઈ નથી આરબથી
જ મૂળ કિ મતે પુસ્તકો આપવા વધારામાં એક બેટ પુસ્તક આપવું
મૂળ કિ મતમાય દસના બદલે પદ્મની કિ મતના પુસ્તક આપવા
રમભર્પા રસભર્પા રૂપકકા પુસ્તકો સા ર કરવા એ એની
નેમ રહી છે આ બધા પ્રયોગો કરવા છતાં દ્રશ તલુ જ
સુ છે! વધતી જતી મોવવારીના સમયમાં વિધિયો જ આ
સધિવારો લેખાય !

આ સધિવારથી પ્રેરણાને અમારા પચિ વર્ષના કામથી
માહોને નગરાણુ તરિકી-એક વધુ બેટ પુસ્તક આપવાનો અમે
નિર્ણય લીધો. અને સ ૨૦૧૩ થી ૨૦૧૭ સુધીના પાંચ વર્ષના
સ્થાપી માહોને સ ૨૦૧૮ નું લવાજમ ભરેથી થી જન્મિજ્જુ
રચિત કાગલ અને ઝરીસો નામનું સુદર પુસ્તક બેટ
આપવાનો નિર્ણય કર્યો છે એ મુજબ આ પુસ્તક પ્રગટ થાય
છે આશા છે કે વાચકો એનો લાભ લેશે

—દરેડીએ

મુખ્યબધ

શુ બાલાભાઈ (નયમિષ્ટુ)નો 'કાગલ ને ચરીમો' સમગ્ર વાંચવાનો લાભ હમણાં મળ્યો. ડેટલીક વાર્તાઓ, અમ વાદના દૈનિક ગુજરાત સમાચાર'ની તેમની જાણીતી કોલમ 'છટ અને ઈમારત માં વાચી હતી પરંતુ વિશેષ દેવુથી મધ્ય થયેની ને મહારેલી આ વાર્તાઓ વાચી સવિશેષ આનંદ થયો.

શુ બાલાભાઈની નિબંધ સાહિત્યસાધના એક સરખી ધ્રુવ ગતિથી ઉત્તરોત્તર વિસ્તારી-વિસ્તરતી જાય છે એમનું સમગ્ર સર્જન ખોલતકી છે. મનની સૂતેરી સવેદનાઓને જાણી, તેમને રમૂલ લાવશૂભિકા પર નર્તન માત્ર કરાવવાનો હસન એમણે નથી અજમાવ્યો. એમની કલમ તો સર્જકના વીધેલા લક્ષ્ય પર જ નિશાન તાકે છે, એના મર્મને વીધે છે અને એ મર્મના દંની પાઠકના હૃદયને અનુભૂતિ કરાવે છે.

'કાગલ અને ચરીમો' આપુ જ એક વિશેષ ખોલ લક્ષ્ય લઈને આવતો સમગ્ર છે.

શ્રીની પ્રતિભા અને ગૌરવ લગભગ અને મર્યાદા રેન્દ અને વિવચના,—આ બધાનાં પ્રતિબિંબ એના ધાત-પ્રતિ ધાત સાથે સમાજની આરસીમાં કથા ઝીલાયા છે સાથે

સાથે સ્ત્રીની સાચી સુંદર મૂર્તિ પર કાળજીની કાળાશ
પણ કેવી રીતે અકિંચ થઈ છે એ લેખકે યુવતી આકેશ
મર્મદાની પરવા કર્યા વિના આલેખ્યથી તે આજ સુધીના
નારીજીવનના વિવિધ પાસાની કાખી કરાવી નવીન રીતે અકિંચ
કરી છે 'કલ્પનો જ મ' મેપદ્મ' નામિલા વચ્ચેના
પ્રાચીન નારીના જીવન-ધનકાર છે તો 'શિવજીની જગ
કાઈની બેન-બેની' હાથદ 'ન દેનમ્'ના આજના
યુગના પ્રતિબિંબ છે

આ પ્રતિબિંબની પાછળ લેખકની જે ઊંડી મનો
ભાવના બ્યકત થઈ છે તે નારીસ માનની નહિ સ્ત્રીસ્ત્રમારની
પણ નહિ પરંતુ સમાન અને સ્વતંત્રથી જે બહુ જીડાણમાં
જે ભાવના પ્રગટે છે એ મનનાની છે સ્ત્રીજીવનના આઝાદી
અને આત્માદીના પ્રશ્ને જીવતી એવું નવું ક્ષેત્ર પકડતી
નવલકથા 'દાસી જનમ જનમની ને સાચી જનમ જનમના'
નામથી એમણે આ પૂર્વે પ્રકટ કરી છે એ સમયે એમણે
જે કથન પ્રકટ કરી હતી એ જ અડી પણ સમગ્ર રીતે
પરિવર્ધિત છે

સો ન દાસી ન વેરણ ન લોચા ।
સોનુ બેસણુ તે જન્મજનનોના ચોતા પા
આને આ આપારપ્રધાન અને મોટાઈ પ્રધાન સસુ

તિના યુગમા ભ્યાં રસનેા આવિષ્કાર અમરતિના પરિધમા પરિઅમલ્ય કરી સ્ત્રીપુત્રની સ્થૂન દેહદષ્ટિથી બહાર નીમ્ળી એમની બીતરની હૃદયસૃષ્ટિ સુધી પટોચ્ચવા પામ્મો બની જાય છે ત્યારે આવા સર્જન જીવનની એક જ બાજુ વ્યક્ત કરતાં હોવાને કારણે એકાંગી હોવા છતાં જીવનરક્ષી જરૂર બને છે સ્ત્રીની હૃદયસૃષ્ટિને લેખકે સવિશેા મમતાથી સમજાવી છે, સ્નેહપૂર્વક સ્ત્રીકારી છે અને આદર્શથી આવ કારી છે સ્ત્રીની સ્મૃત અને શીલને એમણે વખાણ્યાં છે અને ધમશપૂર્વક વાર્તાઓમાં વણ્યાં છે

સમાજની એમ્તરશી અગામજી રીતરસમેાને સહન ક્યાં વગર સ્ત્રીએાને માટે કોઈ આરોઓવારો નથી એ પુરાણયુગીન માપદંડોને એમણે પડખ્યાં છે અને એપી રોગની મારકે એ બધાને નાબૂદ કર્યે જ છૂડો છે એમ સ્પષ્ટ ક્યું છે

જે સમાજે નારીને એવું મૂલ્ય આપવામા મેટા વિશ્વાસપાત ક્યો છે તેઓ તેની પુનઃપ્રતિષ્ઠા કરશે એવું એમા સંકેત વચન છુપાયેવું છે

મુ બાલાભાઈની ક્લમે સ્ત્રીશક્તિની પિઝાલું અને પ્રતિષ્ઠાની પ્રીતિ કરાવી છે

ગુરુદેવ ટાંગોરે એમની ' મોગાનુયોગ " નવલકથામા એક પાત્રમુખે બોલાવ્યું છે કે, સતીત્વના ગૌરવને માદ

પ્રેમપ દર્શને ઝીની વ્યથાને સ્ખાવવાની કોશિસ થાય છે
પરંતુ આ વેદનાને અસંભવ કરવાની જગા પશુ કોશિસ થતી
નથી આજે ગણકાઓ બાદ સ્વાધીનતા પ્રાપ્ત કર્યા પછી
આપણે રાજકીય સામાજિક, આર્થિક અને સાહિત્યિક ક્ષેત્રે
આ વિધાનને મિથ્યા કરવા કેટલા નવાસ કરીએ છીએ।

માર્ગ બને અધકારમય હોય આત્મદીપ સંચેત છે

પથ થા રૈન અધેરી
કુજ પર તપ ઉજિયારા

આમચવાણી મુનર્ધ
તા ૧-૬-૬૨

—વસુબેન

આખ, અજન ને અરીમો

કાળજ આખમા છે

અરીસો હાથમાં છે

માણસને ઈશ્વરે એવો સન્ન્યો છે કે પોતાનું પોતે જોઈ શકે નથી એ હાથમાં રહેલા જડ-શૈલિક અરીસા વાં આંખને લુએ છે ને આંખમા રહેલા કાળજને પિછાલે છે। સુ. પોતપોતાની રીતે એને વખાણે છે કે વખોડે છે।

કાળજની પલ્લુ કોડી દસા છે કોઈને આખમા આંખનું ગમે છે કોઈને દીકરું ગમતું નથી શા આ વરજાગિયાવેડા। મેન ને માનવી મુરખાવેડા।

પલ્લુ શિત પ્રકૃતિવાળો માનવી છે એમને ન ગમે એ બીજાને બહુ ગમે કોઈને કાળજ આંખનું ખૂબ ગમે છે જી। જુદા રંગનું જીંજી ખૂબીનું, અલગ અલગ બાતનું।

અને એ કાળજ આંખમા આંજીને સુ. એની શોખા નીરખવા હાથમાં બૌનિક અરીસા લઈને બેમે છે શોખાની ખાતરી પ્રતિ હાનુ પ્રમાણ પોતપોતાની રીતથી નક્કી કરે છે। એમા સ્વાય કરે છે જડ અરીમો।

કેટલાક દીવાના આખનો દોષ અરીસાને દે છે કોઈ કાળજની કાળાસનું કારણ આંખને માને છે કોઈએ વિચાર્યું નથી કે 'જેની દૃષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ।' આખ અજન ને અરીમો ત્યે વસ્તુ નિર્વિકાર છે શિત શિત છે પલ્લુ પરપરના

સયોગથી એકબીજાનું એકબીજામા આરોપણ થાય છે
સસાર પણ સયોગાધીન જ છે ને !

શ્રી અને પુરુષ ઉભાની ટૂંકિઓમાં પણ બાધ
જાય છે ! અને પરિણામે એક બધાની વિખલાઈની વિસવાસની
સહિ મધ્યાં ધરોમા સત્યાર્થ રહી છે !

કીને કોઈએ દેરી માની જાણે થાતી છે કોઈએ
કીને નારી પ્રત્યક્ષ રજાસી કીને પત્ની ભૂતી માની છે
કોઈ એમા સર્વસ્વનો સાર લુએ છે કોઈ એમાં સત્યાનાથનું
મૂળ નીરમે છે !

કાપડ એનું એ છે, પોત એનું એ છે પત્નો એનો
એ જ પણ વણકરે વણાટમાં ભાડે બારે જોડાઓ રખો છે
ને રખરેજે રજોમાં બારે રખીલાપણુ રાખવું છે ! રખીન
કપડાંની ખૂની એ છે કે રમ જીતસતાં પોત અને પત્નો
એનાં એ હોવા છતાં એના પત્નો બાવ જીતરી ભાવ છે
વણાટ તો ફિસો પડપોજ છે, એમાં કાચા રમે બારે કોઈની
શિયતિ સત્ય જ

હવે આપણી દષ્ટિ બાલીએ આખ એની એ છે
ખરીસો એનો એ છે કાખવ પણ એ જ જ ને ફેર છે એ
દષ્ટિમાં છે દષ્ટિને સ્વસ્થ કરીએ એ વણાટ ફેરની નાખાએ !
એ રખો ધોઈ નાખીએ મૂળ પોતને ખરખીએ

અમારી ખાતરી છે કે એ પરખમાં શ્રી અને પુરુષ

એક સમાન દેખારો સ્વપ્ન, સમાનથીત સમસાદિષ્ટ
સરખા ગુણી-અવગુણી ।

અને એમાં સી પોતે ખત્તેખત્તે મિત્રાત્રીને ખરી હશે
સી જાણકો નહિ માગે, સી સુકોમળના નહિ વાહે, સી
વિનાસનું સાધન નહિ બને । સી મરીપગીનું તત્ત્વ નહિ હોય
સી સપમી હશે જ્વન ન હશે, સ્વચ્છ હશે કોઈના પગની બેડી એ
નહિ હોય ને ચમરન ધીની એડી નીચે પથ એ નહિ દમાય

જે હશે એ પોતાની રીતે હશે । કોઈની કૃપાથી નહિ ।
પુરપની દષ્ટિને સમજામી એ બદલી નાખશે

ગૃહસ્થન નવી દષ્ટિ માગે છે એ દષ્ટિના ધડતરમાં
કઈ ઉપયોગી યાચ તેવી થોડી કથાઓ આ સમજમાં આપી
છે વાચકો હાર-નીર ન્યાયે એને વાંચે ।

આ મુખતકનો મુખમધ મુખર્ધ-આમસવાણીના નળીતા
ગડિયો અધિકારી શ્રી વસુમહેને મારા પરની નિર્વાર્મ
લાગણીથી લખી આપ્યો છે સ્નેહીઓના કાલુ કદી ચુકવાતા
નથી શ્રી વસુમહેનની ઠાવણી ને નમ્રકત ભરી કતમના
ચંમકારા ગુર્જરી પ્રળને હમણા હમણાં ઠીક ઠીક એવા મળ્યા
છે ગુજરાતના થોડાક સીનેખિકાઓમાં એમનું સ્થાન છે
તેઓએ આ મધને મુખમધ પૂરો પાડ્યો તે બદલ ઉપચારની
રીતે નહીં પણ હૃદયથી તેઓનો આભાર માનું છું

ચન્દ્રનગર અમ તવાદ-૭

—જયસિખમુ

અનુક્રમ

૧	કાળજી અને અરીસો	૩
૨	શિવજીની જગા	૧૪
૩	કર્ણનો જ મ	૨૩
૪	લાખસુ માણેક	૩૩
૫	મણિમંદિર	૪૧
૬	અના	૪૬
૭	નામિયા	૪૭
૮	એમા શુ દેતી !	૧૭
૯	પરીક્ષા	૭૧
૧૦	કપગુખા	૮૩
૧૧	અધ પાન	૯૩
૧૨	મેધદૂત	૧૪
૧૩	કૃત્ત	૧૧૧
૧૪	ગોઠની બેન-બેગી	૧૨૨
૧૫	અર્ધજી	૧૩૩
૧૬	૧ દેવ ૧ પદાવનમ	૧૪૦
૧૭	મખા	૧૪૩
૧૮	ચિત્રચારી	૧૬૩

સિદ્ધાન્તમણી

[વાર્તાસમૃદ્ધ]

ਜੇ ਕਦਾ ਦਸਾਵਤ ਦੇ ਅਮਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਏ
 ਸਮੁੱਚੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਸਲ ਹੀ ਪਾਏ ਤੇ

કાજળ અને અરીસો

“આ હામમા કોઈ મઠ વડે છે
કે ? સ્વર્ગમાંથી જૂની પગ

દેવ એવી એ આખરા કિન્ની વાળરે આ પ્રશ્ન કરતી નીમળી

એ પનિહારી હતી મન્નરી પનિહારી હતી માથે મેના જેવી
ચકચકતી પિત્તળની હેન હતી હન જગથી હનમની હતી એી નેમનથી

આપ્તના જેવી જાનો આવો પ્રશ્ન સાંભળી મધુ સહ થઈ ગયા
મામને મોઢે અને નમનની ભરી ભાનરે આ પ્રશ્ન કરતી નીમળી પનગી
જેવી બાર્ષ મહાકાવ્ય ચાની મર્ષા પુરુષો બવા આશ્વથી કિમા રહી
મયા અને છાત્રિવાળી આ જુવાનગીને જોઈ ત્યાં અસહરીની જાન મને
આ ભવાઈ અગે લાજસરખ એ સીનુ આશુભલ છે ભગવાને આન
૩૫ આપ્યું ને મૂઠીનું નેતુ જ ન આપ્યું પન ના ના ! ગુરુના
પુત્રાનનની કોઈ પરીત્ર બાર્ષ લાગે છે

રાજરણી જેવું ૩૫ છે કોનર ફૂન જેવી દેવ છે કોમ્નો મરોડ
ભક્ષમયા મધુરને કામો પાડે છે વાળની કાળી કાળી ઘન છે માથે
પિત્તળની દેવ છે રમનયુ મનીર નજથી જગલ હ

સુદગીએ ફરી પ્રશ્ન કર્યો આ મામમા કોઈ મઠ બગે કે ?

કાજળ અને અરીસો

કા બાઈ એમ પૂછે છે ? એક છાતીકા બુવાને આડા ફરી
પ્રશ્ન કર્યો પ્રશ્ન મનારે તરુણીના નયનનારક સાથે નજર મિનાવવા પ્રયત્ન
કર્યો પણ નિમ્ન નીવડતો તત્કાલની ખૂટી ધાસુ તેજ એમા હતું

મારી વાત દુકા છે આ ગામમા મરદ હોમ એ મારી દેન
ઉનાડે વા ધીજળા જેવી બાઈ એ કયુ

માઈ ! આ ગામનુ નામ માગિયા અહી મરદો મરદ પીઠો
દાગી રદ છે ત્યા જ દેરીએ જ દાવરામાં મેઠો 'દશે તારી દેલ
એ ઉતરાવશે

બાઈ તો અમૂઘ મની દેરીએ ચારી ડહી આગળ જાતવત
થોડા બાધ્યા ફના ને દેરીની બીંતે બાનબાનની તથવાગે સગલી
હતી દાવરા જાઓ દતો ને દાવરાના દેવ જેવો પીઠા દાગી નામનો
બુવાનિરો સુના સર્ક રજો દતો ને ચેવરાવી રજો દતો દછ સુધી
મીઠી અમૂઘ રેડી એતી દેરો વડાંક અદમન દતો મોં તો ગ્રામી
મા નુ દનુ !

ભી જાનગેથી જોઈને મન પાપમા પડે એરી એક રૂપવતી
નારી એવ ક મામે ચાવી આવે છે આ જોઈ દાવરાને અચરજ
થઈ શુ' થી દાગીએ માથેથી ખમી ચપેલી પાથડી સમી કરી
જાત ની ટરી એક બે સઠ એમા મ ડેરી સીધી

બાઈ નિમિષ પથવે દાવરા સામે જઈને જોયા સ્ત્રી ક ફરજી
પૂનગીની જા પથવી જમીન ખોલતી એ બોલી

મ ની મોડમાં નીકળી ધુ

એવડ જુ કા ! ઠીકાએ કયુ

મર દેવ એ અન્વાવ પામેલી અનગાનુ અખ કરે ? બાઈની
જાનમા કાગળિયા થા દા

કોણે તારુ અપમાન મ્યુ , બાઈ ? મ્યા રાવણે મુ ૨ મીનાને
સતાપી ? પીકાએ ક્રમ મ્યો

મુર્રી દશ નીચુ મો । ખીને જ પ્રત દત્તી દત્તી પાંગે પછુ
પરભી સામે નગર નોધવામા અવિવેક માનતો હતો

એ વાત એ મર જ જા ડી શકે જે દેવ ઉતારવાનુ નેપથ્ય માટે
વરોરી શકે તૈવાગી દાણ તો દા પાંગે નહિ તો દાનતી ધાઉ-વગી
બી ? મર ની મોધમા અગે ? મનમા મર નો દુશમી પાચો છે ।

બોનના બોનના બાઈની માર દાર થઈ મર્ક પી ની અને
બાઈની આખ મગી પીંગએ આશ્ચર્યભરો વરે મુ

કોણ બનન વેજન ? મોજા મમતિરાની મુ નમી ।

મુદલમી નહિ અમાતવમી । પી । પનિત્રનાને માટે હા
થયો છે

કોણે હા દરો વેજન ? પાંગે મોજાજિયે થઈ ગરો

રામના વખતના ધાથી મોનીએ નહિ ખુદ મારા પનિએ રામે-
સીનાને મતાપી છે

‘ તારા પનિએ નને સતાપી ? વેજન ? એમા અમે હાથા છીએ
પાંગે દાના પગી મરા એણે માટેની બેઠ એક વાર છોડી ને ફરી
વાર બાધી ફરી હાગી

મને ખજા દત્તી નમે પુરુષો બધા એક માગીના ધડાયા છે
ને મયરો બધા એક સપ મીને બેઠા છે । ની સ્ત્રીને મારીને-વમર
વાકે બોંમા બહારી દે-અને બહારના એનો ધ ડી મોય-પડી મુગ્ધ
અદરના પોતરા નમે જાવના અન્ધાસ સામે મુજવાનુ વન મખનાર
તમારા મોખાથી દર પખ ન નીમ્ને હા ? નમે મધા પુરોએ એક

૩૧૮૫ અને અરીસો

સપ ઘર્ષ સ્ત્રીઓ સામે મવતરું થયું છે ।

વેગન નેશમા હતી એના સ દામાં તીસ્તી તીકશુનાઈતી
એ આગમ બોલી

સ્ત્રી આગ સાથે સરેતાઈથી રમી શકે પણ અપમાન સાથે
નહિ તે પી । ગમરામ ! કુ જાણીશ કે મરદ પીરો મારે ત્યા પેરો
નગેતો ઘરો કોઈ ભિખારી આવી બીખની ચાટ વાળી ગયો હતો
રે પીકા ! મારી મનપીગ કોને કુ ? તારે હાત્યે તો માર માથે
૬ ખના કુમરા ખમયા છે ।

મુ કહે છે ખેન । ને પીકા જતો ઘર્ષ મયો હેન ઉતારીને
વેગનને ધરમા લીની કયુ

સમજ્ય યો અમને મલોને વલેખના દરફ ધરા છે ફવામા
અમે રમી સન્નાગીઓને શમ આ ધીએ ડીએ વડી માનીએ છીએ કે
પણેની ખાને યમ સિવાય કોઈ આશય આપી શકો નહિ એટલે
અમારા અત્યાચારોનો આગેઓવારા રસો નથી । વધુ નથી પૂછતો નથી
પૂજ્ય ખેન મારી । અલી નિરાતે રહે તારા બધા દિસામ પીકા
ભરપાઈ તો પેરોપુગતમા જરૂર પાશે તો પ્રાપ્ત પણ પીતરીય

શીમ । મયા રેખી મુનિવર મન સીની રૂપાગી કામા જોઈ
ભનખના પ્રક્ર મયા છે યા રાખજો । મરદ એ કે જોને મદન ન નડે
વેગન અદર જતી મોલી

ને આ કારી જોમા રાખજો કુદ્રિ કર એને વમર મોતે વીધી
ના મજે પી એ પોતાની જોમાથી કારી કાળ વેગલને આપી

મનિખાના સીસુના આવાસમા વેગલ જઈને વસી રહી પીરો
તો સાન જોહની ખેનને કઈ કઈ લાડ વગાવે છે પણ જખમી
માણસની જોમ વેગલને હેમે શાનિ નથી કઈક ખરકા ને ૩૩ ૨૧-

દિવસ અમળાયેની રહે છે ભર્યા સંગેવગમા કમસિની કરમાય છે કઈક કહેવું છે ને કહેવણું નથી

એવાર વેળવે પોતાના માનેના ભાઈને ધીનકમ્થા કહેના કયું

ભાઈ પીકા! મારું એનીનું અપમાન કયું હોત તો આમ હોયો તારા ત્યા આની ન આવન સીને તો અમિરનું ॥ શરણુ છે, પણ મારી સાથે મારા ભાઈ પીકાની મથરાવની મેની કરી પીકો! મારો પીકો સખમયુ જતિનો અગ્ના

પીકાએ કઈ જવાબ ન આપ્યો એ એ સમીમાજને યા કરી સ્થો જ્યારે પોતે જૂખ્યેનરમ્યો વેજસના પતિ બોલ્ય કામગિયાના ગામને પાદસ્થી નીમ્મ્યો હતો

યા દેના અ કોગ તોડી જ્યો હતો પેની જૂખ દેને મમ્મ ભરતી હતી બોલ સાથે તો જૂની ભાઈમધાઈ! અને આ ગામ બોલ્ય મામગિયાનું એમ રાતના વિમામાની ભાવનાએ ડુંબીએ જઈને સા દીવો

બોલ્યભાઈ!

કાણુ છે? આદીની રંગી જેવો અવાજ આવ્યો

એ કુ પીકો

એ તો ગામડે ગયા છે

તો તો રામરામ મ્હેજે પીકાએ કયું

અંતે પીકાભાઈ! થોભો એ વાત કદુ એ ગયા છે પણ ધર સાથે લઈ ગયા નથી પાજ વગો આમદ થયો જોરગતી આડરી થી ઉપાગુ મો ડોમડુ! વા ગોમાર્થા જાગે ચંદ દેખાયો કેન્દાક માણસ એવા મનવચ્ચા હોય છે કે મોટો આમદ પણ પાડો દેવાતો

જાજણ અને અરીસો

નથી તો આ તો અતરનો આમદ !

પોતે રોકાયો મુ ધર ! તુ આજણા ચલ્તવા ને આજવાથી
મહેલી દીવાનો ! દીવાનો દસીને અતિથિને આવકાર આપી રહી

પીડા દિડાખાખાઠે એડો સામળી કડોડેની પૂતળીએ જાણે
પ્રેમજોષિ કરી હી તાજાકૂદી પાણી ભરીને આવી પીડા એ કૂદી
એને પકડતજ હેમની દીવી જેવા દાથ ને અરીસા જેવા જળને
જોઈ મ્હો એ અરીસા-જળમા આવનારીનુ પ્રતિબિમ્બ નિહાળી રહ્યો

પણ પાટને બેસી જમ્યો આવા જમણુ એ કની જમ્યો નહોતો
આવી જમાડતારી એને મળી નહોતી એના મામીકા આમદે જાણે
કાયામા માત્ર ઘર્ષ તો, ને અનનો મેરો પહાડ અદર સમાઈ જતો

પીડા તો આ ધર અને આ મુદિયાને જોઈ રહ્યો રે ! સ્વગ
ખાણ હોય તો અહીં અપરાઓ ખાણ વસતી હોય તો અહીં !
જોગ્ને કામળિયો ભારે ભાગ્યશાળી જેને ઘેર આવી સુદાગી નારી !

વેજલે વાતવાતમાં મ્હું પીડાભાઈ ! ધરવાળાને એકવાર અહીં
મોકલ્યો

ખહેન ! હજી નારીના ચિત્ત જ નથી ઘેરેર આ મારી તેજલ
નથી હોતી પોતા પી યોડી ખર દાથ કેલ્તવા પીડા મોકલ્યો ને પછી વેજલ
તરફ જોતા મોકલ્યો ને ઘેરેર વેજલ અવતરતી નથી કુવડોને ધરમા
આગી મનખાહેદ કા જમાડવો ? એના કમ્તા છીએ તે જ રીક

ને પીડાએ પરિપાણુ આ પાં સખાના સુરુખમા તેજથી જાહગજા
પીડાને અને એની પાવડ જેવી જુવાનીને વેજલ અમિન દી રહી જેવી
વેજલની દેખાડડન હતી એવી પીડાની ખનખીયાસ હતી

સન ગેકાઈ મયા દાત તો—તમારા ભાઈ આવી જતા
અત્વારથી ટા ફરડા નાખે છે વેજલે વળી રોકાવા આમદ ક્યો આવા

મહેમાનને જવકારો આપતા એનોય જીવ ચાલતો નહોતો, પણ પીંગે ન
ગેમયો મન ત્યાં મૂકી માગિયે આવ્યો

ધણા વખતે પીંગે જૂના એ સ્મરકુની મીકાચ તાજ કરી રજો
ને પડી વેગલે પોતાની વીતમ્મયા શર કરી વાન લાની હતી પણ
એનો સારાચ આ હતો

પીંગે પા રથી થોડેક ગયો દરી ને જોજો ઘેર આવ્યો સ
પદર દહાડ ગેર આવ્યો હતો વેગલે પીંગાની વાન પતિને હતી આમદ
ક્યો કે દોડીને પીંગાને પાછો સર્પ આવો મીંગણનો મોકો છે તમારો
મિત્ર !

પતિ બધી રીતે નખ્યો હતો એને માટે નાઈનધ રીંગે આજ
અતરાપડપ હતો વગી ફરી મહેમાનગતિએ તેડાવમુ ઘનો હસ
દુમગ છે ? પતિએ પત્નીને હત્યુ

વેગલે હત્યુ આવા મિત્ર જગમા ઓઠા જડે શુ જીવાની
અને શુ જીવાનીનું જાતન !

જોગને આજે મિત્રમા રસ નહોતો શિરાગાની લામી રાન હતી
ચાલ મદમ પાણીએ અરોગ મરીએ તનના થામ નરે પતિએ
આના ઊડી વેગલે પતિને નવગમ્યો

જમીરમીને પતિપત્ની સર્પ મયા વેગલેને તો અતિ અમથી ગા
નિદ્રા લાધી મર્ધ પણ નિદ્રામા એ લચી રી

સીમબાર્ધ ! એક રાત ગેમર્ધ મયા દોન તો

જોગ દજ મયાનીદરમા હતો એ આ સામગી ચમખી મરો
એલે કાન રીધા

વેગલે એક નદિ એ નદિ ત્રણ વાર એનું એ જ બોરી પીંગ
પીંગ ને પીંગ ! વેગલેને જમ પીંગાની ર લાગી છે

જાનની અને બાળને

બો. જોને જાણે પચારીમા વીછીએ : ખ મારો એ બેડો મર્ક
મરો. વેન સામે જોઈ રહો એની સોનેરી દેહ પર બરજોખ મખ
મરી કુમાર પાથરી રહ્યું હતું ચેચી ડોક ખાઈ જતા એડુ ઉત્ત
વક્ષ્યય બધુ હતું માન પર તો ખજન રમતા હતાં ને આ વાચકે
નાચ જોવી વેળી મૂચવા મમે તેવો જીવાનિયો તન મન ધન કુર
બાન કરી નાખે, પછી તિયારા વાગ પીકાતુ રુ મજુ !

કપરની ભારાં સતુ ' પુરાણીનુ વારવાર પુનરુચ્યાર પામતુ સાસ-
વાકન મ દે આરી મયુ સ્ત્રી ને ચાર હમેશા નવીનતા શોખીન ! અને
ફાનવામા ભાઈનિધા જ હમેશા ધર ભાગતા રોય છે

બો. જોને બા-પુરાણીએએ કહેના તમામ સ્ત્રીચરિત્ર વાદ કરી રહ્યો
કથાર પડ અવાર એની રાહ જોતો ચોરગમા આગ મારી રહ્યો

આખમા નિર ન ડોકાઈ મન વધુ અમ્બસ બન્યુ સરજના
ખેના ગિરુ સારે જોગએ વેજનને ચૂરી ખચીને જમાડી

સામે પિતળની હન તૈયાર હતી આગબમા વહેન ખરી હતી
જોગએ વેજનને માથે હન મળી અને કન્યુ તને એનીને તો
આગ જામા ઉઠેવી જોરડીની જેમ અત્યારે વાગી નાખુ પચુ મારે
તો સારે તારા આગને પલ્લુ વાવે છે પીકાને કહેજે કે પારડી
ખાવડી સાથ રમતા આવાયુ હવે મલ્લ હો તો આ હેન ઉનાચ અને
તને ધરમા મેમડે એને કહેજે કે હિસાન ચુકાવા જોગને આવે છે
બા થને !

વેજનને બસી દેને વટેન પર મેઆડી દીધી ને ધરખાર બાગી મૂકી
આ જૂનકાનીન સ્વપ્નમાથી જાગતા પીકાએ રહ્યું

બો. વેજન ! નિર્ભય રહે ? જોગને કાલ સુધી માગે ભાઈ-
બધ હતો આજ એ માગે જોનેવી રહ્યો જોનેવી સાન કેમ બધ

ભરી એ મને આવડે છે

ને એ વાતને દિવસો વીતી ગયા

મ રાની વેશ છે ને સકરની દેરી છે ।

પીકો સમગ્ર છે મુગ્ધ આથમ્યા વિના રહે તો પીકો માગા-
ઈ ન વિના રહે ।

મરિનો પૂજારી જોને બેઠો છે એ વખતે બે જણા બે ઘોડા
પર આવીને જાત્યા પૂજારી સાથે વાતચીત કરી કંથુ પીકા
ભાઈને આ મળ્યું છે ખાનખી કામ છે નરા નથી થયું

આજ એમને મેર ભરીજના લગન છે શરણાઈ સાલગો છે ને ।
લગનના કામખજના રાંતુ મોકુ થયું

થોડું મુખકુ લાવશે ? જુઓ આ પિપા મેનું મુખકુ
લાવજો અને એ આ તમારો આગળકે ત્રણ રૂપિયા આપના મધુ

પૂજારી મામમા વહેતો થયો થોડી વારમા એનવારો પીકો
દર્શને આવી પડેલ્યો સિવજના બાણ પર બીની ચઢવી ચરણામૃત
નવા જાપ છે ત્યા માથા પર વીજળીનો ઝગમગા જોરો

પડકારો થયો પીકો ! તનવાર ખચ ! હુ બોલો !

ભને આ-મો સુખે દિસાન પનાવગુ પગ એક વાન મારી
રાખ માનાપ વગરની ભરીજને પગલાવુ છુ કન્યાદાન આપીને દુભાગા
આડુ છુ-ન આવુ તો ■ કર દાના મોજન મારી પૂજારી આડ ।

બોજાએ ■ ઈ નામા વિચાર વગર તનવાર નીચી નમાવી દોષી
પી ના ય દોષા અસર હતી એ નરન વહેતો થયો

બોજાની સાથે મ મા એનો ભાણેજ હતો એજે મધુ

કાનગ અને અરીઓ

મામા ! તમે પડાડ જેવી જૂન ફરી સિંકાર દાખવાયી
છમી ગયો

બાણી ! રમ્મનો એ પદમ પૂનરી જી મારો દુરમન જર
છે પ ! જુદાઓનો નથી અને નહિ આવે તો આપણા પત્ર કયા
ગિરો મૂકે છે ? આમે જ્યારે જર્જરે મૂડી નાખીશું આજ હવે
પાન ફરવા માટે મદમ બાવ્યા નથી !

મામા-આજેજ રમ્મનો મરિમા હુપાર્કને તથા જોઈ રત્ના
પૂનરી તો ! એ એ મરો લગેમા દાપુ લેવા રોમર્ક ! એ બાકીજીનો
જીવ ખગ ને !

રાન મધરાત ધર્મ પૂન ગિરો ન દેખાયો તારાઓ આમથમા
આખમિયોની સ્ત્રી તથા બાણે ? મામાને ફરી ટોર ફરી એણે મનમા
વિચાર કર્યો કે આવા બોળા પોરેલી બામિનીઓને જ બીજા ભોળાવે
છે આ વાતમાં તો એક પા અને એ મદમ ! વિચારવાતુ મુ વગી !

મામા પામે ધર્મ જવાન નરોતો અને આ ? ભેરમા બાગાની
જર ફરી ! એ કે ! પર નજર નાખી તથા તારસિમા તેજ વેરી તથા
દના રાન આમગ વખતો ફરી ત્યા તો આસમેર ધર્મ આવતુ દેખાયુ

એ પીંગ દતો, ભર્મા થાસે ધસ્યો આવતો દતો

પત્ર આ મુ ? પીંગ સાવ નિશ્ચય દતો નાનીશી કદાર પથ
ભેરમા નરાની પીંગએ અદર આવીને સકર દાના બાકીને બથ ભર્યા
કથુ બો ન ? મર પા

પથ તારુ દયિવાર કર્યા ? નિશ્ચય પર શરણી થા ન થાય કે
નામર નથી

મામાથી દયિવાર ઉપાગથ તેમ નથી ભોળા ! બહેનના ચૂડાનો
સવાલ છે દુરમન તોય તુ મારો બનેલી છે ! બૂડો બૂડો તોય વેગલ

જેવી સતી માનો ભરથાર છે ! માટે તારા મો મુના માફ કરવા પડે
 શુ કહે છે તુ ? ' બોલો દીનો યર્ષ મયો વેજલ સતી ? '
 હા સતી એણે પુણ્ય કરતા કોઈ પાપ ક્યું કરી કે તારા
 જેવો પતિ મળ્યો આપણા મો પર કાળજી દેવા એને આપણે
 અરીસાને દો ! દર્ષાએ ત્રીએ બોલ્યા વેજલ સતી છે શકર ! દાના આ
 બાણની સાક્ષીએ કહુ છું પીડાના ચન્દો ચમત્કારી હતા
 શુ વેજલ અરીસો ?

‘ હા ’

ને હું કાળજી ?

‘ હા ખલુ બોલ ! આ વાત જાણીને દીનો ન પડતો આજ
 તારી પૂરી રીસ ઉતારી ને ! છેલ્લે માગુ છું કે સતીને ન સતાપીશ
 નહિ તો

બોલો શુ કહે ? પીડાનું બોનવું અડધે રજુ બોળાએ તન
 વાર ફેળી દીધી ને દોડીને બથ ભરી લીધી ! વાહ પીડા વાહ !

આમણની વા ગી ચૂએ એમ બોલો રેવા મડરો !

દૂર જ સતીની ચરણાર્ધ હજી મટેલી હતી ને જનડીએ
 માણી ગાતી હતી

શિવજીની જટા

શિવજીના કુમારિયા આગને
વીઝળીની બત્તીએ વિશેષ

કુમારિયા નવાની રહી હતી ને સુરેખા પોતાના ખડખડી સજ્જ
ધર્મને બદલ નીકળી

સુરેખાને ધર્મ તરફ રૂઝ નિધિ અપાર હતો એના નવા જન્મનાના
સૌંદર્યપ્રકાશ સાંધનોએ ભારે મ કરી હતી એ જગ એટલે મદમરી
રમમરી સુરેખાને નીકળી રહેલી એ ખગેબર જીવાનીની ઝોની હતી

સુરેખા સધિઝળખા હતી ન જીવાન હતી ન કિશોરી હતી ન
મુઝા હતી ન અનઝિજા હતી । આ અરમ્યા એરી હતી કે થાડે
પગ સજ્જાર રૂપને ત્રિભુવનવિભક્ષી બનાવી મૂકે છે ।

સુરેખા પશુ બધુ હતી પગ સદુધી વધુ તો એ આગની અવે
તનિ રમમૂર્તિની માનીતી તારિ । હતી નગેતો એની પામે કંઈ
નદેતી એરી વાજછગ જગ એનું કંઈ એની પામે હતું ને બલમથી
તારિકાએને કિતેજ બનાવતું સુરેખા પામે વિધિએ બનેતું નુરેખ
રૂપના વ હતું । રેખાભર્તા અમ દર્શા માનુષ્યો પૌરુષ દતો

સુરેખા આત્મી કાલના નાનના છેલ્લા રિયાજ માટે સજ્જ

ચંદ્રને જતી હતી નીચે એના સાથીઓ અને એની સખીઓ તો
જોઈને ઊભા હતા. સુરેખા નીચે ઊભાવા સીડી પર પગ મૂકે તે
પહેલાં, તેના વૃદ્ધ પિતા પ્રિયરમોહન આડા ફરીને ઊભા આશ્ચર્ય!
પણ આશ્ચર્યનું આશ્ચર્ય તો એ હતું કે એમના એક હાથમાં નાનીથી
લામડી હતી.

લામડી-જ્યેષ્ઠિમા! અને તે આ યુગમાં-નીચથી સીમા!

દીકરી! પાત્રી ફરી જ! બાપે બૂમ પાડી અગે આ યુગમાં
આમુશ્કા જોઈથી તો માત્ર જ સ્ત્રી લોકો જોને. ઠઠમાઈવ પણ કોઈ
ચીજ છે ને!

અને આ શબ્દો નિરખ આગ્રસમાથી વીજળી પર તેમ સુરેખા
પર પડ્યા એ આશ્ચર્યથી જોની રહી

શુ છે પપ્પા!

દીકરી! આજથી નામમાં તારે જવાનું નથી.

શા માટે પપ્પા? સુરેખાએ નાનાશા હોઠ બીરીને મધુ

એ પત્રી મ્હોજ બાપે વડુ યુવાઓ ન ક્યો માન અધિકાર
દાખ થો રે! આ યુગમાં અધિમાર વાપરવાનો તે હોય? અને તે
પણ માનાપે? પ્રગ્ન માટે રાજ્યઓએ અધિમાર હોવા તો માનાપે
મુશ્કેલી ન થઈ?

કે મારા ઉર પપ્પા! તમે જ અને નામકોમાં બાપ નેવા
આજ સુધી યેરણા આપી છે તમે જાતે આવીને અને ત્યાં મૂકી જતા
અને આજ આ શુ?

દીકરી! તને જાતે ત્યાં મૂકી જનારો પપ્પા તને જાતે પાત્રી
વાળ્યા માટે છે દીકરી! હવે નામક નહિ.

કાવ્યની અને અરીસો

પપ્પા ! તમારા અવાજમાં નથી પેળ મારે -જા અવિધાસની
દુઃખ મ માર કમળાવાગે પીગુ લાગે તમને કમળો ક્યા છે ? મુરખા
લાડ મ્હની પાસે સરી બાગે પગુ માતાપની કમળેરી બલુના હોય
અને એ મળેરી જ્ઞતાનની અતિ ચાહનામાં પડી હોય છે

દીકરી ! તને ખાતરી છે કે હું કમળાવાગે પપ્પા નથી મે
તમારા નાગકના લીના ખડમા પીગુ લાલ્યુ અવસ્થાનો પગુ જે હોય છે
મારા પર વિશ્વાસ કર પાછી ફરી જા મારી લાડી !

તમારા પર વિશ્વાસ જરૂર હતું પપ્પા ! પણ પાછી ન હતું
પાછી હતું તો માત્ર બ્યક્તિત્વ લાગે મારા બલુતર પર પાછી ફરી
જાય મારી અરિમનાની બાવનામાં પૂરો મુકાર્જ બલ

મેળ ! નાપ સામે સ્વનગના ન હોય બાપ પામે નિરમન
હોય આજ્ઞાવીગર હોય અને સાચી સ્વનગના તો સ ન કરવામાં
વસેલી છે આજ્ઞાની સ્વનગનાને સસ્કારિતા ન લેખ દીકરી !

સીનાના ને કુષ્માકુમરીના જમાનાના સ્વપ્ન ન જુવે પિતાજી !
માત્રુ રોગસ માત્રુ બ્યક્તિત્વ મારા બલુતર સામે જુઓ પિતાજી
ને વચ્ચેથી ફગી જાયો !

નહિ હડ દીકરી ! આ સા નેવા

ચૂપ રહો પપ્પા ! આખ્યા ન તોડવેા કેમલા સરસ ને
બાવનાશીન યુવાનો છે ? તમે મારી સાથે તેઓનું પગુ અપમાન કરો
હો તેઓનું અપમાન કરવાનો તમને લેશ પગુ અધિકાર નથી !

દીકરી ! જુવાનીનો હું ઉપાસક છું પણ દરેક વસ્તુ મર્યાદામાં
રાખી સારી બાકી સસારે તો ઓંઓ સામે કાવતરું ક્યું છે મું
આજ્ઞા કે મું કાલ ॥ જુવાનો-કાલગ કાચી સુધી કળ્યા !

ઓહ ! નવા સ્વનગ જમાનાને તમારા જગતી જમાનાથી

મૂનયો છા ? ફેની જ નહીં ભાવના । મુ મુ તમે પપ્પા છે નદિ
તો 'નુરખાનુ મુદર મો દવનનો ફુડ જની શુ તમાયા મા' ચયગી
રહેના એના રાધને એને નીજ દાધરી ચૂની ખજી

નદિ તો તુ મને રપન મારન એમ ને ? આ તમાગી ફૂંચી
દાયની શીંગી જેવી અનન્યા ' જગ પત્ર સદન મ્વામા ન માન
નારી તમાગી અગ્નિના । તમાગી ગા ઉગારા તમે મોનાની જા મને
ખાગીને એની તાપ ની મેરા નમે ભરવા મુ જળવા ? જેને છૂ આપવી
જેર્ફ એ સ ના નના, મેરા વા માયા એને નિરમનમા મૂકતા ને
જેને નિરમનમા મૂક્યા જેર્ફ એ—એને નનનના આપી માગી દૂધ
વાન એ કે જે તુ નારા નમે પડતા નામ્મા ભાગ સર્ફ શરીર ની

એક ' પપ્પા ! નમે તો આગળ વરતા જાઓ છા શુ આ
રીતે દયવી નાખરા દીમરી ઉગીને—નારીને લેલિલા દરી ?
પગુનપિનો જમાનો ગરા પપ્પા ' ઉલો તમાગી સામી ન જાગે
પોગા મુ મુ નમને પ માર આપાને જાઉં પુ મા । હા ખાર
મારી રાજ જુવે છે ને મુઝેખા ગુમા મમતા મેનાપિની જેમ
આમગ વધી

નિયાગ મૂરા બાપ ' ખમા આરીને ? શી થગએ દિખ
દારી નયા માકા । શી ર્ફ ન શખી મુખાવી જાગીને જેમ નીચ
જાગી મર્ફ

જુગ બાપ હજ એ નુ ર દા શકો જે રારી નુ જાપ
છે એ હાર દવ માને મે ના । શા નખે થવ છે

જન પિનાથ જમન જાગુ છે જને મદન રીસ કે પ્રિતા
એ રેપ ના ગામ નદિ ખડ કે નિ રવન નદિ રવન

ને મુઝેખા જ સમા ખજીની મગી જાવ એમ મગી મર્ફ બાર

કાન્ન અને અતીસો

બ્રામ્હો ૧૨૦

દીકરી ! તને તારા વ્યક્તિગત અરમાન દોર મારે તો આખા કુટુંબના સમઠિના અરમાન બાંધવાના બાર માણસનું કુટુંબ એ બાળવિધવાઓ એ બાળકુવારી ! ને ચાહે મારે મરેનન મનારો કે ધરડો ધરો તમને તમારા સ્વમાનની જ ખેવના મારે તો બધાનું બેવાનું હતો ! હું દેવ મેના હતા કે દુશ્મન તો બતરા છે

ને બાપની આખ જરાક બીની ચર્ધ

હવા હડી હડી વટેની હતી

મુરેખાનો સજાગી સિનારો દૂધ સમરમા લુપ્ત બની ગયો
કર્ષ કેસા એની કપા-મમ નાના વિવેચનો મર્ષ કેસી પનીઓ !

નેનાઓના દસ ન-અવધુ મના નેકોને મુરેખા નેવી આગા
સુદગીઓમા વિશેષ આમરબ હતુ-વિશેષ પ્રસુમતા હતી

મુરેખા નીચ મગનની અદા બધી ચર્ધ ચલાવી એ આ નીકીનવા
હતમ નેકો એની આસપાસ બમવા સાચા સખની પશુ મામણીઓ
બાવવા સાડી સખડી વાત સામે મુરેખા સાપના નેવો કુતાર માગી
એને આરાધ એ વાનનુ યયુ કે મિત્ર બોને દરેક પુત્ર તમ સખની
દગખાત પેઠ કરતો સખના પ્રતાપેજ પર સહી કરવા મુરેખા ભેથ
પશુ ઈતેજાર નહોતી

પલ ન બો શુ યયુ કે સુના આવન વચ્ચે એ એક એક
દહાડો મુરેખા પરણી ચર્ધ ને સખને એ નિસ્ખારતી ને માટે પિના
સાથે લાગી એ મુરેખા સખનીક્ષિત ચર્ધ ચર્ધી

મનમોહન મધૂરી એ અધામિની બની ! સદ્ધર્મિણી બનવાની
એને ઈતેજારી નમેતી મરુ કે ધમ સામે બાવો પોકાયો હતો

કાચના બને બરનો

મારા સાગા પપ્પા મને કહેતા હતા કે મમમ માડી નુધી મારા
અંગ તો મ્હજ આવેમ ! અનનિ !

સુરખા કપૂરથી એક પડાકે લુગી થઈ થઈ એ કાઈથી નાવા
માગતો નવતો ધરો કે મિતમનો પ્રત નરોતો થા બાડાનુ હતુ
ને બે મ્હા મિતમ આચરી હતી ફક્ત મદિવારે દિસામ એ હાડે
મિતમ થયો એ નુ ?

૫૧ મુ ખાતી મિતમ આ વિતમનતો મ લે ઓગ વરી ગઈ
ધાપરનો નવ પચાર ? ન જતો મ્હ કે ના ક પનીવાગા આવી
ગયા મ્હ કે ના નાગામા બામ નવાના નિમત્ત મારા ? મ્હ કે ની
સ રાના નિમત નામ્યા નવાનુ કે આવી મુ પા મારી મના મારો
ના મોના નિ નિવ નો ડે ? ૫૧ નુરખા ત્યાયા માથુ
મારા મ્હ જી નોતી એરે એક મ્હ પની સામે પાચ વાના મગરે
મ તામી રીડુ

મુટેખાને થમા વિમે મ્હન નુવન હાવા મત્ય એ આન-
ના મૂને મૂનવા સાગી એનુ મન-પાન એ મતથી પજ અરિકે
થવા સાગુ મુખા ફરી ન મમાવા માગી

એક હાડો નામ મ્હ પનીનો માગિ મુખાને મગવા આ મો
હમદા હમલા એની મ્હ પની સામે એક દરીફ મ્હ પની ની મ્હ ફરી
એરે મુ

મુ ખાતી 'દરીફ મ્હ પનીને ન લોડીએ તો આપને તૂરી જડુ
રડુ મારુ તો ની પજુ મો માલસો નો લાગી જાય

તો મુ મરીએ ? મુટેખાએ હમ નીથી પૂજ્ય
એ મ્હ પનીને એક મૂલ્ય પૈસા થી રાને હ એ રમ એને
ન મારી નેરિએ

એ મારુ મુ કડુ લેઈએ ?

એ હૃદયની ફેન્ડલીપ !

તે તમે કેમ ? ના નથી ?

અમારી ફેન્ડલીપનુ કોણ પૂછે છે ? તમારે મિત્રના મૃત્યુની

તમા ! ત્હની ફેન્ડલીપ માટે કે ને ? સુરેખાએ કહ્યું

એ અચોક્ષ્ણ કે કાનીના માનિષ્ઠને આ જવા ! આપના

જટા પુરો આ યો પોતાનું અપમાન હોય પશુ મન માધુર્યમાં રાખના

કહ્યું તમારા જેવી આગમ વરેલી સ્ત્રી એ માટે યોગ્ય ગણાય

સુરેખા વિચારમાં પડી ગઈ એ નામતને એ જાણતો હતો

જેમીયવાર એને મળી પશુ હતો જ્યારે એ મળતી ત્યારે મુખમાં મૃત્યુની

જેમ એની મામે એ તો ! રહેતો પડ્યો પોતે કોઈ ભાગ્ય-પાતો નહોતો !

આ જ એ બાંધની મુનામન રવાની ? સુરેખા પગવાર વિચારમાં

પડી ગઈ માનિષ્ઠ જો યો

આમાં આપણી મૃત્યુની પ્રતિજ્ઞા છે તમારી આગમ કે મો

માણમેતો પાતો છે બાળી મૃત્યુ નગા તો યોગ્યમાં મળ્યા !

વારુ માન્ય ન એને દુઃખની નથી ન આજ્ઞા સ્ત્રી છુ

પુરુષ એવું માર્ગ મગર નથી !

એને સુરેખા નવા મિત્ર સારે મિત્રતા સાચી રહી મોટર

મૃત્યુને ને મૃત્યુની મિત્રતાના એ મુખ્ય માન્ય મન્યા જ-જવા

હરતો તો એને તૂટી નહોતો

સુરેખા મરી મુખ-વાના મૂને મૂની ર !

એ વજની ધૂમન સગર મુખવગની એ દેવી એના પાપના

દાગ મૃત્યુ દેખાઈ

પિતાએ ઉપરથી એના મૃત્યુ

ગુ મગા કરી સમૃદ્ધી જામા કેલ યવા આવી ?

હા પિતાજી ! દુખા હુ મગકા કાશી મુઘી મળા મારી
આવીની

નથી સાબળી દીમરી ! તારી ! વિશ્વા બહેનેલા બેગી હુ
ભરી જા ! હુ નટેતો મટેતો કે સસાજ સીઓ સામે મવનરુ કહુ
છે ! એ મવનરુ બે વાને ન ને હુ એની જોગ બની આવડી મોગી
જમચકીમા જે મુગી દાહા બેટરી હુ ! ને બહુ મને બેગી
નવર આર ! સીરે જ મેર દેનાગ હુ નથી દેર દેનો છે તે હુ
જાણ હુ સમરથો નરિ મેર મુસાઈ !

સુરખા નાની પોતરી સાર ઘરમા પ્રેસી

મોગી બહને દોડીને બટેનને બાથમા સીરી પાલીરી તેરી
દ મેરીરે કેમ નીરી જે ચિમર કયો તાર તપ દા !

બુગા તપે સાકગી લીરી ને મોગી દી રીને વારના મ્યુ

ખમરાર મર્ધએ મારી મુરખાને દુખરી છે તો ! લે બેગ
તુનસીનો ઉમગો !

તપે દીમરીને તુનગીનો ઉમગો આધો દીમરીને પવચપર પો !

મોગા જામે મેટના વિસતી ને વ બાખી દમે કે સુટેખા એમ મ
જાધી મર્ધ બાખ જમી જ ન થાર !

મોગી બહન તારી મ ! અનાજનુ મહુ દળાએ તો મ
આવો થામ ન લા ! નવરાનના નવ ઉમચગ પડી પા આવડી
જોર ન તારો !

દીકરી ! મેટના થામ તો કુ ઉતર ના અમ્માનો થાક છે
એને લગીર દુખવરો મા સુરખા તો રામ્બુ રત્ન છે

માખો આ મેનો ખાત મી વને ન મ મે પગ બાપ દીકરીની
સુદૂગ મરી ત્યો મ માને જામે ગિવટ મે જટામા સારી !

કર્ણનો જન્મ

“ વૃક્ષ તો હજી બેરો નથી અને
આ તમારી વામતિમા આવી

ખાતરમા મા ? પતિએ એમના પત્નીને પ્રશ્ન કરે

ઈલાહીનું નામપર મર્કે અને સન્મીનું હાથ ધરીને જતી
પુત્રીને તનિ-પત્ની નીત્યા તથા દીપ્તીના મામાની કુતિના એક
દોષ ॥ એના આનંદ અને એની અસીદ્ધિ પણ જુદી દોષ છે

પત્નીએ જ જવાનના વાત્યા દરિયા-તીર પાળી પુત્રીને મમ
ખાતી મદમદ અને એની જતી નર્ક રી ને સ્ત્રીએ એક ખાર
નિશાસ નાખ્યો

ત્રેવિધા મા જુની મના છે ત્રી કે વાનને જવાન પણ
વાગતા નથી ? ને જવાનમા મગ એમનો નિશાસ નાખે છે ? કઈએ
છે ? કઈ ન દેવા જેવું છે ? પતિએ પત્નીની ખામોસીને પત્ની નીની

પુત્રો ઉનાવળા દોષ છે અત્યુ સાબરુ અત્યુ ન માબરુ
ને દોષ પડે ? ગાંધાનું પરિણામ સારું આવશે કે નરસુ-એનો મર્ક
વિચાર ન મે અને દરિયામા દોષ ? પત્નીએ અજાન જેવા નવન
પતિ તરફ દેવતા ને મુવજો હાડ પર મ ગિમન આણતા મ્યુ
એ શિમનમા આન નેતો વિદા રતો

કાજળ અને અરીસો

પુત્રો બાવળા છે એ । ૧૧ નમારો આગ્રેષ છે મારો
આપણ છે કે સ્ત્રીઓ મોળી હોય છે રંગે મર્ધ હોડે કર્ધી કથુ છે
ને કે સ્ત્રીનુ મન દેવ પત્ર જા ૧૧ રમ્યા નથી તો મિમાતામાપણ
પનોતુ તો શુ ચક્રુ ?

પતિનો દાણો પત્નીને દેવાએમ વે વી રે તેવો હતો પશુ એનો
જવાબ ન આપના એ મોની

સ્ત્રીનુ દેશુ કે રોગ માર્ય નમારા મ્હેવા ત્રમાએ ન પમી
શમાય તેવા હોય એમ મા ૧૧ મર્ધએ પણ વિરાતાએ જીતી દેહને
તો જીવની જાગે-અમર જ સરજ છે જા ૧૧ મર્ધ આધુપાધુ કથુ
કે એની દેહ પર એનો દનિાસ મોળા અમરે અમર્ધ જ જાન । સ્ત્રી
જતો જાજ વાની થો ?

વાનચાતુરીમા તો રા ૧૧ તમને નહિ પરાગિત મરી શુ પશુ
મારા જતનો જવાબ આપેા જા ૧૧ વસતની આવી વરેની ખડા
મ ? ત્રમાતના શુભારા જેવી દીમી દિવતે કરી મરેની ભરી વાગી
જેવી મ દેખાય ? પતિએ પત્ની પામે હા ૧૧ મૂની ને મૂળ વાન પર
આ રો એને શમ પગ હતી અને એને નિમૂળ મ્હેવા એ અધીરા
જા મો હતો

પત્ની જવાબ આપના પડેવા પગવાર મબીર ચર્ધ મર્ધ એણે
પોતાના મુદ્દ દેહનો એમ અમરશે ૧૨મો પત્ની પત્નીને પોતાના
સૌ પપાસમા કે કરીને વાત મ્હેવા મામતી હતી વાત જ ૧૨ અ પગ હતી
નહિ તો આવી અમના પોતાના અમનો આમ અમરે ઉપરોમ ન કરે ।

પતિ પત્નીના અમમમને નીખી રવો આ પ્રસમ ન હોત
તો એ દનિ બનીને મઅરિલામા વી મરો હોય એની આમર્ધક
સૌધ્ય જમી નમર સામે ત્રમ ચર્ધ હતી

દુ માનની હતી કે આપ ૧૧ દીમી ચપાનુ કેવ છે પત્નીએ

વાનનો પ્રતાપ મ્યો

નમાગી દીમરીને તમે રપાનુ ફૂન માનતા હતા માર' ને
પનિ માનની પામન ગણુમળી રહો

અ રા તુમને તીન ગુણુ ય રમ આં જામ

એ અવગુણુ તુમને બસે, જમન ન આવે પામ

ને પડી બોલ્યો તે પડી નમાગી દીમરી ગુ રાનરા પીનુ ફૂલ
નીકળા? પનિએ મ્યુ એને પત્નીના જવાભા મ્હ સમાજ ન પડી

ધીરજ ધરો મારી પૂરી વાન સામયો વાન દૂધી નથી લામી
છે માર આખી ગિરદી ચાને તેની પણુ લામી

ઓ દો દો! વારુ બોનો?

માનની દની કે દીમરી ન પાનુ ફૂન છે માર રમ ને વામ મને
તેની ઉત્તર મને માર પણુ મળન છે કે જમર પાસે દૂધી રહે! પણુ
વાત વિપરીત બની

તેની એવી વાત મના જાતે ચાલી મ્હ એ બોલની થબી થર્મ

વાન વિપરીત મની માર મને જરૂર મા પોતાની દીમરીને
અ પાનુ ફૂન માને છે ને પારમની દીકરીને જાઈ-મૂર્ખનુ ફૂન? મરૂ મા
દીમરા મરના દીમરીને વધુ શરમાટે છે મ્હે છે કે દીમરી દોષ તો જ
શરમાતના નેચાના માના અદૂગ માર માર અને મોળી મા દીમરીને
શરમાતને પડી એ ફૂને કાગળા તાલ પર મેટુ મૂકે છે માને કે
માગી દીમરી ન પાનુ ફૂન છે કોઈ મળનો પાજારો પનુ એના પર
ન પડી રહે તમે સ્ત્રીનો આપણુ બિન મવામા મ્યો છે પણુ
એના પરિજ્ઞાન વિદ્યા બાટે એ માર મો છે એન જાતે તો કે જેનુ
બીજ વાવો તેરા અકુર ફૂ જ છે

કાજળ અને અરીનો

પનિએ પનીના રેશ માનવને અને મમા ના મામાન્ય સ્ત્રી-
અમાવને જનક હિપાનલ આપ્યો ને આગળ થૂ થુ

વાડુ તારી ' તમાગ ર પાના ફૂલને ગુ જમર લાડી મરો ? '

હા રા ઠીએ મન ? તારી એ ર કરો

વાડુ વાડુ ! તે જાની લડી વારથી એ વાન મરેના ગુ કામ
મનચિસ ખાતા હના ? એક રીતે સમાધાન ન એ તો જમને રોધવા
જેવી જમાઈ ખો જ્વાની કપડી મમમીરીમાથી આ રો છૂટા દીકરી
અમા થી વરનેની ભી વાએ છે મુજને જોઈ સુન્નમુખી પ્રકુ ને
એની નુ તી ની છે તે જમાઈનું નામ-ભ ? થોમ્સ હોર તો
મુદત મારીએ ખમ્મ ઠીમ્ ' દા પની બામ્મખા તે મુ' એ મમ ? '

મુદત જેવી વા દાન તો દુ મર્ક એમી ન રન પણ વાન
જદા મનીર છે

ગુ જમાઈ નમ મ વાની ના મ્હે છે ?

ના

તો ? એને ગુ -મરિવાવ જોઈએ કે ?

મુખ જોઈનું નરી એ પોતે મતી હ મમ એને પોતે
ગની પની જ્વાન પો ન જોઈએ

એ ન તી જલવલી છે ? પનિનો કોવ એકાએ અતિમ
સીમા પર જઈને ગમેત્થો ધરીમ પડેનાને જલે એ મનાડુમાવ
રાજની ન નડેતો એનો હાથ તરવાર પર જઈ ન રો એમે દાન
ર નાવના મુ

રાની ! જલો છો તમે કે આપને વારિમા નરી જીવના થય
અને આન મા છરીએ છીને જાવી દા રીને તો દુખ મરી નાખવી

એ દાસિને સદાસા જ સિદ્ધાપિ થાય છે એ મગકવમિની
અની સાથે ।' પિતાએ વડુની જેમ ખૂબાર છી કોગે નાખ્યો

પનીએ જાણે પતિના મુખ ઉપર તાથ દીશે ને મોતી

હુ મની હુ મારી દીમરી સતીની પુત્રી છે એનું જ મર્ક
તો હુ મા પોતે જ મોજલમા દગજ મેગરી બેચાર કાઠિયા
હી રેત !

તો વાન મુ ઉદરે તાની વાનો દૂમે રગ્ગે તાળી
માની વાનમા તમે આડે આવશે તો તમે પગ ફેંકી જા
ત માન પેગનો થયે તથા હરિત હુ

એ જ દાસિની હુ દાસિની હુ એ પગ નરિ જુ ના
નીએ જ રથથી કવું

પગ માતાની જાન રેત । જાન પાડે મુ પા કે
માને જમન મરુ છુ મા । ને કે વા હા હા મા જ રાગ
એને માવ મ વો જર્મએ કરાગ હા પાયામા ગિમળા ન
દીમ । હાર રાગ હા હા એ તાળી ચાલીજી પર્જિરાત મદ
કે સતા અને વનિતા જ મખીપ જ ર એને જ વીટ હા હા દીમ ।
તા માપતા મ વે ન રિર ની રીજ હા ખ ની કે જનમાગની
તા રાગ હા હા હા એ વે વનને મા । ન રાગ આનમા જની
તા રાગ મા । ન મા દુગ-વા કે પની જના તથી ।

મુકા મુકા એ દાસિને જામર્ક રાગ એ દાસિને
તા જાગ મમ હ

પા ન જામર્ક લાગી ન પાળે જામને મુ મેતર હા
એ આ રાગે રાગ મો રાગ રાગે જામ રાગ આતા જાતી
જામ પા ના જામ મેતર ન રાગ રાગ દુ જા ન રાગ

એ મેં છે કે લગ પટેલ અને મળ્યા એ અમારી જૂન મારી
 ૫૧ નમારી દીમ્પીની જૂન ને સાચુ મ્હેવરાવો તો તમારી મા-માપની
 ૫૧ ૫૧' ઘી અને અગ્નિને એક દામમા એમ્વ કરીને તમે એમ માન્યુ
 ૩ એ પિત્રમને નહિ? ઘી તમારો માન્યુ છે ને અગ્નિ તમારો વૂ નો
 ૪ એને મુ દરના મ્પા ૧૦ જ નહિ?

સાની વાન છે એની? માં આપણે જે બીજી રીત મ્પીએ
 હીએ એ આપણા માટે કરીએ તો જવ તીએ મમ્વેવનુ બાહ
 ૪ વેરી છે જા નિશ છે વૂપચાપ લખ્ય વીરે છે દામ આખા
 અ ને રંગી નાન છે ને પોતે તો અનમ જ મ્દ છે! શાઅમ
 મુ છે કે મોનિ લી પુન ૫૧ લી પુલિતા!

પનિ શાઅન્યામ્પી હતો શાઅની મ પોતાના મત થો માટે
 લઈ રહ્યો હતો.

તમે તો માત્રોની વાતોમાથી જાન્યા નહિ આવો મુ એમ્પી
 ૩૫૧ મુ? મુ મુ? આપણી ક્રુતામા કેઈ મ્હેવરાવ મ્પી સાન્યુ
 નથી? ની શાપી? કેરી કાગી? માતાએ દીમ્પીનો પમ લીધો.

સત્તાને કાઈ જમાનુ દોર તો જાના જ બગાડે છે પેમી
 નામની મ્હેવન ને કે માતા અન-મન મોનાના પાગલીના પિત્રમ
 ને મામના જાતા માતના? રે મૂખ સ્ત્રી! આ વાનમા તો એવકૂ
 બની તમ છે ને અનુરને મમ્તવે મ્પે છે વાનુ એ છે કાપુ?

એ છે દલ્લિનાપુરનો રામ પાકુ

પાકુ! શાસો ને મુલીન રાજવી! એ મુ મ્પે છે?

એ એ મુ મ્હેવરાવે છે કે અમ્પમ કાર્પનુ પરિનામ અમ્પમ
 ૨૯ એ જ મોને દલિનામ્પા માન્ય નદાપુરોને પૂજતા તેઓએ
 એવો અમ્પિપાવ આપ્યો કે લગમ નથી પુનિત થા વમરની સ્ત્રી પત્ની

ન હોવાય ને એનું સનાતન રાજ્ય ઉત્તાધિભરી ન લેખ ૧૧ ને જન
અવધામા જે કવનમ ૨૨ એનું પાત્ર હાગ છે માટે આ વાત
અત્યંત જ પનાયો મોગનાથ મા એ મધ્ય નવાન નથી! અ । મ-વા
ધનુ જોગ થરા છે જોગ ધજા આવ્યા નહિ જા છે ।

એવેતે મમ પાનનુ પાન વળા ૩ ૧૫૧૨ દીખીને એવેતે
કેવે મે ૬ ૬ આપ ની જ્ઞાને દાગે નગમ્ના દાગ ખોલવા એ ૧ ૧ ૨

તે. ગુ. દાખીને ૪૧ ની. ૫ ૩ ૪

नदि ते ।

ਭੇ ਭੁਵਨੀ ਰਾਜਾ ੩੦ ।

તો તો રીઝીને મોઢા રી તમે દુ તો પડેથી પડુ
ધુ કે રીઝી દિજ માછ તાળની ચરગી તરીકે જ મી તે એને એ
જમ પડી ૧૫ કે રહ્યા છે ત બનીને જવર એ એને મી ત
જમ! પડેના જમ તોગી-મીને જમ સવા આપજે બી તે જમ
સારો મ અ માગ તપ હીએ છીએ ખ વેગીએ છીએ ખયા ખા
રીએ ૧૧એ એમ દિજ મા રીઝીએ પડ્યા જ મમા તપની િ
તે દ બની કેમ પી મેગરી જમીએ

રાજા ૫૨ માં રેલુ, ગમા, -૧ ગમને મુખ ૩ ૯ તે।
ખનો છાને ભય વીર

૫૧ દનિષા મુ ક્ષેમ નખને નખ મી દાહીને :

ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ

એ બરી કંઈની વને છે હ કમળ અથવા દુનિયાની વળી
એના જાવાન છે જે ના ન કંઈ વમ તેમા નુર્ખ કંઈના
કસની કસ બરી બધનગ આખર બરી બ થઈ થયા મ

કાન્યા અને બગીચો

જેના છે ? રામ-બીનાની વાત મન તમે નથી જાણતા ! -યા ધનના સસામ્મા પ્રસિદ્ધ થો તે મન તમારો જમાઈ તમારી દીખીને જન્મ્યા હતા નહિ સઘરી રહે લોગપત્નિના જુ મોટું બન હોય છે રાની !

સાની વાત છે હુ માધુ માનો મોલ વાસુ નિદાગી સકતો નથી તો હુ કમ્મુ ? તમારી પિતા તરીકેની પત્ત મઈ ફરજ ખરી કે નહિ ? કે મને જ મૂઝવીને માગો ? નિગડ થયેલી માતાએ આખરે પતિની સલાહના તત્ત્વોપાર યોધ્યો

તમે માતાઓ આપોઆપ સ્વ દુઃસ્વાધીન મી મેમો, ત્યા પિતા બિચારો પૂઠી પગડા સિવાય શુ કરે ?

હુ મરી જઈ તો છુડ ? પત્નીએ આખમા આમુ સાચે મનુ

પત્નીના ગપાળા નયનોમા આમ નેઈ પતિ નેસે મઈ થયો એને મનુ

દીખી તો મન્યુ મહેવાન નાત કહેવાય આ જલ માગ દસ માતાપતી ! હવે પ્રમુતિ આપી જ્યા દો નવનમુત સતાવને પાણીમા લાવી છમ્મુ ને દીખીને જાગવી લઈમ્મુ સસાર શુ જાન વાને છે ?

પત્ની કઈ ન મોતી ! એવે એમનુ જ મનુ

મારી નિવડ દીખીને મનક નય એનુ જોએ !

મનહી વાત મૂકોને ! એ તો છીડુ ચરો ચોર બાળી રા / કુળો ને શીમત કુળોમા મર્મોદા કોણ પામે છે ? મર્મો ! પાળનારા મયા આપણુ વૈભવ વિવાસ ને વિદાગ્માથી કેવી જ જૂ આપે છે ?

અવારે એ ત્રીજી જમની થતો ન હતો. છુટો થી છ
એ તાત એ જમને ગિરુને ગિરુ હાડી જોઈ ર્ધ થતે.

મુ જો મારો એ જિવા. સજ્જા માત્ર ૧૧. એનું
માનવ જલગ સિન્ધુ ર ન. મમ તો એ જલગ દર્શ તો મા
નરિ હો વિજય જમતો આ મ ત્વા હમ્મ રનિવ માં ૧૧૧ માત્રા ને
હાં જ રાતા.

૧ ૧ ૧ નરિ ૨૨. મમ અંતે જ રવન મારી મનાડે ડિમ
મન ૧૬ માન ૧૧. રમ્મ મારી મના નિકા ૧ ૩

પત્ની આનંદ ૧૧૧૧ે તમાર જની ર્ધ પતિએ પત્નીને બા
જાને જ જુના જ મા રાડી.

ધા વિલા જા ન ર્ધે મારા મુગ્ધતાતપજી બામ તમ
મર્મ મા દત્તા ત્વે જા રનિ-સ્ત્રી ર્ધે રાઈ એક મરત ૧૧
કુળમા ના રત્ના

એમની પમ એક પેગી રત્ની.

એ પગી તમોએ ત્રણદમા ર્ધેની મુખ પડી સજાગરી
પડી સજ રાડી ર્ધે મુખનાથી.

પજ નગીરો પેતા ત્રણ રો એક ૪ તાડી મયા. એ પેગીમાં
પુત્રી કુતારો ત્રણત્રણ બાગક રતો.

એ ત્રણત્રણ નાન રત. ૧૧૧૧ે માતાએ ખુલ મુખમાં રતો.
પજ પતાકમ માત્ર ર્ધેના પુત્ર જ ર્ધેના માત્રે જોઈતું કુળ રો ત્રેણા
મેગરવા ત્રણ માતાપિતા ૧૧ મની માય એની પામળી મુદીને એને
વિગ ૧૧ ત્રણમાં દતો.

ક જાન અને અરીસો

કહી પડેતો પથરો ઉપાગને ધા ક્યો નમતુ હાથનો નાનુક ધા ।
કરી તો ન પગે પતુ કુચ્છી કેવલ પાખો સ્વદાનીને ઊડી અર્ધ
યુવાને આ જોયુ ને તત્તલ પદની નીચે મૂકી કહેગે માથે ।
વા રો કાઠ પર ચડે એમ આવા પર ચડી ગયો સાખ પોલી કેરીએ
દર દરની ડાંગે પર હતી ને ડાંગે ખૂન નાનુક હતી । મડવાખા છવડ
જોખમ હતુ પતુ જોખમની તો અવસ્થા જ હતી

જુવાન એ ડાંગ તરફ ચા રો

અત્યા જુવાનિયા ! જોડે પાતો અચ નક યુવનીથી અત્યવસ
યુવાન સારે મન નહિ છતાં જોડાઈ મડુ

કાઈ જ્યાં જ્યાં જલ્દી ભગવનાર હાત તો પડવા જોડી મળ કર્ષ
ઉ । જુવાને જતા છેવલ ■ જવામ આપો ને ડાંગ પર પડેથી
જર્ધ ઉપાડિયરી માખો તોડીને નીચે નાખવા માગી

યુવનીએ લીલા મખખા પડ જુવાની નીનડિયાગી ચૂદી એની
હતી ચૂદીને પાનવ પ્રમારી એત્રે બધી સાખ કીડી લીધી । એ
યુવક તો દપેલ પ કેરીએ નાખતો જતો હતો

અત્યા ! હવે માગે પાનવ સાર નધી કીડી રો ને આખાને
ધરી આવડો તો તને નીચી નાખો

એમાં મોજ આવડો ' એ તુ મોરતો જુવાનિયો ધીરે ધીરે
નીચે ઊતરો

ક્યા રટયુ જુવાન ' યુવનીએ પ્રથમો તારુ નામ મુ '
કયામ બાત્યાલી જોગને જાજે વેરો હતો

સ્વેદાશી મોગી મોરમો નામ છે લાખજીની જુવાનો કશુ
લખજો લાખજીથી કા '

પણ જુવાનડી ! તારું નામ ?

નગીચાણાના આડીરની પુત્રી મારું નામ માણેક દે !

અરે ! મને કોઈ જાણ્યાર જવેરીનું હાત તો બતાવે ! લખ મૂન તઈને જઈએ અને મ્હીએ માણેક દે !

અતુર છે તું ! પણ જવેરીને હાટે પટોચનું તારે માટે મુરકેન છે

અતુર છે તું ! જાણ હું કે પ્રીત મ્હં ગાના ગરમ લેવી નથી ગયા પામે મૂળ અને જ મ્હંને જનરી મ્હં ! પ્રીત કરવી સરેન છે નિભાવની મુરકેન આપણે સાથ કયા મુધી છે, માણેક દે ?

‘ખુ દૂધ સાથ છે આ પેની મારા મામના મરિની ધોળા ધમ દેખાય માણેક દેએ કહ્યું

લામો સાથ ન બને ? લાખગદીએ જાર હિ મનથી પૂછ્યું

મારા મા-નાથ અને જાઈએને પૂછી જોઈશ ’ માણેક દેએ મ્હુ

પણ એનું મેની જન હું તને મમુ હું કે નહિ ? ’ લાખગદી મને મ્હંને લાખા બોલે એ ધડીની આગખાળુમા પ્રીત બે જવ જોડની બધાઈ મ્હં દતી મે છે કે જુવાન દેખાની મૂની આ આપવીની દોન છે !

હું તને એ પૂછું તો ? માણેક દેએ મ્હુ

‘મને તો સાન જવ મુધી મમે લાખગદીએ કહ્યું

તો મને થ માણેક દેએ મારેથી સરી જતા આગળે વારવાર સરખુ મરના મ્હુ સદો મેવગતુ તારે જરૂર આવજો ’

અને એક કેડા પર ચાનના આ ચા ૧-સરજના કેડા આખરે જુદા પડ્યા બને આખોના આ ગભાવ સાથે અનમ પગા અનમ ચના માણેક દેએ પૂછ્યું

કાચળ અને અરસો.

માતા સકાળે કબૂને એ આત્મા અખતી રી. હતા ખી
આપી ન શકી.

* મહાવી કલના જ મળી આ વાત છે મહામાત્રમા એ કુળી રીને
કહેવાયવી છે ને અતી એમ પાકુરુર વરીકે દહેજાનેડો છે તેમ ત્યા થુપ
પુત્ર વરીકે નામ પાડે છે.

આમા રાજકુમારી કુલા અને સુચન ૧૪ પાકુના લગ્ન પહેલાની મુદા
કાવતુ ફળ કબૂને લેખવામા આ ના છે આ વાત વડુ સુદિગમ્મ લામી એ/ડે
આપી છે. આથી તે આમા મયારનો ચિતાર છે. આ કથા એવ મહામાત્રમાથી
લેવામા આવી છે.

લાખનું માણેક

સૌ ૧૭૬મા આવેન ન ઠીચાણા
મામ નર એક મૂનો કેગે

આ પો જતો હતો સાગરમારી માન વટોગીએ એક આ ૧ જેવી જુવની
ચાની આવતી હતી મામેના મોદા એક મુઠ્ઠા જેવી ગપમાનિવાગો
નરજુવાનિયો આ પો આવતો હતો

ડનાગે કમ્પો ખીને એમ બનેની જુવાની ખીનતી હતી ૫૧
રમના પખી પગ ૫૧ ગોવાળની વાસળા પર તો ૫૧ એમનીમની
પામથી આવતી જવાનીની મીઠી મોઝામ પર એમનીમના દેવા એમનોગ
થતા હતા

એમનોગ થવાની એ ઉમર હતી અને મોસમ પડ એવી જ
હતી

વગડો લીનોછમ હતો ને મારમ પર આ ૧૧ આમની ને રાધણ
લૂમેઝૂમે હતા

યુવનીએ એક આગા પર કેરીની પાકેની સાખો લોઈ એગે
આજુમાણુ લેયુ આમાનુ કેઈ રપ્પી-ધા ઠીત્યા નહોલુ તરન મારમના

કાજળ અને અરીસો

કહિ પડે પડે ઉપાગને ધા કર્યો નમન દાખો નાનુક ધા !
કેરી તો ન પગે પગ દુઝલી કોરન તાબો ફરકારીને કીરી મર્ધ
યુવાને આ જોયું ને તસ પાપડી નીને મૂકી દોરો માર્યો
વા રો યા પર ચડે એમ આગા પર ચડી મરો સાખ પડેલી કેરીઓ
ફર ફરની કાચો પર દત્તી ને ગરો ખૂન નાનુક દત્તી ! ચાવામા છવડ
જોખમ હતુ પગ જોખમની તો અવધા જ દત્તી

લુચાન એ દાગ તરફ ચા રો

અત્યા લુચાનિસા ! ને ? પડતો અચાનક યુવનીથી અજાણ
યુવાન મારે મન નહિ છતાં બોનાઈ મધુ

કોઈ મ્પાતુ જલ્લ જાગવાર નાન તો પડવા જેવી માત્ર કથ
છ ! લુચાને જરા છેનમગકિ જવાજ આપ્યો ને દાગ પડ પડેલી
જર્ધ ઉપરકિપરી સાબો તોડીને નીને નાખસ મારી

યુવનીએ લીના કમખા પર યુવાની રીતકિવાગી ચૂદડી એની
હતી ચૂદડીઓ પાનવ પ્રમાગી એને બંધી સાખ કીરી લીધી ! એ
યુવક તો દપોદપ કેરીઓ નાખતો જતો હતો

અત્યા ! હવે મારો પાવર જાર નડી ગીરી છો ને આપાને
ખડી આવશે તો તને પગી નાખશે

એમાન મોજ આવશે એનું બોનતો લુચાનિયો પારે પારે
નીને કીનર્યો

કયા રહેલુ લુચાન ? યુવનીએ પ્રથમો તારુ નામ રુ ?
રમાય ના શરી બેચમને જાગે તેવો હતો

રેવાથી મોગી મોરકનો નામ છ લાખજશી લુચાને મધુ
લખખૂનો લાખજશી કા !

‘પણ જીવાનની! તારું નામ?’

‘હું નગીયાજીના આગીરની પુત્રા. મારું નામ માણેક છે!’

‘અરે! મને કોઈ જાણ્યાર ઝવેરીનું હાથ તો જનાવો! લાખ મૂલ તઈને જઈએ અને દટીએ માણેક છે!’

અત્રુ છે તુ! પણ ઝવેરીને દાટે પડેલું તારે માં નુકેન

અત્રુ છે તુ! જાણુ છું કે પ્રીત મઈ દેશના મ મ જેવી નથી ગયા પામે મૂળ અને મ મઈને જનરી મઈ! પ્રીત કરવી સદેવ છે નિભાવરી મુશકેન આપજો માથ કયા મુખી છે માણેક છે!

જુ દુકા સાથ છે એ પેલી માતા મામના મહિની ધોળા ધળ દેખાય માણેક દેએ કશું

લાખો સાથ ન જને? લાખજીએ જાડે દિ મનથી પૂછ્યું

મારા મા-બાપ અને જાઈએને પૂછી જોઈસ માણેકે કશું

પણ એ મુ મેની જન હું તને મમ છું કે નર? લાખજીની કાનો મઈને લાખમાં જો રો એ ધગીની એ જખાલખા પ્રીત એ જવ જોઈથી જખાઈ મઈ દની મે છે કે જીવાન દેવાની મૂની આ આપરીની રોય હ!

હું તો એ પૂછું તો? માણેક એ કશું

મને તો લાગ જવ મુખી નમે લાખજીએ કશું

તો મને મ માંહેએ માથેથી સરી જતા એ જાને વારવાર સરખુ દેના દરું સદેશી મેવ તુ તારે જર આર?

અને એક છે! પગ નામના આ ચાદા-સરજા છે! આખરે જુદા પડ્યા જને આખ ના આગળ મ મ મે અવમ પ મ અવમ થતાં માણેકે પૂછ્યું

કાજડ અને અરીસો

હકિ પોનો પથરો ઉપાડીને ધા કર્યો નખખા હાથનો ના

ફેરી તો ન પગે પછુ ફૂગતી કેલવ પાખો મુશર્

યુવાને આ જોયુ ને તરન પાવડી નીચે મૂડી

વા રો જા' પર ચડે એમ આગા પર ચડી મયો સાખ

દૂર દૂરની ડાંગો પર હતી ને ડાંગો ખૂન નાશુ હતી

જોખમ હતુ પગ જોખમની તો અવસ્થા જ હતી

લુવાન એ ડાંગ તરફ આ પો

અન્ના લુવાનિયા ! જો ? પડતો અચાનક યુવ
યુવાન સાથે મન નહિ છતાં જોનાઈ મયુ

કોઈ પાશુ જલ જાળવનાર હોય તો પડવા
હા ! લુવાને જરા ઉતરવાડે જવાન આપ્યો ને
જઈ ઉપરાઉપરી સામે તોડીને નીચે નાખવા માગી

યુવતીએ લીના મખખા પર ડુવાની મીનડિયાળી
હતી ચૂદીનો પાનવ આરી એણે બધી સાખ ઝી
યુવક તો દપોદપ ફેરીએ નાખતો હતો હતો

અન્ના ! હવે માગે પાનવ જાર નહીં ઝીરી ર
ખડી આવશે તો તને મીમી નાખો

એમાન મોગ આવશે એનુ જોતો લુવા
નીચે જીતો

કયા રંગેયુ લુવાન ? યુવતીએ ત્રણ કર્યો તાર
આખ બા યાદી જેમને બજે તેવો હતો

રેવાણી મોગી મોરડો નાખ છે લાખતથી

મખમુનો લાખસુથી કા !

દરવાજા ઓગમી શકે એણે કેડે તનવાર લખતી તનવાર વાવ ત્યારે
કપારીના ખેન ખેરી રામન માટે ગપ મી કપારી કેડે ખોમી

અવનવા પૂજા પટેરી સારા શુભન લઈ એ નાડો નાખ પુલી
નગીયાણા જવા ઉપડયો પલુ માણેખા વેર પળેયકુ મંદિર હતુ સાત
મમતી ત્યા આશુવનતી હતી માણેખુ માનતી નળેતી માટે એના
પર બોની મેતી હતી તે આવનાર-જનાર સહુ પા ૨૬ નજર રહેતી

લાખ પુલીએ બેલુ કે દિવસે માણેખે એમનગર નેરાવ તેમ પલુ
નથી પડી મળવાની તો વાન કેવી !

એ રાતની ગર બેરા લા થો ૧૨ પડી માણેખા વ ના બાગ
ખામા સાન લાઈ ઓતી સાન પથારીઓ પડી હતી અનિમન્યુના આન
ચક્ર વા જેવો ધાન હતો એ વચ્ચે મે વો નુ કેન હતો

આગના ઓગામા મા સૂતી હતી

અં ના ઓગામા માણેખે સુવાનો ગેમ કરીને જાગતી પડી હતી

લાખગ મીમે પગવાર વિચાર મ્યો ત્યા તો ઉરથી એ મિનાડી
નનગી લાખગલીને વા નુ કે મિનાડી મને માગ્ય મનાવવા આવી
કાચ માણેખેની પાગેડી મિનાગી દોષ નાખજડીએ નિર્લુપ મ્યો કે
પાપડે ચક્ર ને ખપેડો મગી માણેખેને મળુ ! વિચાર આવનાની માટે
લાખગ મી ઉપર ચ થો કપાર મગી ખપેડો ૧૩થો મડીને નીચે નેલુ
તો માણેખે દે મૂતેતી ! જાગતી મૂતેના ! મ અયુ મ વન જાહે અતોપા
પાપુ હતુ

તેમીએ નનુને ધન્યવા આ થો રીગેથી એ મો રો

૧ ૧તી માણેખે ! જાગ છે ને !

લાખજડી ! કે દિવસે નુ આ થો ૨

હા સદેખો મળના વેત ન થા

મજાણ અને અરીસો

સદેજો મોઢુ તો જીવ આવીશ ને જુવાન ?

અરીસા દર્શાવે તેવ મમ તમાથી જીવે આવીશ, પશુ માણસ
દે ■ મદેજો મુખો નીશ મા હો ?

નને જીવ પડે ત્યાં મુખી આખો મેળવન અને પડી આખોથી
એ જી નીકરે જીવી દેખા મુજી રીત જીવે જીવે પડે વાચા
મયા

સાખ પીએ જે ઉનાચો મ માગેનતે વીના રો આ વખતના
તાપ જેવો નાન કરા કરમા એજે જાણે નેતો

૧૨ ની વા ગોઝા મજૂમ ની આવી પોત્તી વિ. મનેના
૧ નાજ ના નાજ નાવવા નાજા પડે સાખ તરી જેની તાક જેને
તો ને જ નાજ નાજ નાજ નાજ મોજ દુઝો મરનને કાપને તો
મજા ને રી દે મના પુ જમા મજો આ રા

અ સા જીવુ પાલકને તરો મમને પાત્રી નીત્રો
તાપ પી માણે એ સજો હતો વા મજુલી મા ?

એની નાદે માજે મેજા જુ હતુ ?

સાખ મળી મ સાખ રમને સાખ સાખ મનુ નિધ
મયા જ માત સુવમિદ જેવા સુવ લઈ કરે છે સાવખાઈની
એ મનને આજ દારીમસરી સાથે નરી વગરરી માગાપ ના
પાક છે મજા ના તો તારું નામ સામગરા તૈયાર નરી એ જુ
જાજુ કે સાખ પીત્ર માટે જીવ જાણ્યાપ છે, પશુ સાખ
જાણે મોજને પા ઉનાચો નથી અને જુરી ન પશુ જુવના પડ્યા
એ વાર મજી ન જા ?

સાખખરી સરિસાની વા હતી એ સમજતો હતો કે મેમના
નામા પડે મજી મોજી ના ■ જે મરીને જીવી જાવ એજ એના

દરવાજા ઓઘડી શકે એણે કેડે તનવાર લખની તનવાર જાન ત્યારે
કાગરીના જેવે જેવી રમવા માટે પગી કાગરી કેડે જોખી

અવનવા લૂગા પટેરી સારા શુભન લઈ એમ ઘડાયે લાખગા
નગીયાણા જવા ઉપડયો પથ માણેના વેર પડેયડુ ઝડિત હતુ સાત
મમની ત્યા આયુવતની હતી માણે કંતુ માનની નરોત્તી માટે એના
પર એની મેળી હતી જે આવનાર-જનાર સદુ પર ॥ નજર રહેતી

લાખગાડીમે જોતુ કે દિવમે માણેને એમનાર જોવાન તેમ પથ
નથો પગી મગરાની તો વાન કેસી ।

એ રાતની 1૦ જોવા લા થો ગન પડી માણેકના વરના આગ
લામા સાન લાઈ એની સાન પથારીઓ પડી હતી અભિમન્યુના સાન
અમગવા જેવો ધાન હતો એ અમગવા જેવો મુગન હતો

આગળના ઓઘરામા મા સૂતી હતી

અ દુના ઓઘરામા માણે મુવાનો ગેમ મરીને જાગતી પગી હતી
લા મગુશીએ પગવાર વિચારે રોં ત્યા તો ઉપરથી એ મિનાડી
જાનતી લા મગુશીને લાખુ કે મિનાડી અને મારગ મનાવવા બાની
કામ માણેની પાગેની મિનાડી દોષ લાખજી 11એ નિખાવ દ્યોં કે
લાખે અં ને અપેગે કાગી માણેને મગુ । વિચાર આવનાની મારે
લાખજીશી ઉર અ થો માર કાગી અપેડો 13તે મારીને નીરે જોયુ
તો માણે દે મૂતેની । જાગતી મૂતેની । મ અથુ મ વન જતો અતોપા
પાથુ હતુ

મેમીએ તનુને ધન્યવા આપ્યો નીચેથી એ મો મો

વજારી માણે 1 જા 1 છે ને ।

લાખગાડી 1 કે પ્રિત 1 તુ આ થો 2

હા સદો મગના વેત આ થો

આ યો તો આ યો પત્ર હવે સાન સાગર સામન ઓગળીને
શી રીને પાડો જઈશ ?

તેવી રીતે આ યો તેવી રીતે જઈશ સાચે તને લેતો જઈશ ।
ને લાખણીએ ફેટા છેડીને જાપરાની વળાઓ સાચે નાખે તત્વાર
મોખા લીની ને નીચે જતરવા માડ્યો ।

માણેક તો જાહે સ્વમ નીચે ઉતરતુ હોય તેમ સૂતી સૂતી
લાખણીને જોઈ રહી શી જુવાનીની રૂડપ ।

એ પળ । એ ધડી । સિદ્ધિ પહેલાની એ લાખણી લગ્ય મુક્તિ
જેદને । આનંદ આ લાવ લેવા રેખી સાન ભવ ઓવારી નાખે

મારા દેશનો દાર આ યો । માણેક ? મરિ જતી મર્ક પલ્લ
ત્યા તો એના હૈયા પર કઈ આ તુ ખચ્ચ લઈને એની જાતીમા
પેસી મયુ તોળીને ફુવારો ફૂલ્યો । અરે । આ મુ ।

માણેકરેથી જોમ ચર્ક મયુ લાખણીથી અરે ચર્ક મયુ ।

લાખણીને રૂડે રહેની જગરી નીચી ચર્કે સરી મર્ક હતી બો
નીચે સૂતેલી માણેકના રૂપાળા કાળજીમા જઈને એ ખૂપી મર્ક હતી

મગન થયો લાખણીએ પગ્ન મૂખ્ય માણેકને બરામા લીધી
એક હાથે જગર નેની કાની નીચે દારે પે' પર કાગિયુ થીની દીધુ

માણે ? । મને માફ । ' લાખણી મગનયો ચર્ક મયે

લાખણી । ઝ આ યો જા' છુ તો આવજો મગવા મડ
તો બાગવા આવજો

માગવા નહિ-મગવા કહે માણેક । તુ અલીથી નહિ ખમું

તો માત્ર કબોલ થશે મારી સામે જાગમ જાગે મારાથી
નેવામે નહિ

રેખા જાન્યૂનેના નાખજીને હદાપત્ર આપ્યું લાખજીએ
પ્રસન્ન પારખ્યો. અગી ધીમાણ ચાર તો પત્રી માણેની સારવારને
વાર થાય ! મારવાગ વગર માણેક જીવ તો જીવન મરવું સરખું થઈ જાય

આગળ સૂતેલી માને સચળ થયો હતો જીવાન દીપ્તીની માને
મુખની ઠીક ફેરી ? એ અંત આવી અને માણેને લોહીમા લથથથ
લોહી બૂમ પાડી

સાન જાઈએ એ સામગ્રી પચાગીમાંથી ફૂટા જીવો ધમધમતા
અગારા અપારા

લાખજીથી વખત વર્તી ગયો એજે તનવાર ઠાગી વાહ ફેર
વાહ ! આજ માણે માગી પગાણ જોડે અને એના મોમાંથી ધન્ય
વા ના મુટ નીચળો વાહ લાખજીથી વાહ ! વખતવા તારા ધા !

લાખજી ફૂલો સાન જાઈ દાયમા લાખીએ લઈને સામે જ
આવના હતા અહીં પગાણ જાણી લાખજીથી નીચળો ગયો
બના જોના હતા ને પાડીમાં માગત મરકે એમ મળી ગયો મોગ
જાઈએ મધ્ય

અરે ! જ રખાની મીરની સસરી હતા જીવો ! પહેલા માણેની
સાચવાર કરા !

બધા માણેની સારવારમાં લાખી ગયા રે આપ્યા હળીમ આપ્યા
પણ જાઈ અને જાખીની જીવો ધામા મી પૂરવા લાખી લાખજીથી
માટે અને માણે માટે લાખનાખના વચન તોળવા લાખી

જાઈ-જાખીની વાતમાં માણે મુટ પુરાયો આખરે બાપે પત્ર
બોલવામાં બાખી ન રાખી

માણેએ મધ્ય આ બધાનું મૂળ હું છું દીપકે પત્રગને નોતરો
હતો એને માગો અપાની સામગ્રી જીવનું ધૂળ છે મારા લાખજીને

કામળ અને અરીસો

કાંઈ ન કહેજો સો સુને ગમ સમ !' ને આમ જોના મલો
ધાના બવ છોડી નાખ્યા આતરના બજાર નીકળી આ-યા માલેકનું
પ્રાણપ બેરુ પગમાં ડોડી ગયું !

ત ન સમજાવીઆ બેઠા યરા

સમજાનમાં ચેક ખડકાડી' કાઝ લાકડાં જોવાવા માત્રેને એમાં
નુવાની અતિ લખુની છોપો

બધા દૂર ખેંચી દીઁગીના ગુણ અવગુણ ગાતા હતા ત્યાં ચિનામાં
કાંઈ પમ્પુ ? શું સામ્યાનુ બીમ પમ્પુ ?

ના ના !

જોડુ તો માલુમ ! ગરે આ તો ચોરો લાખજુરી !

કેઈ રોડે એ પટેના આગે એને તીંગી લીરો ! સાખમડીએ
અગ્નિની વચ્ચે ! ત્યાં તહી સુને છુલકાર એના કથું

એ ધા તમાગ સગી ચેત જો માત્રે છવની હાલતો હરે
માલેખના મોતનો એક ધા મારાથી ત્રીસો નદિ અને મારાથી છવનો
પણ નહિ તો રામ રામ

થોડી વારમાં ચિનાએ કામ ખનાસ કથું

સગી અગ્નિની ચિનાએ તો ધત્રે ઢેકાત્રે જોવાઈ ૭ સનાની
ચિના તો નામીય રૂના પા રે જ અગમઈ

આ ૭ એ માત્રે પાદરે જનેના પાશિયા ત્યાં ૭ ને મૂને
મુક સદેશ આપે ૭

પ્રીતને બીન ગી ન માનતા જે સાખમડી વ મત્રે ને છોડીવ
મત્રે પ્રીત તો તાપી તત્વાર છે પોતને પ ૧ છેગી નાખે ને પાતકને
પમ્પુ ! જેને ખેત કળા આવડે એ જેને બાળી બીમ એનાથી ૨૩ ૨૨

મણિમંદિર

ઈશ્વરની પ્યાનીમા પશ્ચિમનો ચિનામે
સુગ્ગ અને રમતી પીછીઓ બોળા
રહ્યો હતો ને મોરમી સટેગને પાઠ વધી રહેતી મનુષ્યના મ બધા નીગ-
પન પર એ અદ્ભુત જમી ડોરી રહ્યો હતો !

એ ઠમી હતી એક મ બર નયનાની ! જ ના ઝાક જેવી એની
જાની દેહયદિ હતી વિધાનાએ મનુષ્યી ડોરી હોય એવા એના
રોડ ના ને હડપમી હતા

એ હાથનીના એક છુ લા પાળા બાળુ રાગ અવધુ કંગી
દે એવી એની સૌદ્ય છગ હતી ! અનારના વૃત્તના જેવા એના દેહ
પગ-અનારના ફૂલનો રંગ અને એના અ અવરવો પગ અના ની
મોરના હતી !

સાદ્યના બાગનુ આ બેનમૂન ફૂલ હતુ

ચિનામે સુગ્ગ એના યેર 12 પાવળમાને અને તીની અનસના
કમબા પ 1 જગે જેવી વેન-ભુગીઓ નીનરી રહ્યો હતો હતી તે
માત્ર 12 રાજાની મેરિમ-પરિવારિમ ! પણ આ ધગનાની પચિગિમ
પચિનીનુ પ લઈને જ મતી હતી

કાન્ન અને અરીને

મીચામાંથી કમળ ને એમ રાજગણના વિદાસમાંથી ■
આવી હતી હતી તો ખવાસ કોમની પશુ રાજમારિમને—દેવમુદરીને
સ્વરૂપમાં જાણી પાડે તેવી રૂપવતી હતી

રાણીએના અમ મુનમન હતા આવી અપ્સરાઓથી ને
અપ્સરો ખુ નમનગરમાં વસી હતી

મ નના અન પુરોમાં રાણીઓ અમનુ છવન એ છે એ
છવન રાણીઓ છવી રહે માટે નર નુ નેગમનુ છવન ખવાસ કોમ
છવતી હોય છે એનુ પોતાનુ કઈ નદિ । છવન પશુ નદિ નદા
પશુ નિ નિ પશુ નદિ આરતુ પશુ નિ । મગ્ધીરની કન્યાઓના
રૂપને એમના વિચારે એવા રૂપ એવી ભુવાની આ કોમની નારીઓ
પામે દોષ છે

નાગિનદેવ કન્યાઓને સોમના નદી હતી ને આ ન કોમમાંથી
એમ મેઠમીનદેવ વારુને આ મહિ મળી હતી—દેવતામના માયા
પ ના મહિ જેવી ।

એ વખતના અન પુરો મા ા ાઓ અને ખવાસ મુદરીઓના
મજામાંથી ભડેના સ્કેના મગ્ધુકે રાજ્યઓ ખળી નાનતોમાં કુચળ હતા
પશુ રૂપના પ્રમર હતા ખુસમોદાર રૂપ જેનું કે રેના । બીજી બધી
વાનમાં કાઢ્યા આ વાનમાં પેના

જેનું વાન નામ એવો વનરાજનો નુસ્મો એવી વનરાજની
તરસ ! મોરની ચન્દ્રને એજે કોનયુ ધૂમિયા સ્તાઓને એજે મુરોજિન
ક્યા પોતાના રાજને અગિમ પ અપાવવા રાન-દિવસ એક ક્યા
એના હાથ મજાવેના હતા દિવ વગ્ધુ ।

રાજ વારે કેડાની જે બાણુ ઝેરીના ઝાડ ન વાન્યા નાવન
વાન્યા ગરીમ ખેટા રાજને બાવન ઉપકારી બાવનને વાવનારો ખુ

બાવળના ફૂલ પર આશ્રય મળી ગયો મુગનુ એને સમજ્ય ન રહ્યું

આ વારના દિવસે મહિમ નામની ખવામ સુદરીએ મીથુનુ કરી નાખ્યું સન્ના ઝાડ જેવી નમી દેહધૃષ્ટિએ હિમગોઝિલા જેવા ધારીના અગોપાગે કોમ્પિન સ્વરે અને રાણીઓમા પ્રાપ્ત ન થતા મહિમી તરવે વાધને વશ મરી નીધો વાધ બમરીના ચરણ મેલી રહ્યો

વાધના અતપુરમા સતીની ચિનાઓ સમી જાગૃત્યમાન રજા પૂતાણીઓ હતી એ નહિ જે નહુ હતી પણ વાધને તો બકરી બાવી એ મહિમ પાછળ નિ રારી ગયો !

મુખ્ય પ રાણી-યુવરાજની માતાથી આ મન ન થયું એજો રાગને મહેવગ-યુ

તમાગ વામનાના દીવાને ડારવાનુ કહેલી નથી પણ કૃપા કરીને એનુ મો કે જેને પાગિયુ બનાવે એની સાથે પગે લગ્નવિધિથી એને અતપુરમા મ્યાન આપે !

વાધ એ ને સુઝ એ કઈ મજા રે આવી વાતોને ! મહુનના મ બધા જગ એના દેવામા દિનોગા લેતા હતા અને નાવ એ ખગને અનકારને બુઝો મર્મ મર્મ હતી

ફરી યુવરાજની માતાએ કહેવરા થું

વાધ બમરીઓમા ન ચડ ! એનો વામ તો વાધનો સાથે શીમે કૃપા કરીને એનુ કગ લગ્ન બને ન કરે પણ લીનખાની સ્ત્રી સાથે ન ફેર ! શોકર એ અમારી બહેનો છે મા મૂનો ને બાપ માજર જેવી સ્ત્રીઓને બંદન મૂકીને બોલાવતા અમને સરમ આવે છે !

પણ મોરખીનજેસના નિ સુધી આ વાતોની અસર ન પડેયી પથર પડથી આજીજના પાણી ગેળાઈ મવા પથર જરાય પાણ્યો નહિ વાધ બમરીઓમા ચરતો જ રહ્યો ને એ બકરીઓમા ચ ના મહિ

કાવ્ય અને અરીનો

મીચકમાથી કમળ જ મે એમ રાજધરાનાના વિનાસમાથી એ
આવી હતી હતી તો ખવામ કોમની પણ રાજમારિમને—દેવમુદ્દીને
અવપમા જાખી પાડે તેવી ઉપવતી હતી

ગાપીએના સ્વયં પુન નર હતા આવી અપસરાએથી ને
અખ્ય એ પુ નરમનમરમાવગતી હતી ~

ગમનના અત પુરોમો રણીએ અવનુજીવન હવે ॥ એ
હવન રાધીએ જી રોકે મારે નરમુ—દોઝખુ હવન ખવાસ કોમ
જવતી હાન છે એનું પોતાનું કઈ નહિ ! હવન પડુ નહિ જઠા
પણ નિ નિ પગ નહિ આરતુ પણ નહિ ! મગમીની કન્યાએના
કને એખવા વિમળાને એવા પ એવી જુવાની આ કોમની નારીએ
પામે દોષ છે

લાગીનેશ કનારીને રોમના જડી હતી ને ! આ જ કોમમાથી
એમ મોતનીનેશ વાવડને આ મલિ મળી હતી—તોલામના માથા
પરના મલિ જેવી !

એ વખતના અત પુરો રાણીએ અને ખવામ સુદરીએના
ગમમાથી ભગેલા રહેના મગજે રામએ ઘણી માન્યોમા કુછગ હતા
પણ ઉપના જમર હતા ખુછનો ૧૨ ૬૪ જેણે કે વેરા ! ખીછ બધી
વાનમા ડાલ્યા આ વાનમા વેરા

જેણે વાન નામ એવો વનરાગનો લુએ એવી વનરાગની
તરસ ! મોતની રહેને એણે કોનડુ ધૂમિયા સ્તાઓને એતે સુરોસિન
ક્યાં પોતાના રાગને અગ્રિમ પ અપાવવા રાન—દિવસ એક મ્યાં
એના હાથ મગ્ધેવના હતા દિવ વ જુ !

રાગ વારે કેમની બે બાલુ કેરીના ઝાડ ન વાન્યા બાવગ
વાન્યા મરીમ જેટલ રાગને બાવગ હિપમરી બાવગનો વાવનારો પુ

કાળજી અને અરાસો

જેવી મહિને અતરમા સ્થાન ઈધે ખેડો !

કુવરાજની માતા રજપૂતા ડી હતી રજપૂત અને વિનાસી બન્ને
હોય ૫૧ રજપૂતા ડીઓએ સતીત્વના દીપને જરાય ઝાખો પડવા દીધો
નહોતો. મયા ને મમના મનેને બાળીને એને અજવાળા વેધાં હતા.

પદરાખીએ મે રરના બાળને બાઝમા લીધો અને પોતાના
પિપર સાનીનાપા બાપી પરિના ૩ ધ્યાં ! જળા જતા મહેનરા ૩

જે વિસે સ્વામી સુધરો ત્યાજે વગર મોનારી અગ્નિ આપવા
ચારી મારીય બાકી ઇન્ધા-મૂઆના બુદ્ધાર સમજાએ ! તમારો બાળ
અમારી પાને અનામત માનજો યાજ્ય ઉમરે આરી પહાચરો

૫૨ ૬ ડી તો રિમાઈને આત્યા મયા એ અમોના બવના રહ્યા
રાગએ પોતાનો મા મ ન મૂકરો રા ડીએ પોતાનું માન ન મૂકયુ

રાવના દન ન-રથમા મન્વી ખીરી આ એક હતી બાળી
રાગપાવક તારાખીન અને રાગમજનો એ બારે મન્વી હતો ! એના
શિ ૪ અને મમૂનિના ના મને મે વેળા કોઈ પહેલે તેમ ન હતુ

મહિ બુ ૧ જગતની છુદ હતી એને પસ ના રસ મતાનું
નરાનું કુનર જે શિરે તહારે જાળનો નાથ તે સહેજે-એને બનુ-
મૂક એક ભાવરી વેડવાનું હતુ એમા જ એની મુક્તિ હતી

મહિલા ૨૪ પર રાગ દીવાનો હતો મહિનુ બાઝ મેરર માત્ર
રવાગ નહાનું અતર ૨૧ રપની બનુ હતુ એ ધમ-પરાપણુ હતી !
બાવાન મજનરિહારીની પૂજત્યુ હતી ને રાગના આમે રૂવતી
હતી ! એ રાગ પોતાના દેવ પાને કમલુ સરે નાથતી ૨૧ રપ આપુ
રસ આપ્યો કુજુ આપ્યા બનુ આપીને આ પાપે એવાં મા-નાપને
પેટ પની કે ૧૩ આપુ મૂળ ધર્મ મયુ કોઈ રજપૂતા ડીને પે પાળી
રાગ તો તારુ મુ જળા ?

મનુષ્યના કાંઈ પોતાને મન નીટુંપુ જેવા વાતના ઉગમના
રમતી મહિમ આતી - ઈ કઈ ગાર્થનાઓ કરતી । એ પ્રાચનાઓ આ
ભવે નહિ તો નયવે-સાગર મ્તવા ર્મપુરાણીઓને નિમનણ આપતી ।

કાલી થઈને વેદુડા ॥ઓને પૂજા મળી ૩ । તારા એવું
મ્મુ તપ મર કે સમિધા ॥ થઈને પોતાના કૃપ્તને રૂઝે ।

વે પુરાણીઓ કઈ માયા મઈ નન ઈ તપ મનાવના પોતાની
શિષ્યા સાથે હના

તપ મહિમુ ગમ્તી ગાયના સામન એને ગમ્તી માન્ય હતો
એ ગમ્તી નાનુઓને પોતાની ગમના હ । સમગ્રવર્તી નાનુઓના
આશાસને આશામરી એ કરતી નન નન નન મતી

મહિમ આમ નન ગમતી પૂન । મતી રતો ' વાર એને નિ
પે નનો એ એના નન નનનુ નતી નન ન પાનાવી થયા
દાય તો જ ર એ નનનુ કપ ન

સસા ના મનાકે રિનો એવી ન મનગાના થયા મહિમુ ગ
દવ પાન જઈને માતી કે આ ગુખના ગોગમા ન નને મે'ગા
ખનારી રાખ ન' એ માતી સાચા ગાનથી મને દૂર રામતે' એ
ગાતી મને ગાન નરી ખનુ કરિ ૧૫૨ ગ મને તો સમિધી નાવડ

એમ કાકા ગુખના ગોગમા લીન કરતે તેના જમનો આમને
થયો મહિમુ કાનિસરી દે જોડા તારવી થયવ તી રતવા કાતી
વાન એવી નવાગુડામા પડતે એને અને મહિમુ હતી પનુ આ
મહિમ પાન આમમાને જે સાન્નિ ગાપતી એ મીતે ન વાતતી ।

દમીમ દે ને દામગેતી રમાર આનુ થઈ મહિમુ ગાનિ
ગેતી દેદના મેસામા દપના જનુઓએ મવડો મારેમે ના હમ પડો ।

કાન્હા અને અરાનો

રોલી મહિને બતરમા ચાલ ર્ધ મેય !

યુના ત્વી માતા રત્નપૂત્રી હતી રત્નપૂત્ર અને વિનામી બન્ધો
રોષ નુ રત્નપૂત્રા પ્રિયોએ સ્વીતના દીપને જરા અપો પડવા દીરો
નરોનો મપા ને મમતા બનેને બા ઠીને એને અજવાળા વેર્ધા હતા.

પત્નીએ મે વરના ચાગને મજામા લીરો અને પોતાના
પિયર પાત્રીના અલ્પી પતિવાળુ મર્ધા િજતા જતા મ્દેવતા નુ

ે દિવને સ્વામી સુવરને ત્યાં વચર મોઢારી અરપુ આપવા
રાત્રી બારીશ બાકી છુઆ-મૂબાના લુહાર સમ રમે ! તમારો બાગ
અમારી પાન અનામત માનને ચોન્ન ઉમરે બારી પડોચે

રત્નપૂત્રી તો રિસાર્કને નાત્યા મપા એ અમોઢા બવના ત્યા
રા નએ પોતાનો મા મ ન મૂકેરો રા ઠીએ પોતાનુ માન ન મૂકયુ

વાવના મન-વચમા મની ખીતી બા એ હતી બામી
નપાવક મનોખીત અને રા મમતો એ બારે મની હતો ! એના
સિ ર અને સમૂનિના ડે બને એ વેળા કાર્ક પડોએ તેમ ન હતુ

મહિ લુદા જમતી હુવ હતી એને પમ નાપતક મ્દવાનુ
નરોનુ કુમર ે શિરે લ્હાડે જાતનો નાથ તે મ્દેલે-એને બનુ-
મુક એક મારથી વેડવાનુ હતુ એમા જ એની નુકિત હતી

મહિના ૨૫ પર રાત્ર દીરાનો હતો મહિનુ બાલ દેવર માત્ર
૨૫ નુ નડાનુ અતર નુ રપથી નયુ હતુ એ ધમ-પત્ની હતી !
બચત જાલ-વિદારીની પૂનલુ હતી ને રાત્રા આને દુરતી
હતી ! એ મેજ પોતાના દેર પાને ક નુ સરે નાથતી ે ! ૨૫ આપુ
રસ આપો નુ આપ્યા બનુ બા ઠીને મપા પાપે એવા મા-નાપને
પે પગે કે બનુ આપુ મૂળ ચર્ક મયુ કાર્ક રત્નપૂત્રીને પે પાગ
રોન તો તારુ સુ જન

દેવની પધરામણી થાય દેવના કલામય ગોખવાની નીનેની તમ્તીમાં તે
તે દેવની પવિત્ર વાખી કડોરાય અને ગેજ રાત-દિન મહિનો આત્મા
એમાં વિહાર મરે અને નૃત્ય કરે

એટલુ જ નહિ એની આશુનાશુ મુખ્ય દેવોના મંદિરો નિર્માણ
થાય એ ધર્મના સતો ત્યા નિવાસ કરે ને રોજ ધર્મ પરિહર બતાવ
મહિ તો દરેક ધર્મમાં આસ્થા ધરાવનારી હતી બનેને મહિનો આત્મા
એ પરિહરમાં ધૂન્યા કરે ને ધમખોત્તમી પુનિત થયા કરે

ઈમારત ખડી થઈ મનુષ્ય પિત્ર વાવા લાડી આમ્રકુળોના પવન
ત્યા વેણ વાવા લાડ્યા બેની લીડી આનંદની ઈમારત ! અદ્ભુત
વિશાલતા રંગરૂબમાં તો હજાર દોર દોર માલસ સદેવાઈની બેની
શકે ને બન્ને માગે પર ફરતા ક્રોધાઓ ! અસૂર્યપર્યાઓ માટે ત્યા
બેસવાની સગવડ તવાના આવી

નાના નાને અને નાના મનને તો રોડીવાર તાજમહેલ કે પુરી-
બવનેશ્વર જુદી જવાબ એવું ને એનું ચિંત્ર સ્થાપત્ય ને સાંચું બની
ધનમનું લાગે !

દેવવાદા-આમુની બન્ધ કોનલ્લી અહીં નહીં પણ સાડા બે
નકીદાર ચિંત્ર અને સાંચ પથરો પર ફક્ત સાંચે રંગની અસર થી
નિપજવેલ આ કલાકૃતિ દેખાઓસરવી નીચરી જલ્ય તેવી છે

તાજમહેલ તેસે તેસે લેવા જઈએ ડીએ તેરા લેવા દમિયુના
ફરના નવાઓ બેગીએ છીએ પણ આત્મજાની આ ઈમારત-પાતાળ
કાચ-લેવાનું પછાને ઓણુ મુઝે છે

પડીની મ્યા એનું મહેલ છે

રાત્ર વાપને અને પરાણીને બવના અખોલા રહ્યા પાંચી કુવરની
ખજારે રાત્ર જલ્ય ત્યારે આડો પદો રાખી જન્મે વન્ને વાતો થાય

કાગળ અને અરીસો

પાપતુ દિવ ખેડી બેસ્યું ! આગલી તાપ્તિઓનો વિયોગ એને સાત્તે ન હતો. પગરાણી જેવી પગરાણી પિસર જઈને રહી યુવરાજ જેવા યુવરાજને અગોડા રાખવો પડ્યો એ બધું જ સજ્જ હતું. પણ મણિનો વિયોગ આકરો થઈ પડ્યો હવા મળી તેમની મરી દેશના ખૂણેખૂણે ફર્યો પ. દિન ર સાંજ ન થઈ તે ન થઈ

ત્રેમગીવાની તપા એક દહાડો સ અને માટે આખ દાળીને ચિર નિદ્રામાં પોતી ગઈ ! નાભુક દગ્ગ સદૃશ ગતુ કમળ થતા પહેલાં મુરઝાઈ ગઈ મણિબચી ન રહી ! એને ઠાગના મુખમાં કાગિયો થતી કોઈ અગતી ન રાખુ ! સમય વાંચને પોતાનું અસામય્ય ખમ્મી રહ્યું !

મણિ તો ભરમ થઈને અનત અવમતમાં ભળી ગઈ ! હવે તો વાંચને પોતાના નિને આઆસન આપનું રહ્યું આ માટે એણે એમ મણિમંરિની યોગના મરી તાગમહેનની લગ્નતા પુરીના મંરિની ઉત્તુગતા ને મલી-મ્માત્સની મુચિના એમાં લાવવા ઇચ્છેનેરોને આમક મરો એને મન સાદજદાની મુખનાજ અને પોતાની મણિમાં જાઓ ફેર નોતો. અને તો તાગમહેન અને મણિ-મંરિમાં જાઓ ફેર રહેવો ન લેઈએ એ લગ્ન ઇમારતનું માનચિત્ર તૈયાર મરી પોતે મણિની ભરમ પધરાવવા અડસઠ તીથની યાત્રાએ નીમ્નો દોસો જાણને સાથે લીધા

આજના રોજ નોદકનું જમણું મહે

પોતે અને પોતાનો રસાનો સાદા રોવા- 1 મ જમે આ તરફ તાગમદાન જેવી એ ઇમારતમાં ઝડપથી ઇટો મુકાવા લા 11 રાત અને દહાડો મન નાકવા વાગ્યું સિ ઠીઓના ટાંખા પડાવક પડવા લા ૧૮

જોતજોતામાં એ વખતના ત્રીસ લાખ ઝંખિયામાં એ ઇમારત ખડી થઈ ગઈ આ 7 બે કરોડે પણ ન થાય ધારણા એરી રાખી હતી કે એમાં મણિના આરાધ્યવેની વચ્ચે ત્રિ ઠા થાય આલુમાલુ દરેક ધર્મોના

દેવની પદ્મમણી થાય દેવના કદામ્ય ગોખવાની નીચેની તમ્બીમા તે તે દેવની પવિત્ર વાણી કડોરાય અને રાજ રાન-હિન મહિનેા આત્મા એમા વિહાર કરે અને નૃત્ય કરે.

એટલુ જ નહિ એની આનુનાનુ મુખ્ય દેવોના મહિરો નિર્માણ થાય એ ધર્મના સતો ત્યા નિવાસ કો ને રાજ ધર્મ પરિનં જતાય મહિ તેા દોઝ ધર્મમા આસ્થા ધરાવનારી હતી બનેને મહિનેા આત્મા એ પરિ મા પૂન્યા કો ને ધમ મોઢથી પુનિત થયા કો

ઈમારત ખરી થઈ મનુષ્ય પિત્ર તાવા લાડી આત્મુ જોના પવન ત્યા વેલુ વાવા લાન્ના બેની બેની આનજેની ઈમારત મહાનુ વિશાલતા રંગમુકમા તો હમ્મર દો હમ્મર માણસ સદેવાઈથી બેની થકે ને જન્મે માગ પર રૂના ઝંખાઓ અસર્પપન્યાઓ માટે ત્યા એસવાની સગવડ સ્વામા આવી

નાના મનને અને નાના મનને તો ચોડીવાર તાજમહેલ કે પુરી-બવનેધર ખૂદી જવાય એન ને એવુ સિં પ સ્થાપત્ય ને સા પ અ ? ધમનુ લાગે .

દેવવાડા-આજુની જન્મ કોતલ્લી અહી નથી પણ સાડુ આ નકશી ॥ સિં પ અને સા ૧ પથરો પર રૂકા સા ૧ બે રંગની અસ થી નિપજવેલ આ મ્હાનુ દેવામોસદી નીસરી જાય તેરી છે

તાજમહેલ હોયો નામે જોવા જઈએ છીએ હોરા જોવા દિનજુના રૂના મરામો બેડીએ છીએ પણ આમજાની આ ઈમા ન-પારાણુ કાન્ય-જેવાનુ પહુને એણુ મુઝ છે

પડીની યથા એનુ મહે છે કે

રાગ વાધને અને પદ્મણીને જલના અમેઢવા રહ્યા પાનરી કુવ ની ખમરે રાગ જાય ત્યારે આગે પ દો રાખી જને વન્ને વાતો થાય

કા ૮૪ અને અરીસો

એ કુવર એને લખીલું । ન હૂનો નાગાદિન નરુ । રામ
વાર દરાન દના ત્યાં એ મન્ય ઈમાન મનુમનિ નામે પદાર્થ

પડી એ નામ હીતુ લેખાતુ એને છુએ વારમ ૧૦ નામ
આતુ મણિમરિ નામ જાહેરમા જોનનાર ડાલો

૧૪ી તો એ ઈમાનને અમે ૮ દ્યોને રાજ કરવા વિદિગન
મેકે રિ નામ મનુ એ ૧૪ી ૧૫ ઈમાનનો વળી એ નો અવતાર
થતા અન્યાય ત્યાં ૨૪ીઓ મેને છ

૧૬ અને ત્યારે મે ઈમાનને જોકે ત્યાં લખાતા સોનવરુ
નકમ ગતા દના ને મનુના નીર પાર્થ નાલવાળા દેરાની મે
આજા ડિનગલતા આમશમા રોગક ૧૧ ૧૬ દના ને એમાયી આવતા
ગુમ । મિ તો તો મનિની નુખનુ ૧૬ી આજા ૨૧૭ દેતા દના

મારા મે મિરોના નુખમા મન્ય હુ મને ૫૫ પેના મન્ય
કવિના આગેવળી મે પમિઓ થા આરી ૧૬

જગતના કાચના થને ખરી વનુ નહિ ભામે
૧૧૧-૨૨૭ થઈને ગુ વટારી ના પીળા લે ૭

અન્ના

મા, જસ સમુદાયનું નાણું છે એને
કરવા કોઈ નોકરીએ જ છે અને એવા ડેમણા એ શોધવું રૂં છે ।

આગત્રાગીની આમથી અને અતરના અમિથી સેમની અન્નાને
વાન કરવા માટે બાઈ હતો વ'વા માટે પડેલીઓ હતા પણ વહાલ
ગેગવાનુ કોઈ ડેમણ નહોતું

નાનપણથી એ કમસાગી હતી મા જ મ આપીને મરી મઈ
આપ રોનો રગવાની મહેનતમાંથી પોણના અમાવનો ભોગ બનીને
ગુજરી મયો રહી મયો એમનો એક બાઈ અને પેતે એકની એક બહેન

બાઈ સમાવહાલાના કુળ બાઈ બપો પાચ ગુજરાની અને
ચલેક અચેલ પસાર મરી કે સમાવહાલાએ આવી પડેલી વેકને ટાગરા
કોઈની લાગવને રેલગાગીમા નોકર તખી હોયો કશું હઉં બાઈદ
અમે તને પાખો આપી હવે તારી ચલ્ય તું ચર ।

બાઈએ નોમરી કરવા માંડી બાઈ-મહેના બે પે પૂત 'ધાય
એવું રો એણુ અદકુ જમે અને આનદ કરે એમાં દીનગાના
વાર આન્ના

રૂણથી કમગેર બહેન એવા ઝડપાઈ મઈ માતાના દણુલસિ

બી રી કરનાત દેશીન અમદદારો બી સીની સેતરજ પર દયા-
માયા વચર સોચકીઓ ફેકતા રહી ડે । અન્યાનો બાર્ક લગા બી રી
ચલી ત્યા વચર ખોલ્યો કે વચર લાલમ લગાડે ચાલ્યો જતો જતા
ચિચતા જોયુ લાગે એટને ઘર લાખી અન્યાને ખોડાવી લેતો

અન્યાનો બાર્ક દિવને નોકરી જતો રાતે ચાખીને પચારીમા
પાતો એ બધ મેગી સવાર ।

અન્યાનો બાર્ક લખાયા જતો કાકે નાના ધરતા એ ખૂબુમા
ડુવાવડી મિલાડીની જેમ કુલેડુ વાળીને પકડે પકડે લખતો । એને
આનદની ખેલના નરોળી । કામ પર સનચર પહોચાય મે રિતા
અને સાચેય રાજી રહે એ સાચના અને નિયન તારીખે પાસ મન
એ મન આનદ ।

અન્યાને બાર્ક ર લખવાના કાર નાચા તો કે અન્યાનો બાર્ક
ત્યા સુધી વચવારી જતો એમ મંદુ અચલ લેખાલો, પણ મે તેવી
નોમનમાન્યા ત્યા રતવારવામા દિલ નદિ એમ માલી કાઢી અન્ય એ
કન્યાની સોય રજ મરી ઉમર પણ કોઈ નીચ છ મે ।

કન્યા મળતા બુ વાર ન લાગી કામ કે અન્યાનો બાર્ક
હીઠ હીઠ ખાતો હતો જેવેમા પાખડા રવામની ફેરીક કમાણી દેવ
■ એને પોચે નિસ મળતા દોલ છ કોઈને જન્યા કરી આપી
કોઈને માન ન હી દોષે કોઈને દિકર ન હી દોષી સામે કન્યાન લીડ

અન્યાએ ધલો અરેર પત્ર સારો કરો દતો પાર્કનાથી અડી
પાર્ક પત્ર બનાવતી વગ પર સલસ લખતી ધીક સારી નાપગીઆ
ખાતલી પર લાગી લખી હતી બાર્ક નાન આનચાગીનો છુદ નથી
સાદિલ્ય લગાલ્યો પણ છુદ કે એમ ન્યા ને લાગે પ ના એક
મિનાર પગ લખી મૂળી હતી લખાજુઅના મનામ્બ બનીઓ પણ હતી

કાજ અને અરીસો

અમાનો લાઈ પરખ્યો રમકડા જેવી લાભી ધરમા આવી
ધરમા અજવાળુ અજવાળુ ચર્ધ ગુ હવે લાભી અમાની ચિતા
મ્મ લાગી અના માટે ઠેકાણુ સોધી જનદી હામ પાડવાનો નિર્ભય
ક્યો પબ જનનાને જોવા જોનાયા તેઓએ અનાને પસદ ન કરી
સિનેમાના મુખા ઠાવકી અને મુખપર ચોખાવાળી અન્નાને ઠાણુ પસદ
કરે । એમને તો સોનેરી ચિડિયા જોઈએ

અનાને મોઝે ચાકા હના વાગ દુકા હના વળી મરીન મતી
હતી ન મોઝે રૂપ, ન જડે રૂપિયા એને લઈને કોઈ શુ હાસલ કરે
લાઈ વારવાસી નિષ્ફળતાથી મૂઝાતો નાનીલાઓને ભાડતો બહેનની
આ દેખીય દસા મોઝે દુખ પગુ રમકડા કરતો

અના સાત અવાજે કહેની લાઈ ચિતા ન કરીય માડુ
ઠેકાણુ હુ સોધી લઈવ

પગુ અનાની સોધનુ ક્ષેત્ર કેટલુ ઈ એની નાજુમાં નાતીલાના
જે ધર હતા. એમા એક ધોઈ ઉમલો મુલતિયો હતો ખી ને જુમારી
ને બધી વાતે પૂરો હતો

એક વર થોડે દૂર હતુ એક જુવાનિયો એમા રહેતો હતો
તેજસ્વી હતો તદુસ્ત નતો કઈક કવિ હતો પોતાનુ નામ
ધાયત રાખતો

એરી થોડે દૂર એક પરોખનો માથુસ રહેતો હતો એની ચાર
સીઓ અકબ કાસબુથી મુજરી મઈ હતી પાચમી સોધતો હતો
ખાડેપી નુખી હતો

વરસ ને વરસ મયામનુ ચાલી પગુ અન્નાને જોઈએ તેવો વર
ન મરો લાભી તો મે રકટાપ્ત મો કરતી એને ધરમા આ ત્રીજુ
માનુસ ન મરવ પોતાના આનદમા એ વિદ્ય હતુ જમાનો જે

માણુસનો આપ્યો કે વર અને વડુ ગમે તેમ રહેવાય એ તેમ રૂપાય ગમે તેમ ખવાય આ દિવની ભાવનામા નીચ પેટના દોકરા પશુ પીડા દે છે ।

પશુ એમા અનાની ભાખીને મહિના રહ્યા એ પિયર ઘર્ષ ધરની સભાગ ફરી અન્નાને માથે પડી

એક દારો અનાના ધરંથી ચોડે દૂર દોઢા મન્ની રમી તરતના જ મેલા બાગને કાઈ મૂકીને ચાલી ગયું હતું ।

આણુમાણુના રહેવાસીઓએ ભારે ધમાન મચાવી પોનીસ આવી કેડા ચોધવો શકે ક્યોં જવાડ માણુનો કદ છે કે પુણ્યમા કુમળીની વાસ છે એ બી ધુનાન્યુ ધૂણુ નથી કેમ અન્નાને આગણે આપ્યો પાડોલીઓએ પોલીમ લાના કાન કૂમ્પા અન્નાની દા નરી તપાસ ધર્ષ અને સુના આશ્ચર્ય વન્ને અન્ના ખુતેગાર જાહેર ધર્ષ લોગે કદ આ યુગમા કનક વોળા દૂધ જેવા ચદ્મમામા જ જડે છે

અનાએ રોતા રોતા મધુ જે કામવને મોટા સતો વય ન કરી શકના એમા કુ ય સાચાર કરી

તાતા યાનુ નામ દે । પોલીને પોતાની ભાગમા મધુ

મારો ધાર માગે પ્રન ।

વેશ્યા તેમા ભાઈએ મેનતા મો સ છૂં જોગનો ધા ક્યોં જોડાને તીએ નાગ જડવી હતી અનાનો આગમનો એકદાન લોગી નાખ્યો

અન્નાએ જોડા લઈને ભાઈને પાડો આપ્યો પશુ પોનીસ અધિગરીથી એ વનન સહન ન થયું એણે અન્નાના ભાઈને તનગ્યો

જેવડા' ખુનો તાગે છે મોગી જેને કુવારી સખી તુ નાનો ભાઈ પત્ની જોડા અને પત્ન્યા જના મ્પા ભાગે છે તે જાણુ પુ ।

કચ્છ અને જાનિ

અમલો કર્ક પાસે રમકડાં જેવી જાઓ પામ્યા આવી
કચ્છ અમલો અમલો કર્ક પાસે રહે જામ્યા અમલો વિના
કચ્છ અને અમલો પટેલો કચ્છ કચ્છી જામ્યા કચ્છ અને કચ્છ
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો ન કચ્છ
અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો

અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો

અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો

અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો

અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો

અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો

અમલો અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો
કચ્છ અને કચ્છ પાસે અમલો અમલો અમલો પટેલો

કેમ જ્યાં ? વિદ્યામિત્ર કેમ ચૂક્યા ? પણ તારો જૂઠું પુત્રો રોજ
ડરે છે એવી એક જૂઠી સ્ત્રીથી જિન્દગીનરમાં એમના વાર ન થઈ શકે ?
અને એ ઉંડાણથી માફ ન થાય ? આ તોખ નની રોમ છે, બૂખ છે

અત્રા દિવસુદની જેમ મોઢલી હતી એણે જેઠમાં સતત ગીનાનું
પાસપાસુ ક્યું હતું.

રોડી વારમાં એ સાયમ્સ બારી એના પર બેજણ્યા બેઠા હતા.
એક હતો એનો જૂનો પાડોશી ધાવડ અને બીજો હતો તેનો મિત્ર.

અન્ના ! મને તું જેવા આવ્યો છું.

રે ધાવડ ! તું અને પાંડવી સગીર ?

હા નાદે નહિ ? જીવંતી જ્યાંએ મારા ત્યાં પણ મારી મા મૂક
હરિજન હોવાથી મને કોઈ મન્યા આપતું નથી.

પણ ધાવડ ! સમાજનો સામનો કેવી રીતે કરીશ ?

આનાથી ને ધાવડે કમર પડ્યો હરી મની ' તારી દીકરી
કરનારા બધા બાપના છે, આ જોયે એને સામા પણ નહિ મને

અને મન્ય આપણને ન બન્યું તો ?

તો ત વાકે અમારે ત્યાં છે જ વાપડે ક્યું એના દમ્દોમાં
શરદ્દન ને સ્ત્રીસ માન હતું પોતાની જાતિવાતોનો સ્થાન વિતાર ને
સ્વામી હોયોને દ્રવ્ય એમ્શર હતો.

સાહેબ ! અન્નાએ જેઠર સામે લોઈને મુજબ તમારી ક્ષાને
કરી નહિ જુલુ હવે રમ્મ લઉં

અન્ના સૂઈ આનુનરી આને જુગી પડી જુગી પડતા એટલું
બોલી

જેઠર સાહેબ ! મને વાગે છે કે મારા જેવી સ્ત્રીના નસીબમાં

કેમ જ્યા : વિશામિત કેમ ચૂક્યા ? પણ રાજા જે ભવ પુરુષો રોજ
કરે છે એવી એક જૂઠ્ઠી સ્ત્રી જિ પીઠરમા એક વાર ન યાદ જાય
અને એ રતાથી માફ ન થાય ? આ દોષ નથી રોમ છે, જૂથ !

અન્ના દિવસુદની જેમ બોલતી હતી એણે જેવમા સતત મીનાતુ
પારાપણુ ક્યું હતું !

શાદી વાતમા એક સાપ્તક આવી એના પર બે જણા બેઠા હતા.
એક હતો એનો જૂનો પાડોશી ધાપવ અને બીજો હતો તેનો મિત્ર !

અન્ના ! ચાલો હું નેચા આવ્યો છું !

રે ધાપવ ! તું મને પાવરી છોડીય ?

શા માટે નહિ ? છવ્વી જ્યારે માત ત્યા પછી મારી મા મૂક
હરિજન દોષાથી મને ડાકે ક્યા આપતુ નથી

પણ ધાપવ ! સમાજનો સામનો કેવી રીતે કરીય ?

' આજ્ઞાથી ને ધાપને કમર પત્તી છરી કાઢી તારી દીમ
કરનારા બના પાપના છે, આ જોલે એને સામા પણ નહિ મને.

અને : ' અ આપણને ન જન્મ્યુ તો ? '

તો તત્વાકે અમારે ત્યા છે જ ' ધાપને કહ્યું એના શબ્દોમા
છરાદન ને સ્ત્રીસન્માન હતુ પોતાની જ તિલાતોનો સ્પષ્ટ વિનાર ને
જવાબારીઓનો પ્રગટ એશર હતો

સાહેબ ! અન્નાએ જેવર સામે જોઈને કહ્યું તમારી દયાને
કદી નહિ જતુ હવે રાત લઉં

અન્ના સુધી આમુખરી આજે લુગી પડી લુદી પડતા એટલુ
બોલી

જેવર સાહેબ ! મને લાગે છે કે મારા જેવી સ્ત્રીના નમીયમા

કાજળ અને ચરીતો

આ જોઈ જોઈ જુઓ જી? નહિ હોય પણ આ ધાવડ દિલ્લાર માણસ છે એનો ધર્મ માલસની ખાતેરીને પિંજાને છે એને જીવવાની તક આપે છે.

અન્ના ધાવડની પાઝા ચારી ગઈ કરાં ગઈ એ કોઈએ ન લખ્યું મ્હે છે કે આજે પાકિસ્તાનમાં છે ને એનો દીકરો મોટામાં મોટો દાણનોર છે.

ખરેખર! મોટામાં મોટા લાડમાં જ્યારે ચાર હોય ત્યારે દાણનોર એ કઈ ગાળ નથી! એ એ જાણ દુનિયાના ધરમાં અમન-અમન પહોચાડે છે અને એન-દીકરીઓને સારા ઢેકાણે વરાવવા દબ્બ પડી પૂડી પાડે છે દબ્બ આ સમાજનો પહેનો દેવ છે.

નાગિલા

પી ડીને રમ હજી તાને જ હતો
ધત્તોએ હજી એડ પગીનહોતી,

મીંગાના બધ હજી નેસ પલુ ગીલા ચ્યા નહોતા નગરમુદ્રી નાગિલા
સાથે પ્રાણુ પ્રાણુમ મિલન કરવા નેત્રની પરમના પાણી હજી પીવા
જ માડવા હતા ને બહારથી સા પડ્યો

દેવ !

દેવનો વાસ તો સ્વર્ગમા હોય. પણ આશ્ચર્ય એ હતુ કે જે
દેવને સા પડ્યો એ દેવ અત્યારે પૃથ્વી પર પોતાનુ અર્ગ ત્વીને
બોલે હતો.

દેવની સામે સઘમાતા એની નવવધૂ નાગિના બેઠી હતી દાર-
સિંગાલી સપૂર્ણ સામગ્રી પાસે જ સજ્જ હાલી નેપ અને વિનેપના
કનોડવ ભરેલા મ્યોગા પલુ સુગંધ વહાવતા સામે પડરા હતા.

સોહા ડી નારીનુ એક એ અ. મન હતુ અને એ મનને
સ્મતો દેવ અરેખર સ્વર્ગમા વસતો હતો ત્યાં એને સા પડ્યો

દેવ ! રે હવુ બધુ દેવ !

ઠાણળ અને અરીનો

આ જોલ જોટલુ સુખ જીતે નહિ રોય પણ આ ઘાયલ સિલદાર માણસ છે એનો ધર્મ માણસની ખજોરીને પિંજીને છે એને જીવવાની તક આપે છે.

અન્ના ઘાયલની પાળ્ય વાતી ગર્ભ કદા ગર્ભ એ કોઈએ ન જાણ્યું મહે છે કે આ રે પામિસ્તાનમાં છે ને એનો દીકરો મોટામાં મોટો દાણુવોર છે.

ખરેખર! મોટામાં મોટા ઇમારત ન્યારે ગોર હોય ત્યારે દાણુવોર એ કઈ જાગ નથી! એ એ જાણુ દુનિયાના ધરમાં અમન-અમન પહોંચાડે છે અને એન-દીકરીઓને સારા ઢોકાણે વરાવવા દ્રવ્ય પણ પૂરું પાડે છે દ્રવ્ય આ સમાજનો પહેનો દેવ.

તેમણે આજ્ઞા કરી, અને પાઝ વગીને નયર જડાર ચાલવા માડ્યું.

મધની પાઝ અમર ખેવાય એમ દેવ મોટાભાઈની પાઝ ખેચાયો. વટોગિવામા જે પસ્તચનાથી પાડુ ખેચાયે જાય એ પસ્તચનાથી એ ખેચાયો. તન અને મન જુગી જુદી દિશામા પ્રવાસ કરી રહ્યા.

સમનિમિત્તે ચાગારેલી હવેલીના રવાળે બાધેલા આસોપાલવના તોરણ હવામા ફરફરી જાણે દેવની ખસકરી કરી રહ્યા. રે! આ બધું સ્વર્ગ ઊગીને કયા જગ છે મૂઝબ!

દેવનું મન જવામ દેવું કુ મૂઝબ નથી મારા ભાઈનું વાતસલ્ય અપૂર્વ છે માતા સ્વર્ગ ખાતર એણે નરકની પીડા સહી છે આજ એને તુડંગી નહિ ઇકુ મોગભાઈ! મોગભાઈ! આ આનો! નહિ પૂછુ કે શા માટે મને વર્ત જાઓ છે! નહિ પૂછુ કે કાલ સર્જનજો છે! નરકમા પદ આનંદ્યો તમારો અનુગ્રામી થઈશ.

દેવ મજબ મન કરી ભારે થરેલા પગને મનના જોગથી આગળ ધરેલી રહ્યો.

જોખે ચગીને જાહેલી નામિલા બોલાવતી હતી. કાલ ચાલ્યો છે ત્રિશ! સાધુ અને સસારીના ધર્મ જુગ છે પાઝો વગ! તાડુ સ્વગ મારી પાને છે! નિર્લયક અલ્પ સ્વગની જુગી જાગમા રસાઈસ નહિ.

દેવનું તન તો આગળ વગી વડુ હતું પણ નાગિલા નગન જેવું મન પાઝ બસડાનું એ નારીના વલ્લુ નૂખીને મળેનું નુરી! ભાઈને તરડોગી નહિ ઇકુ તુ માતા સ્વગની દેવી છે તો એ માતા સ્વગનો પૂજાર દેવ છે આવું છું તુ તારા હાથે વિતેપન કરી રે સિવાર સજી રે તારો સિવાર સપૂર્ણ થયેલા આનો સમજ.

મોગભાઈની પાઝ નાનો ભાઈ ચલી નીમ્યો મોગભાઈ કહેતા હતા મારેતને સાધુ સ્વગ અપાવતું છે હાલુમચર સ્વગથી મુ વડુ!

તેમને આજ્ઞા કરી અને પાછા વળીને નગર નકાર ચાલવા માંડ્યું.

મંત્રી પાછા જમર ખેંચાયા એમ દેવ મોગમાઈની પાછળ ખેંચાયા વટોગિયામાં જે પરચનાથી પાકુ ખેંચાયે જાય એ પરચનાથી એ ખેંચાયો તન અને મન જુગી જુદી દિશામાં ત્રવાસ કરી રહ્યા.

લક્ષ્મિનિભિત્ત યજુમારેવી હવેલીના દરવાજે બાધેલાં આસોપાવવાના તોલણ હવામાં ફરફરી જાણે દેવની મરકરી કરી રહ્યા હતા. આ બધું સ્વર્ગ હોડીને ક્યા જાય છે મુરખ!

દેવનું મન જવાન હતું કે મુરખનથી મારા ભાઈનું વાલસત્વ અપૂર્વ છે મારા અગ્ર ખાતર એજે નરકની પીંગ સગી છે આજ એને નુરુંગી નદિ સહુ મોગમાઈ! મોગમાઈ! આ આવ્યો! નદિ પૂછુ કે શા માટે મને વર્ષ જાઓ છો! નદિ પૂછુ કે ક્યા લઈ જાઓ છો! નરકમાં પડુ આનંદથી તમારો અનુયાયી થઈશ

દેવ મક્કમ મન કરી બારે થરેલા પથને મનના જ્વેશથી આગળ ખેંચી રહ્યો

જામે થગેને જામેલી નાગિલા ખેંચાવતી હતી કે તા ચાલ્યાં રે ત્રિશ! સાત્રુ અને સસારીના ધમ જુગ પડે વગ! તારુ સ્વગ મારી પાને છે! નિર્લયક અસ્ત્ર અગ્રની જુગી જાગમાં ફેંચાઈશ નદિ

દેવનું તન તો આગળ વધી નહુ હતું પણ ધગિયા નગર જેવું મન પાછા પસંદગતું એ નારીના ચાલુ ખૂંચીને કહેતું તુ રી! માર્કને નરકની નદિ સહુ તુ મારા સ્વર્ગની દેશી છે તો એ મારા રસનો પૂજ્ય દેવ છે આવું હુ તુ તારા હાથે વિતેલ કરી તે સિતાર સજી હો તારો સિતાર સપૂજુ થઈ ત્યાં આખો સમગ્ર!

મોટ માર્કની પાછળ નાનો માર્ક ચાલી નીકળ્યો મોગમાઈ કહેતા હતા મારે તને સાત્રુ અગ્ર અપારતું છે હજુ મગ્ર અગ્રથી મુ વળુ!

કાજીજી અને ખરીતો

ને બને બાઈ વણ્યબી કૂચ કરતા ડુડેવના આતમે આતીને
ઊભા રહ્યા આંદી ત્યામનો મદિમા હતો તપ્તુ વાતાવરણ હતું
સયમનો ઘણુમાર હતો

મોગાભાઈ ત્વના મહેરાઉપર ચૌરવ હતું નાનાભાઈ દેવના મહેરા
ઉપર આટા ને શ્રદ્ધા હતી

આખરે ઊંડા જગમા જતા મત્સ્યને જાગમાં લાન્ના ખરા !
આશ્રમના અતિવામીઓએ કંચુ

નારો ભાઈ સસારમા યોગે નથી યોગે નથી નામ તેવા યુધ્ધ
છે એતુ નામ દેવ છે ને દેવના દરેક લક્ષણો એનામા છે મોગાભાઈ
દત્ત મધુ આ છપ્પોમા અપૂર્વ વિશ્વાસ ડુજતો હતો એ વિશ્વાસને
પાત્ર દેવે યરાતુ હતું એ મારે દેવ વિરામ જંગી રહ્યો

આવા યુવાનો મુનિયામ તો સસારતુ મ્ત્યાજી માય પદ ૬૭
તો દેહ પર પીડીતો રમ છે એક સાધુએ મ્ત્યાજીમા કંચુ

પીડીતો રમ મુ જીઓ છે ! જગતુ કમળ છે મારો ભાઈ
એના હિતો રમ જીઓ ને ! મારા ભાઈને મારે સાનુ સ્વમ અપાવવું
છે મોટાભાઈએ કંચુ

તો આ મોર્ચાધુ સારું છે મૂડે જાવિના !

ને દેવને વાત વાતમા ભાઈની શ્રદ્ધા ને વિશ્વાસ ખાતર કમને
૧૪ મ્નિનો વેલ મીઠારી લેવો પડ્યો મોટાભાઈની આચાર્યશ્રીઓને
કુદી નાખતા એતુ વિ ન ચ તુ !

દેવ મૂનિ મર્ધ ત્યો મોટાભાઈ દત્ત પોતાની સાક્ષાત્ત્વ જૂઠી એની
સાત્ત્વજાગ લેવા લાન્ના રોજ રોજ તપ સાક્ષાત્ત્વ ને ત્વાખ્યાય વધના
ત્વે તેની તોલારી તપવા માંગે

થોડા દહાડા ઉમગ્યા પસાર થઈ ગયા

થોડા દહાડા વિરાગ ભાવનામાં વ્યતીત થઈ ગયા, પણ વર્ષાના પૂર જતા ફરી સરિતાના તળિયે મકરા દષ્ટિગચ્છર થાય એમ મુનિને હવે એકાંતે નમસ્ફુરે નાગિલા યાદ આવવા લાગી

મુનિ દેવ બિદ્યા અર્થે રાજપથ પર ચાલતા ત્યારે ભૂમિસરસી નગર રાખીને ચાલતા હજારો સુદરીઓ પાસેથી સરી જતી પણ નગર છોડાવીને ન નીરખતા નીરખે પણ કેવી રીતે ? નગર આખી દનાવીને પવક પર નગરસુદરી નાગિલા બેઠી હતી ને !

સાધના અને ધ્યાનમાં એમનો સુદીર્ઘ સમય વ્યતીત થઈ જતો ખીન્ન મુનિઓ ધ્યાનથી કદાચી જતા કેટલો સમય કેલુ ધ્યાન ધસ્યું ? પણ મુનિ દેવને તો ધ્યાનમાં નગરસુદરી નાગિલા આવીને ખડી રહેતી એની સાથે આનાપ-સલાપમાં સમય ન જાણે કયા વીતી જતો !

નસુ આવતી ને નસુપીડા જમતી સિયાનાના ને ઉનાજાના દિવસો વિહારમાં વીતી જતા પણ ચાતુર્માસના ચાર મહિના મૃત્યુપીડા કરતા હિંદ્રધનમાં નાગિના નૃત્ય કરતી નીરખાતી ધનસ્વામ વાદ્યો જાણે નાગિનાના કેશપાશની નવી આકર્ષિત લાગતા

મયૂરોની કેમમાં નાગિનાનો કંકણ સજાગતો

રિમરિમ વરસતા વાદ્યોમાં નાગિલાના આસુ નિહાળાતા રહતી સુદરી રહેતી 'રે દેવ ! આવુ જ હમારુ તારુ વતન ને ! આવી જ જૂઠી તારી વાણી ને ! મનની રાણી સાથે આ વચના !'

દેવનુ મન ધણી વાર જાગે પોકારતુ 'રે મુનિ ! આ તો ગમ આપ્યો છે ? તારુપય મયગ છે તારુ સ્વર્ગ સજાગ જણી ધેર જ તારી નાગિલા તારી રાહ જુએ છે !

પણ જાઉ કેવી રીતે ? મુ બાઈની અપખર્તિ કરાવુ ? બાઈના

કા / ૭૧ અને અરીનો

એણે ચાલવા માડ્યું

નગરના દ્વાર પર એક વૃદ્ધ ન્વાન પહેરો બસેલો હતો. દલાન પરિચિત હતો. મુનિષી ન રહેવાયુ એ બોલ્યા

અરે ! મુ દીકરો ઘેર આરામ કરે છે ને શુ ! બાપને માથે હજી બોલીનો ભાર ત્યો છે ? મિત્રોનો ભગવાનને કમરે ભગ્યો !

આમળ ચાલતી સ્ત્રી જરાક ચોખી મુખ પાકુ ફેરવીને એણે ક્યુ જીવાનમેક દીકરો ને છાડાના રોમમાં ઉપી ચયો ભગવાનને ઘડપણમાં ભગવાની વાન સાવ જોગી છે ક્યુ એ મમ ભગ્યા એ રામ

ખાઈ ! મારે તારો ઉપદેશ નથી જોઈતો ' મુનિને વળી જીનિય સજા જવાન પર ક્રોધ આ-યો વળી અતર તાપીને એણે ચાલવા માડ્યું

દેરીના નાકે નગરસેનાપતિનું ઘર હતું. દેવને એની સાથે જોગ ખાણ હતી આમણમાં જઈને તેને દાક ખારી

વર્માઈ !

અદલ્થી સામો જવાન ન આ-યો ફરી દાક દીધી જવાન ન ખાલો

આમળ ચાલતી પેલી સ્ત્રી વળી જરા ચોખી ને બોલી સેનાપતિ સમામે સચર્યા હતા. દુરમન બળિયો હતો ખાચીને ઘેર આ-યા એમની પત્નીએ ક્યુ કે ને સ્વધર્મથી પીડ ખાણે તે બારે કાપર કુ એને ધરમા સધરુ નહિ કાપરને કામિની ન વરે. સેનાપતિ ફરી સમરામણે ચડયા વિજ્ય વર્ષા પણ પોતે સર્વે ચયા તેમની પત્ની પત્રુ પાછળ સતી ચયા. સુ-એ સતી ચવાની ના પાડી તો એ બોલ્યા. કાં તો સમામે સચર્યા દો કા સતી ચવા દો સ્વધર્મના ને ભમાથી ને પાઠો ફરે એ કાપર એ પત્રુ એ નામ્ !

મુનિને લાગુ કે આ નકટ સી પોતાના પર નીકા કરી રહી છે
એ મો મચોળી આગળ વધી ગયા પોતાના ઘરના આગ-ગ્રામી જઈને
જિતા રહ્યા, હાથ મારી,

‘નાનિના ! હુ દેવ આવ્યો છુ દાર ઉવાડ

પામેના દારમાથી એક સી નીકળી આવી મે પગ દેવ સામે
જોઈ રહી પગી એમના હમી પગી ને મોલી

અરે આ તમારી પાળા જ દેવી નાનિલા ગ્રામી છે ને !

મુનિએ પાળા જોતુ તો પોતાની સાથે અગ્નિજ્વલ વાતો કરનારી
બાઈ પોતે જ જોની હતી એતુ તો મુખ પજુ જોતુ ભતુ નહોતુ
શુ એ જ નાનિલા !

એહ ! આ શુ જોઉ છુ ?

મુનિ ને જુએ છે તે સાનુ છે સ્વ નીરમે છે સસારુ સાનુ
રૂપ નીરમે છે તને પડેલા મમની અને આજે અણમમી વેળા વેળાની
તક્કી-જાણી જેવી નારી નાનિલા તે જ જ !

મુનિ આંખા બનીને જોઈ રહ્યા અરે એમની સકળ રૂપરૂટિ
આજ નિનદ પગી હતી એમતુ સ્વમ આ જ સરી જતુ હતુ આ
નાનિલા ! એને માટે બાર બાર વર મુખી મુનિનો જુલો સ્વામ ધર્યો !
મોળાભાઈને ઉતર્યા ! એના માટે મુનિ સધને ઊગતે નાહો ! શુ આ
સ્વર્મ ખાતર !

નાનિલા ! નાનિલા ! માટે મમ

ત્યારે સ્વમ નહિ જતા કે તારી સાદ જોઈને મોલી હતી
આ આવી સમજ !

નાનિલા ધરમાં ગ્રેયી ગઈ સાંધીવારમા સખીનો વેલ ધાતુ

એમાં શું દોષ ?

શ્રી નો અતિ નિ । એ મૂલ્ય
જમાનાનું ધમધાનું હતું

શ્રીની અતિ તથા એ તમા જમાનાનું સમગ્ર વાળું વા । ૭ !

આ બનેલા શ્રીનું નાનું ધાન કે સમાન તરી એમ । /
નવતો એને પોતાની પત્નીને મનુદ । ખી યુગ્મધાનમ નવાવરો
એ નુ એવ । મ્યુ હતું અને એની લુચાનીનો મુ । મધ્યામય
એની પદિમમા પાના વમાતો હતો ત્યારે તો જાઓના વિમ
નમ પ રે પૂઠી કે ભીમના નવતો હતો

તાની પત્ની દસી મર્ષાદામા માનનાડી હતી વ ને વાર નર્મ
હતી ત્યારે તા / એને હતો દવે તો અને મર્દિ કર્ક ત્યા
પાપા પડ તમા દાપ ન મરે । આ ઉમરે કાપેવનુ નવ નમને
અગી પનુ હો નદિ

દેરી દસી અને વિદ્રેા કર્ક ન હતી પદા નીઓ મોતવાના
તે / તથા હ એરી એ તરી દાપ નદિ ના પનુ નદિ ।

પનુ ખેખર' વા । વખતમા એ પડે પડે કાદા ન તમા

કાળજી અને આત્મીયતા

કરી બહાર બાવી અને બોલી

સતી છુ મતબના રાહમાથી માતા પતિને પીડ બનાવવા
નહિ હકે બાનો પિયુ સાન્ના ત્યા પી બનીએ ત્યામની મામા મરીએ
દેવતુ ત્વમ અમર બનારીએ

એ દિવસે તૂપ મુનિ તરીકે નમરમા એવેલેલા દેવ સાથા મુનિ
બનીને નમરનો ત્યામ રી ત્વા એમનુ અર્થ હવે એમની સાથે જ હતુ

મ મની નરમી ! આજ તારો જન્મ આ રાજ પર હતો નહિ નાને,
તારે મે રંગી નીચે પડેના માન સામે જોયુ સમજના વિનવનો
અમિ એમાથી હમણા હાથો કે રાજે એમ વાનવુ હતુ માન પલુ
મિચારો જનમે નરમ મીપુ જેવો બનીને પડ્યો હતો તારને માન
કેમ દયા આવી ઉપાડો ફરી વાનવો વાનવામા હુ દોડ છે

હુ તમને પ્રેમ કરુ છુ ફરી એ વાનવ પર નર મોગી રી
તને પ્રેમ કરે છે એક પછીયા યુવતી ! રાજ પોતે પોતાને નર
ફરી તમો છુ હુ મપાડો છુ ? છુ હુ છુરાન છુ ?

તારે સામે જઈને પલુછીવુ પલુરપતી વ્યાખ્યા મળ્યા પડવા
થેવે રી રાગે ખ્યાન બેચુ તત્ત જ તારે હમમનનો સાનાન છર્ક
નુખમમ ઉપર ઉોનુ તુલુલ ધાલ સલાવ ફરી નાખ્યુ

ફરી નુખમમતી માનિ આપનામા નિના પે નવ રાત્રે એમા
સૌદર ન દેમાયુ ! મેલક મિલો રપતી વ્યાખ્યા મિલન મિલન મે છે

રાજ મોગીવાર નાશ પરમેયો આગે પાતે એ વિચાર મળ્યા
હાન્યો

એક મામુલને મારે સમાનુ નનુ છે જાનમા પાન નથી
જનનુમા દોડ નથી દરો કોઈ નિવારી દુખિવારી ! આપણન આમ
જ થવ જ રાજો રીયતુ છર્ક મેયો દોડે હુ સામે પમને ન
જાડે પનુ તને આચકન છે સમાન્યો એક સ મારી નિનિતો
રમે જાર તપાસ ફરીયા એમા હુ દોડ છે

રાજ આમ વિચાર રેતો હતો ત્યાં એને નર્ક રાત સમયે એ
દને નાંડે એક યુવતીયા આવી નરે નર પીલ્યા રવ જેવી જ જેવી
આખા દની ! જરી બાવ જરી એ નાગી દની પનિયા જ્યાં એ
ડી ની દની હુ રેખાખ પર મેયો દને એમા એક છે ન મેગી દની

કાજળ અને અરીસો

જેવો પ્રસન્ન આવીને બેઠો ત્યો સારું થયું કે નવા જમાનાની પત્નીઓની જેમ પતિની દૃષ્ટિ અને જાસૂસી ખાત્યાની દમે એની પત્ની દેરી ન ચમકતી નહિ તો માનવો કદર એ ન શકે જાત ! તરુનો સમવાન છે ને ! એણે જ આજ લાજ રાખી.

વાન જેવી બની હતી કે આજની દૃષ્ટાન્તમાં એક ક્વર આનું હતું એમાં એક પત્ર હતો ક્વરમાં પત્ર જ દોષ કઈ પાત્ર દેરી ન દોષ પણ પત્ર અજ્ઞાન મન્ય હતો.

પત્ની તખ્તાની એક નવસોવના હતી

નામ નયનમેદા હતું જેવું નામ સુદર એવું લખાણ પડ્યું તુ ર હતું લખાણ હતું હતું પણ સાન્યમય હતું

નખુ હતું આવો ! કુળવિહારી ! (પાને મનવા કુળમાં સમી સા ? પપામે કુ સુદરી છુ સુવતી છુ તમને પ્રેમ મુ છુ ખસ આ તુ લખતુ પૂણ સમતુ છુ કાવે જોવા ત્યારથી છવે જ પ નથી દશન દો મુસારી ! રાહ જોઈશ આપની જ નયનમેદા !

પિત્તાડીસ્યા આ પામે પહોંચેને તાર આ વાચીને હોત પોશાન થઈ મો એકવાર તો એના ધમ પ્રાણ હેઠભાથી હો રામ ! હો રામ ! તો મતર પ્વનિ પણ નીકળી મયો.

મને—મજિત મનસિસવાગાને આ પત્ર ! અને આ ઉમરે ! રાજે પત્ર લઈને દુર કે મો ચોદાની દમે બે ક મ ચાલીને એના પર પત્ર મુકે તે એની તરફ જોઈ ચૂકુ ક્યું !

તે રહુનમયા ચોદો નર્જે એમ રાજ બોલ્યો

રે નતકી ! કુ પત્રમિયુ નથી કે દીવાની જ્યોત જોઈ કે વગર વિચારે કપવાનુ જ છે ! હો કો નાવાયક ટોળકીની આ નયનમેદા નયનમેદા નહિ પણ ન મી ! મારા એ વિમો મયા ! બે

જાળની નરંગી ! આજ તારો જન્મ આ રાજ પર હતો તો નહિ બાને,
 રાજે મેં વગી નીચે પડેલા કાગળ સામે લેયું રક્ષના મિત્રનો
 અગ્નિ એમાંથી દમણા ફાટ્યો કે ફાટ્યો એમ લાલુ હતું માગ પલ
 નિચાળે જાણે નરમ મીઠું જેવો ખીની પડ્યો હતો તારો માગ
 ઉપર ત્યાં આવી ઉપાડ્યો ફરી વાન્યો વાન્યમા હું દોષ છે ?

હું તમને પ્રેમ કરું છું મરી એવામાં પર નર મોગી રહી
 મને પ્રેમ મેં છે એક પરજીયા યુવતી ! રાજ પોતે પોતાને પ્રત
 કી રહ્યો હું . ક્યાગો હું ? હું હું જીવાન હું ?

રાજે સામે જઈને પશુલીકુ પશુકપની વ્યાખ્યા મના પહેલા
 વેદી દાગે ધ્યાન બેસ્યું તરત જ રાજે દળમતનો સામાન વર્ક
 મુખમગ ઉપર ઉમેડું તુલ્યત ધાસ સમાવડ કરી નાખ્યું

ફરી મુખકમવની કાનિ આવનામા નિહાળી પલ ૧ ને એમા
 સૌ મ ન દેખાડું ! બેવડું દવિઓ કપની વ્યાખ્યા નિલ્લ તિલ્લ મેં છે
 રાજ મોગીવાર મોક્ષ પર મેં આડો પડ્યો એ વિચાર મના
 લાગ્યો

દરેક માણસને મારે સમાવડું નહીં છે જાનમા પાન નથી
 જાણુવામા દોષ નથી હોયે હોઈ નિચારી કુખિવારી ! આપણાન આમ
 જ થાય છે મગદો નીચડું લઈ મોઢો દહે નું સામે પગે ન
 જાકે પલ મને આવાદન છે સમાવડી એક સમ્મતી અભિની
 રમે જાકે તપાસ કરીવ એમા હું દોષ છે ?

રાજ આમ વિચાર મરતો હતો ત્યાં એને ઈશન સ / વેગાએ
 સામે મનડી એક યુવતીયા આવી અરે નર ઠીસના ફવ જેવી જ એની
 આખા હતી ! ભરી ખાદ્ય જેવી એ નાગી હતી પગિયા જેવી એ
 ગાળી હતી નું જે આમડા પર બેસે હતો એના એક છેડે ન બેગી હતી

એ / સ્વામી પરી ! એનું જ નામ નયનમે !' હતી એ સગી સાગની વેળા !

૧ / એનું મૂળ નામ રામજીવ ધોળમિયા હતું પરંતુ એ ઘણાં મન્ય સાહિત્યને ચતુર જણાવે હતો અને એના નામ પોતાનું નામ

૨ / ખુબ હતું પણ પત્ની મિત્રમા જખ્ખર કરતું હતું ને ત્યાંથી શો જીવ જાયો હવે એ લાખજીવ યોધી મિત્રો સકેરી બનવા નાહતો હતો એને ખરાબ થા હતું કે જાના દત્તા ? એવો એક વચ્ચે જ્યોનિરીએ એને મુ હતું, કે એ દારો તમે મિત્રમાત્રિક બનશો !

આ જનની પરી જ ૩ / પોતાની પાંખે મેચાગી એને મિત્રની મનો ર મુજબુ નિ ર વર્ક ન જાત ! તક આ રીતે જ આવે છે રાજને ધણા મિત્રોની થા આવી જોએ શ્રીમત મના શ્રીમતની પત્નીઓના પ્રયાતન મીને આમળ વખ્યા દત્તા

૪ / તલ નિપુણ મો બને લાથમા લાકુ છે જપુ જરર જપુ જવામા દોર નરી લેવામા દોર નથી ગા વૃત્તિમા છે

૫ / તલ તોળા તલ લેકેને મુ મોર્લ તૈયાર છે રોને મળવા જપુ છે

૬ / ધાગી રીતુ ધુ રીએ મુ એને પપુ મિત્ર-માનિકની પત્ની ધરાની ધુ રોજ હતી

જમના જમના રાજો પત્નીને મુ તાલ જાપે અનેકને લેકેને મને પમ મરી હોને ! ૭ / ઉપાગે ખરા ને !

૮ / મોલી જુ ઉપાગા ખરા ને ! તમને કોણ કન્યા આપે ? એ તો આપણી જાનિમા લલેલા નુસ્તિમાની જો ! અને માતા પિતાએ મને બહુવેલી

૯ / જન કોઈ જુ રાગો નથી ?

દેરીએ વાન ફેલના મુ રા તો સાચુ હતુ ! આ તનુ
રા તો પનમ જેવુ સખાની તડી જેવુ

રાજે વિચાડુ કે ઉપની ખડખર ડાઈ એ નાખ્યા તથી
નનમાદાએ સીમ લેઈ ન શકે તેવુ રૂપ મારામા જેવુ રા. પખ
રે મારે હા એની નાથ પ જનુ છે ! આ તો ગુરુદ ખાતર !
મે ધગીને મોજ ! દૂધી નર્તકને જ પાડે વળી નર્તક નેવામાં શું
દોર છે !

રાજે બાજ ખાસ સા ! મ્મન પેલાં હમણા દાર્જ ખાધી
મધ ફગી હતી તે નારી ! દેરી ખાસ જ રી રમાદમાં અતર
નાખ્યુ ! જેવાર વાગે લોળ દસ દસ એ પૂરી નાખ્યા

રાજ નીમ્નો છે વી વાઝ એજે આપનામાં જેવુ પિત્તાવીસ
વન પાળ પગે રૂપ-ક ધર્મ ભા દતા અર અત્યાલના આ હાકરી
જેવા હોશમાં મ્મનાં તો કુ સામે મ્મનાં કુ તુ ન અને મ્મનાં
મારુમ પુ કુ રાજે પોનાના સમયનમાં એક ફિલી પકિત દાડી

એ જ નુરુ પુકે જ બચા !

રાજે ફી આપનામાં જેવુ જન ! ફીવાર જેવુ વાક ખૂન
મમ ! મોટી મીની ખાતો રાજ રીસ રાના જુવાનની અદાથી ખદાર
નીકળે મમે

સખાના મી ! સખાર રાજ દત્ત નરપુરાનો અને નરપુરાનીઓ
જગર મારા નીકળ્યાં હતા જુવાનાને જાવતો દાખરસ હતાતો હતો

રાજ ખરીજીના ખતાખમારી ને મારના રાગોમાં રી ફિલિતના
ડવામ પૂરતો રાજ આ રે એક એક પુરની સાને જતો અને એના
રૂપનની સમાનોમાં હતો નવતો હતો પન ચાવતો હતો
પિયારીઓ ખાતો હતો મત્તે અદાદાક રે ખગાડે પુરની ખા

કા ૮૭ અને અસંતોષ

રાજે એને નયનમેલા ધારી પડુ એ તો રાત્રિથી આવગ વડી મર્ધ

માથે છેલા ચોટલાવાળી ઉત્તરની નારી નીચી પડુ રાજ એને
નયનમાલા માની ન રાખે એ જ વખતે પારસીક દુપટો ઠાકતી
સોંપના સગેવર લહેતાવતી એ મરમીરી મ્થા નીકળી.

રાજ મવિના મરી ત્યો

નમણા નેત્રુ લાગ્યુ

કમલકંઠુ સદજ નમલુ

તનુપલ્લવલુ હાલુ નીતલુ

સુમત્રા ! એ મુખ લેહના વાન છે !

રાજ ધબી મયો પડુ એ સુહી યજ્ઞાવિના આમગ નીચી મર્ધ

આમ દરેક સુહીને જોતો એના વિરે વિચાર્યુ કરતો રાજ
ધલુ વાત્યો આખરે ધાકી મયો સાજમા નામના ૪૮ પ્રકાર પ્થા
હતા પડુ નાધિમા ૩૮૪ પ્રકાર હતા ચિત્રવિન્નિ નાધિકાઓ જોઈ
જોઈને રાજ ધામ્યો !

આખરે સખા યતા એણે કુળમા જવાનો નિયુવ મ્યો ત્યા જ
જેસલુ ને ત્યા જ રાં જોતી ! આ રીતે અ નણી સ્ત્રીની રાહ જોવામા
પાપ નડી ? દોષ નથી ? જીરુ મને નહીં હાં આ મન જ ઉરોલુ
ને એ જ મન પાલુ પાણુ મન મોડુ ના રે ના ! સસારમા મનથી
મહાત્મ ઠોલુ છે ? અને આમા શુ દોષ છે ? શુ જાણીતા દિવસરૂની
વાણી નથી કે દરેક નસા અતરમા એ નારી વને છે એ વાચવિક
અને ખીણ ? પ્થા !

આ નયનમાલા ધારી ? પ્થા જાતો કવિના જાતો વાંચી સુમર્ધ
નયેડુ કાચરૂલુ પાનામળ પડ જોતો ફૂટે.

નાયક રાગની નાધિકા નયનમાલા જાતો ! પ્રિય ન મળવાથી

છેતારેલી ! કલહાતરિતા ! અને મળશે તો વિરહોત્કટિતા !

રાજે કુળમા નજર કરી ॥ પ્રાણના વેવાની આડમા ડોક ખેડ હતુ આસમાની નામનોનુ એનુ વચ્ચે દેખાતુ હતુ નક્કી દુ મોળે પડ્યો અને મીઠી નયનમાલા રિસાઈને પીડ ફેરવી મેલી ! હા હન્ત ! મે વેળિયાએ વિવન મ્યો ! આખ મિલોનીનો ખેવ ખેનુ ! માનુનીને જઈને મનાતુ

રાજ આગળ વધ્યો વેવા હાલીને બાકડા પામે પટોન્યો જઈને જોયુ તો એને આશ્વરનો આવાત લાગ્યો પૂરા વીસ વરનો એનો સો સાળો નાજ ત્યા મેડેનો ! એનુ મૂળ નામ તો નામમાઈ નથવાળી હતુ, પણ રાગરામે રાજ મ્યુ એમ એને નામમાઈમાધી નાજ મ્યુ હતુ ! બનેલીથી સ્વપ્નમારમા સાળો કમ નડેતો બ કે માર નાસતી ને એવો હતો

૩ । તુ બહી કાથી ? આસમાની રમના એના છુલચટ્ટ પર ખસા મરજી કરતા રાજે ક્યુ મનમા હંધિરનો પાડ માન્યો કે સારુ થયુ કે ધસી જઈને એની આખે હાથ ન દીધા

વાચવા ધરમા વચાતુ નથી બહી એમન છે પા મીને મને વાચવા દો ખલ ન કહે ! નાજે વચર મત્તે અમીઈ નરો

અરે ! બહી જાતરે સ્થગમા તે વાચવાનુ દોષ ! જા પેલા મેદાનમા જગ્યા વિચાગ એમ વિચા વિચાગ રાજે શિખામણી રીતે ક્યુ મારે બહી કુળમા બે ધરી આરામ લવો છે

આરામનુ કામ મહત્વનુ છે કે મજુવાનુ ? આપ મહેલમાની કરી હમખા બહીથી આપ્યા જ્યો નાજે વિનતી કરી એને બનેલીની હાજરી પગવાર પગ નમતી નડેતી એ અન્યાસી જીવ હતો, અને અતિ વિદ્યા-વલ્લભમા જ એણે વચ ના વેલિયાનુ ઉપનામ મેળવ્યુ

કાજળ અને ચરનો

હજુ કોઈ હાથે કોઈ યુવતી સામે એસે આખ જાડીને જોડું નહેડું
મરકરીમા એ વર્ગનો મદદમા મહેવાતો

પાંખા દાક્ષીની વેડ દારી માવતીના માવતાના લાડ પૂડ
ખર્ચા એ આવી ! રે ! સુરખ નાજે આજ ધાણુ બચાડરો ! તાર
મનમા બનમરો

અગી ઠડક છે યાકેનો છુ માણુ એ છે ! મને આરામ
કરવા દે તાર જોતો

કૃષ્ણ આપ મેર જાઓ મને વાચવા દે ! નાજે હડ
મારી વાળ નદિ માનેર

આજ નદિ દાણ જોડું હ જાઓ !

સાગા-જનેરી વચ્ચે વીક રીક દરીને ચર્ક એમાથી તરતાર ચર્ક
દમેઈ એક-નીમતી નામના જાગરતાત એમાથી એક પણુ આજ
મન ખાવા માનતો નજોતો આજુબાજુથી માણુનો બેવા ચર્ક ચપા
બદા આવી તકારમાં નવનવાદા કપાથી નાજે ર આવી રેણ તે
ગમી કેમ રહે !

આખરે જનેરી લોડોએ અલમ કપા

છ

સા / સાગા-જનેરી એક રેખા પર જમવા બેગ પણુ જાજે
જાડીયાર જને મનના દાણ તેજા જનિયા ચે ! દવા

રેરી ' ગુ ના ! જાકને કાક ન રહે ! ' તાર રેણથી કણુ
નાજ જોતવા ગુ એ માત જોતવા છુ કાક સમાજુ જોડે એ
રે નદિ ' મારો અન્યાસ જમા સે ! ન રે કણુ

મારી નિવન જમાની ' તારે હડ

એમા નુ હોય ?

એનો અન્યાસ
બોલના હોય વગી

દેવી હસતી હસતી બહાર આવી ને બોલી
બગનો અને એન્તી નિમિષત બાગી ને આટલું
ખડખડા હસી પડી કેમે હસતું બધ ન હા

વેખન તેમા બેત ખીલાએ ને સાવ બેવડા વાત તો મમ / /
તારે મધુ એ રિધરેનો હતો ચીડ બની દેવી પર મા'વાની તૈયારી
મરી એના બોનવામા પનિલનો અધિભર હતો

હ સમજુ કે બહુ સમજુ તમને સવારમા એ પન મલ્યો હતો
ને : દેવીએ સીચો પ્રત ક્યો

પન હુ ને વાત શુ કે તારે મધુ એ જૂડ મોલ્યો સાડ
બોલીને વગી નહુ મહામારન હતા ખડ કે વુ ?

નાજી ! તને પદ એક પન સવારે મલ્યો હતો જો આ તેની
નીચ કારગન કોપી ! ર ! તમે માત્ર અપાર પશુ ન પડી રાખ્યા !

રાગ અને ના / પન જોઈ રહ્યા પડી એકની નહુ મો જોઈ રહ્યા
દેવીએ હસના હમના મધુ તમે નને ધ માધી નિમિષત અને
અન્યાસનું બહાનું કાગી મહાર નીમ્મતા નહોના માર વર સાદ નુ
હુ એને આ માવતુ હુ આ તો ને ધડીની મનન હતી !

શુ મનન ! તારને હુમો કરવો કે શુ મનુ તે ન સમજાયુ !
બહેન ! ખરખર ! અમે આધ્યાત્મીત થયા હતા તાર અર
ય એવખી ન સમજા !
ને ત્રણે જણા હમી રહ્યા !

હમણા ન અમે એક બણીતી દોરેલમાં પડ્યો મોઢા બાંધે
દમખીનો વાર્તાવાપ સામન્યો ઠાઈ સાસન તેની તેઓને ઘરમ નહોતી,
ને ઘરમ પ્રાવનાત્યી અરખુ આડે પૂમડા બગવાલ તેમ નહોતુ

અ્યા વત્ની પરીક્ષા તેની હતી

વઃ ક્યાને પોનાને ત્રાજવે જોખતો હતો નધૂની ॥ ૩ પૂરી ॥

સામાન્ય રીતે પરીક્ષા-પ્રશ્નમાં મોટો બાગ ચિત્રપો વિષેનો
નમણી નગીઓ અમેનો અદા અત્રાકારો ને બાળ્યતા સમીપકારો વિષેનો
હતો એ પડી દોરતો ને ટેચન વિશે વાતો નીકળી સમુજા ને વિમત્ત
કુટબની પક્ષ ચર્ચા ચાલી

લુવાને લુવતીને પ્રશ્ન કર્યો કર્યો ના અને :

લુવતીએ લુવાને પ્રશ્ન કર્યો મ્હ નગી અને :

'ગીન કયુ અને તને ?' લુવતીએ છૂં લીધી

ક કયા અને તને ? લુવાને છૂં લીધી

આ પડી બૂહની અપવત્ની સારીની ટેચતી સમેાસા ને દત્તી
વડાની રસમરી નર્મ્યઓ ટેક ટેક એ ક રોવના વૃત્તોના પરામોટા પાની :

તરન નૂતકાગ તરફ જવવાના મોવાયા અમને વરકન્યાની નાનીન
પરીક્ષાને એક જૂનો તાદિલિક નકમ માડ ના પા નમતા વાચીના
સામાર્થ અમે અડી રખૂ દરીએ હીએ

૨૪

નનરનો પ્રાન્ત નાન હ સિવાન હ સિવ વન પાળ્ય નાનકની
વાગીમા નાનકડુ નગાન હ

નગાવને કાંઈ ને સખીઓ બેડી હ અમમા સખા પેતાન ॥
ને એક પોરેસવ ર નાવે હ

મનના અને બરીલો

શિવાયના વાચકમાં મારું છે । જુની પત્ર ખાણ તેમ જ
એક યુવતી આમળ આવે છે પપીનો પ્પાનો ને વચખડ આપી
મલ છે પત્ર મુદ્દ મરીને મરિ મારુ રહેલો

મરિ રુડી ઈટા પોલ્ટી છે, પલુઈ મ પત્ર મૂળા લખમાં
જ્યાનો ઈ છે ત્વ-જાં રમા પર્તપૂરુના મખરે છે યુવાન કીચકમા
મુખે છે રમ મીન રાગા ચાચ હ

સાનમા મોકુ પાસી છે પત્ર મોચાય મરિ રીતે મ અઠ્ઠની પરીક્ષા
ખ । છે યુવાન સાનમા વચ મોગી પત્ર લૂગીને મ્વમ્વ કરે છે ને
મરિમા જર્જ શિવને પ્રણિપાત મ છે મ્વમ્વી વ્યવહારુ રાતની પરીક્ષા
થર્જ લાય છે એ શિવ મદિઆ તોત ઉચ્ચાર છે નરુ મગુ છે
અવાજ અખચર જેવો છે પૈરાનુ પટેનુ લાયુ ત્વરે છે ।

યુવાન પેલી યુવતીને પ્રત મર છે ર આનુ । મ્પા છે તારી
નખી ।

પટેવા માત્ર નમોના જવાન આવેા સખી મારી અલી ન છે
બને જુરાને મ્વુ

નાનખા પ્ર મર કેવા બને ક્પા મ્પાઃ સખીએ નત્ર કયો

નાનખા પ્રમર ખાત ધીર ધીરનિત ધીરવાન ને ધીરાદાત
કે નો નખા અમિમલ સનત દુ નત્ર નત્ર લખાવાન ને બહ મારી
દાય છે

આ કેવા પત્રિને પત્રદ મર છે એ જાણે છેઃ સખી નામ્મે
નત્ર કયો એતી મખી રુડી આમખા લીમી હતી અનન્દ ન્તુ એનુ
અવમુખ રુડી એરેથી દેખાતુ હતુ

સ્ત્રી શક પત્રિને નિર મર છે કારણ કે એ વચક છે કૃષ્ટ
પત્રિ એને મમો નથી મત્તુ કે એ ઉભીન છે ક્ષિણ પત્રિ બધી

નુદરીઓ નર સમાન જાવ વક્ત કરે છે એ એને નયનો નથી જાને
સાનુકૂલ પાનિ મને છે

‘ સમારમા સુગન્ધુખીને એક જ મુજ દોષ છે પણ મુજને
અનેક સુગન્ધુખી દોષ છે હા ?

રાગ્યે જાગે પ્રત દયોં આમિક પ્રત હતો

જુવાને એનો એવી જ આમારિમાથી જવાન વાલ્યો

સખી ! નારી સખી નિનય હ જીવનની આ પદવી વસત છે
આ પ્રથમ પુષ્પ પેનુ છુ જુવાને સ્પષ્ટ જવાન આપ્યો એને ના
મ્યું કે પોને અવિવાહિત છે અને આ પદનો પ્રેમપ્રસંગ છે

જુવાન ! મેવન મુરકુ વનુના વચ્ચે પડે નારીને કયે નાને
ઓગખો ? અને કઈ રીતે રીઝવો ?

એ જાને સમિતીને નાને પિલ પિલ રીતમ એને મોતીના
અવકાર જારીને રીઝવે છે જુવાને જવાન વાલ્યો એ રસવર્ચ્યામાં
અશુધ નડાતો તેની ખાનરી કલસી આપી

ચિત્તિ ઠી ઓ કેવા રવના પદૂન પસંદ કરે છે ?

જાત વનુના એ માનુનીને મનેના અવકારે ખૂબ મને છે

લીલા વજ્રમા આમણિ ધતારનાર ઓને ? મો રો ?

હા સમિતીના નાને સર વિગ્ન છે

જુવાન ! જમનનો અવકાર કોનુ ફો ? જમનમા અવકાર કોનુ ?
કોનુ મનો મદ ? મેધનો વાનક કેનુ અને કઈનિ વિનુ કોનુ ?

નારા વજ્રમા જવાન એક પડી એક આપુ ને ? જુવાને રડુ

હા જવાન એનો જવાન એકમા આપવાનુ કેઈએ તો
લીખમું છે કે રિતિ નુર નરે ? સખી મા, એ રડુ

કે ૮૫ અને અરીતો

લીખતું છે એવો જવાબ છે—સારથ' જુરને ક્યુ
પાડુની સમી નહોતો પા ૭ હજુ રક્ષી આકાશ હતી એ હવે
બહાર નીકળે આણે અને નથી પામી બે રી

સ્વામી સમ્યક્ આશ્રમ
વિના અમર ૨૬ બી
વિના પુ ૪ મદન.સ. આ

તજુ નાજુ મી નહોતો પા પૂર્વ કર્ક કર્ક અને જુરને અને મનિને
નવને નીકળી રી

જુરને તત્ત ને પુ નહુ મોગી રી

૧૪ ૧૪ મોગ મુન ૧

નમોતો પા નસલ કર્ક કર્ક એ આનની બોનો

તજુની પલ હવેકો કોતુ

માન્યક-મન્યુ માન્યકો

અને મનો હો કે સિમળના માન્યકોમનો માન્ય કમો

સિમળની નસલ

૭ સિમળ પાપના મુજને મનો હો : નહોતો પા નુર નને
સિમળની સનોમો એ પોતાના મેમની પીપી અસિ-અસિ મારી રી
વિન્યા

એ વિન્યા દૂર કેમ થાય

પાપમથી દેશવતી દિવો કોમવાથી જુરને ક્યુ આ
પ્રજા આગીઆગી પિનાણુ હતી

પોતાના પાપમથી પદેકને સરેક કોલુ આવે છે

કાજળા મને અરીસો

વૈશાખ ને માગસર '

કાનભૂં ?

લમના રમિયામળા ત્વિસો એ મદિનામાં આવે છે

' રસ કેદના છે ' નહોપાએ પૂજ્ય

નર

તમને તિર રસ કેદના ?

જે રસ મારે મો પ્રવાન છે અને તે મને મારી ભુજાઓમાં
વસે છે એકથી શત્રુ શિરસ્થને પિજાને છે બીજાથી મનની માનેની
સ્વામા શુ માર રસ અનુભવે છે '

આ પત્રી પ્રકૃતિ બ મેના પ્રતો બાર માસના દુહા વોર પુજ્યા
આખરે પુરાન અને પુવતી કવનભસના કે લ આપીને જુ ૧ ૫૩૧

કા ૧૭ અને અરીનો

પણને ને બનેરિતા ન નાને એ ન્યાને સર એય પી મોળી પ્રોથેમીવ
પાળીનો એ સમ્ય સર એય પી મોદી એને ષકદામ માનવી
સર વિહતમાર્ક પટેલ જેવાને ચૂટણીમા ગુલાદ ખવડાવે રી

આ નીમત નર પામે એક દનાન આ થો મિનકતનો માનનો
કે ક્ષેરાનનો નહિ દનાન નમા રી નાગળીવનો !

નાને મ્હુ ' હજૂર ' રમવાડી નજરાણુ છે ખરી દો / સાખન
મે એક છે

નીમતે મ્હુ દિધારે ચરમ હોને તો દો

દિધાર ચરમ (નગરે જેવુ) થયુ એ નજરાણુ એક માણસ
પાગર ધર્મ જાર એનુ સ્વમીય રૂપ ગમે તેવાની જીવાનીને કેરુ અંગી
ભાષ એવુ નજરાણુ

સરમિશાલ સુદરી મેળી છે એની સામી સામી પનોકા પર રતિવ
સાવચ્ચ છે શરીર બનરસા જેવુ છે મતિ ને કામળતા અર્ધખાની
કળીઓ જેવી છે રમે ને મમે તેવાના સ્પર્શથી નવરતીની આ વેન
કરમાર્ક ન ભાષ ! એને ખનાક પટે

કાલી છે આ સાગવતી ? નીમતે પૂ પુ

આ સાગવતી અમૃતસરની છે બ્રાહ્મ ધરાનાની છે

ગે સ એદને ?

' મ' રાગન ર મિતસિદ્ધી પ્રેમથી રા રી મનેરમ્મ આ પરાણુ ॥

' બ્રહ્મા માણસ ! એની જ રી સા રી રિગ્નત્તિ જ્વર નથી હાથ
કહણને જેવા અરીઓ લાવરાની જગર મેળી નથી ' નીમતે મ્હુ

મેળ ! કઈક ગાઓ રોક રોખીન ॥ દનાને મ્હુ

૧૪૫રી જેવી નાગળીને થાકુ ગાયુ દળરો જીવમુનો ભામે

11 ખાગમા એક સાને ચક્રવર્તી રહી
બેગમ ! ગીત પામતુ છે તુલ્ય એના પા ૭ નાક વગર
ન સોમે તુલ્ય વાર ગીત ન સોમે દનાન પોતાના સમમા
ન હતો

મધુરી જેવી મુદરી તુલ્ય કરી રહી આ સમા જાને સોનેરી
ગી પર બેગમે સ્વમની પરી આવી ।

સોદો મૂન । આકડો આ સમજપરી મૂકે તે
હજૂર ! આરમ્ભવાડી નજરાતુ છે સપ્તર તોપોના માન ઈન્જત
વાગા મહારાજની સોડ છોળને આવે છે । મહિ અનુરાધ ન અનુભવે
એતુ બોલમે મોનો એવુ પગને ગાર વર માડી આપે ધર ચનારી
ન આપે દનાન જમાનનો ઝવેરી હતો એક એ મોતી લાખતુ
રાખતો હતો

મેદો પાકો થયો દનાન નાની લઈને નાન્યો મો
મુદરી ત્રીમતનુ ઉપરજ બની

જાગરમાન 11ડી મ નડુ ના હડીમ મિ ડીમ પર આટા ખાવા
લાગી અને એ મુદરીને નઈને કાનવી માય જવા-આવવા લાગી
આવી મુદરીઓ પૃથ્વીને સ્વાઈ જનારી હકે છે અને એને જ મારશે
પૃથ્વી નરમમાર બને છે । કે રતની રીત છે કે નો પોણુ તે માણુ

પૃથ્વી પૃથ્વી રહે એ જાણે કાઈને મમતુ નથી સ્વાનાવિક દ્વષ
કાઈને કુચતુ નથી મ માખતુ મ મચ એને રવે છે

ત્રીમત સ્વમના મૂને મૂરતો હતો આ પાત ઈ મ રહરજની
ઈતુ ખિસ્તનુ વા પૂતુ થતુ હતુ ત્યાગ પેની મુદરીને કેળ્યા સ
મો પીડના હતા । કેવાકે ઓગાઓ એનો પીડો લઈ રહ્યા હોય

સુદરીનું નમસ્ક નામ નઈ જવાની પે સીમા હતો ખુનું રામપુરી
ચા, નાક નહકે જ હતું એને એક દેહ મેળો નામે નાખ્યો.

સારજટાની દબડગીરીથી મામને આખો બ વાઈ ગયો છત્રી
બાજી હારના પવગઈ ગઈ મુ રી બની ગઈ પુણ્યો ભાગી ગયા
પણ એક પુરો પેલા સારજટના બાથના હતો પોલીને એને પોતાના
હાથમા લીધો.

એક ઠકરી થોડો દોર એવું આખા થયું. જીતના બે જ્યાં
પ્રગટ થયા ત્યાં આખું ભારત આચોખ ખાઈ ગયું.

એ રીમત જેનું નામ અનુલ દાદીર બાવલા હતું, તેનું
હોજીનમા લઈ જતા મામ મા મૃત્યુ થયું. મુ રી સ્ટેજમા બની ગઈ

સારજટ જેને પામે હતો તેનું નામ હરી બદમ એકાઈ
મુનઈનો મવારી ન હતો રાઈ લેખાયુ માત્ર નહોતો ઈદાર
રાખ્યો વખા ર રિસાન ર પોલીસ હતો એની નોંધરીમા અનોતિનો
એક વચ્ચે નહોતો.

એને એના પાનેરી જાલવા મત્યુ કે મેલર લઈને આવેલા
બવા પુણ્યો નહોતા—એમા તો ઈદારના અનુલ અનુલ અમલ રો
હતા હીરે મરીને એ વિમાની ખાતાનો અમલ ર હતો માટે હરીને
ઈદાર મહા જાનો મોટો અમલ મ નીલ હતો ફાળે મરીને એવો
જ એ જવામ ર અમલ ર હતો ઉપરાંત અનુલ વાલ બદા વાલ
દરામતખાન વોર દેલના પોલીના ને ફાઈલ હતો સદુ ખાનનું
નમક અ હરવા આન્યા હતા.

મુનઈના ચમત્ક પોલીસખાતાને તરત માન્ય પડ્યું કે આ
બવા છૂટા છો નહોતા અનુ રીતે સુદરીને હરી જવાની મુરા
વાળા નહોતા મરી જનાર બાવલા સામે એમને ફાઈલિયુ પ્રમત્તો.

વેર વિરોધ નહોતો

તો આમ બન્નુ કેમ ?

બસુમતી ખાલુ પ્રતિભા બન્નુ ! જેમ જેમ કહીએ સધાતી
શર્ક એમ એમ આખી વાર્તાની અંત તમ શર્ક શર્ક ! અજબ જેવી
ભાગી !

આ મુદરીનું નામ હતું મુમતા / અમૃતસરના બે યા ધરાનાની
નાચનારી ! એની માતાનું નામ વજીરમેમમ !

રાજાએ શ્રીમતો સાદસો ! મરેના ખાનગી જીવનના આ સુવાળા
પાસાએ હતા ! એમની અજબ કમાળી અને અપાર સુખો કરનારી
આ કમનીય કૃત્યાએ હતી ! હાલરોના મૃદસ્થાનને આમ લગાડી
તાપથી કરનારી આ મેનકાએ હતી

ઈરાના મહારાજા સર હુમાયુનના હો કર ભારે દુખધર્મિ હતા
ત્યારે વજીરમેમમ પોતાની પુત્રી મુમતાને લઈને મુઝરો કરવા આવી
હુવાન મહારાજા પતિનિયા પાનનારો હતો એણે ઈરાના દરબાર માટે
માવિદા અને નર્તિકા તરીકે મા-દીકરીને મોકલ પમારે રાખી લીધા

પરુ મામુલ મુમતાએ ઈરાનરેલું હેતુ હતી તીવ્ર પ્રેમી સક્રિય
હૃદય હોય છે મોઈની નજર મુમતાએ ન લાગે એ માટે એણે જીવતી
મહાત્માની વાડ ખડી કરી રાજવાળા બેલવરમ અમુલ્ય હોય છે મોઈ
એને જાહરનું ખાતુ બે ન કરે એ માટે સુધી અન્ય રાખી

પરુ મુલાન સારે કાંઈ હોય છે મુમતાએ દુનામ હતી અને
એની મા કંઠારૂપ હતી મહારાજાને વજીરમેમમ વિદ્યાર્થી લાગી આખરે
દીકરીને માયી જુગી કરી મુમતાએ ખૂબ દેખરેખ નીચે રાખી એને
કશુ કે તને મહારાજી કરીને પાળીશ તારું નામ કમળાખાઈ રાજે
તારી માને તજી દે !

મુમતા / નાચનારી નહિ હો જરૂર વતનની તાબી ! એનું નવું નામ કમલાનાઈ ગયું ! આ કમલાનાઈને વર્ષોને ઘેર નરેલ ઈન્દ્રેડ ફાન્સ રોડે દેગોની સફર બેપડયા !

મુમતાજીની મા મુબરિમા બેડી હતી અને ત્યાં બેડી પેડી પોલીસ ખાતા પર ફરિયા પર ફરિયા મોઝાના મ્લી હતી રજવાગના મ્લોડ ને અમેનેએ છૂટા પાડી હતી મગન કે તેઓ મેલાત મળતે ભારતના રાજીઓ કેવા નાનાયત્ર છે એ દર્શાવવા માગતા હતા વિનાસી રાત્રીઓ તો મુબર નર્મને વર્તી તથા હતા ભરમો ભાવિતુ બાત એમને નહાતુ

વઝીર મેમમને ખમર પગી કે મુમતા મને લખીને ઈંગ્લેન્ડેલ વિદાયત ભવ છે મુબરિમા નાગમાથી પ્રવાસ રમ મ્લો એજે મુમતાજીના કમળા માટે અજર કરી મીમર પર પોલીસે મુમતા / મેમમની મુલાકાત લીધી મુમતા ૭૫.૧૫૨ની મ્લુ કે ૬ મારી મરજીથી જાડે છુ

મુરોપની સફરથી પાલ આવ્યા બા મુમતાજીને રીતસર મનદાઈથી તરીકે જાહેર મરી નાવમુજરા મદારા મિની આથી થવા લાગ્યા આ વખતે મુમતાજી મતવતી બની આ વખતે દરએ સીને પોતાતુ માગુસ યા આવે છે એજે મુલાકાત માટે પોતાની માતાને બોલાવવા આજી કરી

ધાડી મધુરી આજીઓ બા વઝીરમેામને ઈંગ્લેન્ડ મેલાવવામા આવી મુમતાજી પુત્રીને જ મ આપ્યો જ મતા જ પુત્રીને માથી અવન કરવામા આવી ચોગિવાર જાહેર થયુ કે પુત્રી મ મ પામી છે !

મુમતાજીના દેવા ૫૦ આ મારી ધા થયો એને રાત્રમેને ખાવા લાગ્યા સપતિ જતલી વિલા જેવી લાગી એનું મન રજવાગના ખૂતી બસમએમાથી લાગી છૂટવા તૈયાર થયુ એજે મ્લુ મારી

૦૧-૪૧ અને અંગીતો

તમિલન ખતમ છે મને હવાફેર મારે મસૂરી જવા દો '

દૂન વીમળાવા લાગુ એને પાપુરી બના તુલારના લાખ્યા
રામરામજના જ નથી રામ્યએ એક દોલિયાર અમનદાર સાથે મા-
દોષીને મસૂરી મોકલ્યા જેના તેઓ છોડતી હ છાત્રી વિગીત હદમા
નવેદના કે મિત્રજ બહી નાખ્યો તુ કોણ દુ કોણ ?

વરીરમેમમે િ હીના વાર્ધસરોપ અને દિ હીના પોતીસ કમીસનરને
તાર ક્યાં લઈયુ માયુ મમસ્તુ જેર પા ઠીમા છીર રામનો અમલાર
હકૂમત વમર શુ કરે ?

છીદારનો આ ર ધોવા મૂળા જેવો પાક્ર આ પો છીદારનેસનો
વિત્તો કાગો એ ઉપરાકિપરી દુ મો હોડપા

એ તેમ હરી અને તેના જોડે મુમનામને પાક્રી લાવો

આ તો તાલકા રામનુ તાલુ રામની સક્રિયો રામની
લાગવો એક અ ના જોસતને પાછી લાવવા પાઠન ખર્ચાવા લાગ્યા
ભારત જેના પત્નો ભગીરથ જેવા નવામો હરે થવા સામેજા નર
એમા સદોવાવા

સ કલકાવ આવડે હરીને એક રામનો માનીતો ગુરુ । એ મુમનામને
સમજાડીને રીકડીને પાછી લાવવા મામતો દતો પલુ એના પર જ
શ મ ગઈ એ જેનમા ધોવાયો

મુમનામને મેળવવા જેન જેમ નવાનો થવા એમ એમ એ દુલ્લભ
ખતના મર્ક નવમાથી સરી ભેતુ માઠુ ધીર ધીર હી ન જગર્મા
સરી । રામ નાજોઓ ખાતી જગ સર્કને પાછા ક્યાં રોમરોજના
જે ખતમે આવતા દતો એ નરેસના મનને ખાતી મૂકે તેવા દતો
પોતાની દદમા એ પપ્પી આરે પક્રી તો પોતે રામ છ વિગીસ
દદમા એનુ જરા સગુ જેર આવે નહિ । અમેજના રામમાં રામ-

પ્રમ સમાન છે

મધ્યેના મ યાનીએને ગમવામાં આવ્યા કોઈ રામવાદ
કોઈ સ્વામિવાદ તો કોઈ કઈ નામ ધારીને એને ત્યાં નોકરીએ રવા
પણ કઈ ન વત્યુ નુમનાએને કરોપતિનું પાંખુ મળી મનુ, ચમ્પી
બાળનું દોર કરવા લાગી આખરે ઈદાર-સ્વચ્છ ત રથી છ નો સ્વચ્છ
કરામાં આવ્યા મત્તમાર હીલ પર મત્ત-માત્તનો પાટ રચારો પણ
વિધિના સ રેનથી નુમનાએ જમી મર્ક એને આશ્વ આપનાર બાવલા
ચીક ખાવી રા

કચ્છરીએ કામ ચાલ્યું ! બારે બારે વગીતો મેલાને પ પા દહી
અદમલના રમીલ જનાન જોખા દના રહી અદમદે તો કચ્છુ કે કુ
તો હુ આપી આ લોકોને બચાવવા દોષો દતો મને તો નમાન
પ ના મ ડી કોટ વગી ઇ

વત્તીસ કપે બુધી સાથ સુમન કર્ષ નવ મુનેચાગેમાયી નષ્ટને
દામી અને ચ રને જનમગીર દેહી

પણ આ ખૂન-દામીનાં દામ્યાન માટે ખરા મુનેચાર હજી છૂટો
દતો દિ િની આમની સલામ એ નમ્ર પુજાયા

મરણ છે કે જાવવાના મુખીએએ મુખીના ભયસ કર્નસ
તો સો હ ન થી બોલાવ્યો એ જાવાના વેદે દોરમાં આવ્યો
આ રીતે પ ની માદની મેગી સવામાં આવી

બાકિમનનુ મક ઈદેસ્તેસને માથે રનું રનુ આ વુ ધમ
ઓ નીતિ ડા તારા આખરે અને રાન હ એમાં પોનનુ તારનુ
બુ ઇ

ઈદાર-સ્વચ્છના દ ક ધમના મરિગામ તાજ ન રાંધી પૂત
નોવ નાવવામાં આવ્યા અથ બને કોઈ દેવ રજી કર્નને ઇ બુ દા

કલ્પા અને અરીસો

૫૧] એવો કેઈ દેવ રાજવીની મ' ન આ-ચો પુણ્યની પુણ પૂરી થઈ ગઈ હતી. અરી એ પૂજામાં લેખકે પેકે લાગ લીધો હતો.

કિસ્મત ન હતી ! હ' સ ૧૮૨૬ માં લોર્ડ રીડીને સર તુકોણ રાવને ખોદા-યા વડુ ચૂંટા-ચૂંટ વખર ડાહ્યા થઈને માદી છોડી દેવા સમન્સન્યુ પડેલી માને સર તુકોણએ મા'ને તિલાંજલિ દીરી.

આશક-માયુ ની આ ખૂની ક્યા સમાપ્ત કરતા પહેલા વાચકોને એ'નું જણાવવું યોગ્ય થયે કે પત્રી રાજા વિદ્યાલત આન્યો. એ લાખ એને ગ્રેમિસ વખર જેન ન પાંચુ મિતર નામની કેલિફોર્નિયાની સુદરીના ગ્રેમમા પડેલે એને બારત લારી સમિ'કા દેરી બનારી.

મુમનાજ પામે પદ્મુ રત્ન હતુ બિન હતુ ધીમત બાવવાની મિતમતમાંથી એને એક લાખ મળ્યા એલે એક બાગડોને જ મ આપ્યો નામ સા ત રાખ્યુ.

તેનીતુડ આ ગેમાચક રજ બિને પાચ લાખ રોલટ્ટી બોલાવતુ હતુ પણ ત્યા એ ન હ' અમૃતસરના એક લાખોપતિને એ પત્ની પડુ બૂલ્ટી બિગની દોળવી સુધસ્તી નથી ! એ લમ સુખદ ન નીવડયુ વહ બન્યા વેપારી પતિથી છુગછેમ લીધા ને મુમનાજ દોલીલુડ જવા નીમ્ણી.

પણ રાઈના બાવ રાતે ચાલ્યા ગયા હતા દોલીલુડ એ વખતે એક મ આરિ ક બીસમા હતુ મુમનાજે છૂટક જલસા કર્યા ને પાછી ફરી !

પત્રી વિસ્મૃતિની પોદમા છુપાઈ ગઈ !

અધઃપાત

જે એન્જિલિયામા બેસીને મે અને
હરીયે પહેલી અગ્રેજ ચોપડીના
સ્પેલિંગો ગોખેલા એ એન્જિલિયાનો એક ઈ કે એકે પથરો આજે
હયાત નથી

નથી ! નથી એ વાતનું પણ મનને એક આશ્વાસન છે કેઈવાર
બૂકપ આવે અને એવા નિમિત્તને પોતાના ઉદરમાં સમારી લે તો
તો વિશેષ સાત્વન મગે દેખવું નહિ અને દાઝવું નહિ

કથુ છે ને

પાપ બાબ કિલ્લે બર આવા અખિલે આમુ ત્રિપટ

હમ ન રાન થે હુદ્દાર મુરકાન કે લિલ

હરીયે એ એન્જિલિયામા બેસીને જીવનનો કુવતારક નક્કી કર્યો
હતો અહીં જ એણે એક વગસખી સાથે પોતાનો પ્રેમ પ્રગટ કર્યો હતો

બને આ એન્જિલિયામા મળતા બને એકબીજા પર આકર્શન
હતા બને એક જ નાનના હતા એક જ કોખના હતા બનેનાં માનપ
આ યુગલને આવીયાં આપવા તૈયાર હતા વચ્ચે કોઈ અવરોધ નહોતો

હરીયે અને લલિતાની જોડી ખતમર હતી.

મનેના વિનો પ્રેમાવાપમા અને તતો સ્વપ્નમા ચીતતી હતી ત્યાં એકાએક મુ બચ્ચુ કે જાને બને હમિચને માટે જુદા પગ ચલા

આ બનેની ગીનની આડે એક ક્ષીમત કુળનો હોમરો આવ્યો. એની સ્ત્રી સહિતાના માનપને અને તુ સહિતાને આમ્યાં સ્ત્રી એને પેઠે પોગમાની હતી રાજનાર અને મગ કરનાર બાઈઓ હતી. સહિતાને તો એ પરમા મૂઢિલી બનીને મખમલ-મલરના તમિયે બેસી દુકમ આપવાના હતા.

હરીડ સહિતાને મળ્યા માટે તરફડિયા ખાતો ત્યો કઈ કઈ સ? ા મ્દાવનો ત્યો પશુ એક દ્દાગે બારે આડબદથી પૂરતિયાગે વેરમા મેમીને સહિતા સાચરે ચાલી ગઈ સહિતાએ ખાનગીમા સદેશો મો લા રો.

હરીડ! કુવારી મ્દાને મો વર માતુ સાસતુ ક્ષીમત છે માર્ક વાર કઈ જરૂર પડે તો લખ?

હરીડના હ વ પ બેડો જખમ પડશે ચારેક વિસ એને વાનગના રંગી કપાર ચિત ન મેને, પશુ પડી જાને એ વાત વિચારે રંગી કઈ.

વખમ જતા સહિતા મરના ચાર ૧ ત્યાં ન? એની કન્યા સાથે હરીડ પત્નરો સાસરાપા પત્ન મુખી હતો નવો ૧ માવાના એક ાડો મે વખામુ મ્દા તારે હરીડ જરા પશુ જાનિ વમર બોલ્યો.

સચારમા જુ લ ખીને આખારી છે પ્રેમ પ્રેમ તો આત્મા ગેવા તિખાત કુખા મરે ૬ પ્રેમ પશુ પૈસામા મનો દોષ છે બાઈ! મોઈ જો નોકે માહ રપેવા !

મે એની સાથે સત્પદીનો પદ લીસે સત્પદનો આખાર સત્પદી છે, એમ વિખાલ મુ વિવા લાગે ચાલ્યો.

મે એની વાન રીંગરી કે છદ્મીનું પત્ર જનમા પાત્ર
પદ્મ સત્યગીતા ઘણા મતાં છદ્મીનું ઘણા બળમગી છે

‘એવું હું નથી માનતો. લાંબી જ જીવનચરિત્ર જાણ છે. લાંબી
વયે એવું સાદિત્ય રાખે. લાંબી રહે એવું માન્ય પાન નવરાસ
રહે. એ નવરાસ માટે રાગ-પાનાની જેન સાદિત્ય પશુ મનોરમ
રસાતુ સાધન છે. એટલે તો હું નથી હાંસી નથી નવરાસ માટે
સાદિત્ય લીધું પાનું. હોયોએ હું-નામું એટલે હું લખાવું-પશુ
હવાયુ નામા ચેત્તુની’

એત આખા જનનુ નક લ નીની ધરી પા જ માત ઉ
એમ નાટુ કરી છે તે ચર્ચા એવળા રૂ

[illegible]

ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି

આ પત્ર જાહેર કરવામાં આવેલ છે અને તેના અંતિમ સ્વરૂપમાં
સુધારાઓ કરવામાં આવશે.

મ. ૧ મુખી ધન્ય પુત્રનું જન્મ થયું ત્યારે તેને કોઈ નામીને
વજુને ૧ થાળી રાખે.

દશીઠથી મધ્ય અને અગાળી સુરત આમુલ દેવી જેને
જૂન પે ન રહેવા ય તારી જો—તે નવે વડુ વડુ દયબો.

કાજળ અને અગીસો

બનતા ધારુ સ્થળ મળી ગયું ધારુ નિશાન પાળી લીડું

ચોગ વખતમા એનો સિતારો ચમકી ગયો એ માત્ર શકુતલ
જ નહોતો ભાતી જાડતો શેર બખર ને બીજા બીજા બખરનો પણ
અનુભવી નીચ્છે અમારુ એક ત્રિયુ ગોખિયુ બની ગયું ધણુ
શ્રીમત ગોપ—ગોપી એની મુસાકાત લેવા સાચા

એક શ્રીમત વિસ્વા તો હરીશને જ જોતી ને હરીશ પણ એને
જોઈ રહેતો ધીરે ધીરે સિદ્ધક મળી એ વિસ્વાનો વહીવટદાર બન્યો
સામેની મિલકતનો વગીચ કરતા—એ પોતે પણ સમેસરી બની
ગયો નરમાથી નારાયણ—સદ્ગુણનારાયણ બની ગયો

ગામનેડો એની પાછળ કઈક કડવી રીકા કપાં મરતાં એક વાજ
મે એ વિરો એનું સહ ખેત્યુ

હરીશ મજાને બોલ્યો

આ સાધુશોભની વાતો ન સ્વમગીય સતી સીના જેવીને
મળે પણ વસાનુ બોનનાર ખાવા જ લોકો હતા આ તો દાક્ષ પોતાને
ખાવા ન મળી એને ખાતી ખાતી કહી પેટ ફૂટે છે

અને હરીશ, કાકડો તેજસી હરીશ મારી નજીક આપ્યો ને
કાનમા બોલે

જો પ્રમાણિકતાથી પે/ જરાય પદારો ન જરાય આગેઅવળે
પમ પડતા વિના મોટે ભાગે તાનવત મરણુ નથી ખાતરી કરી હોય
તો ચોડાએક આગળ પાતા શ્રીમતોના કલિયાસ જોઈ આવળે

કમગાવાગો પીડુ રેખે એવી આ વાત હતી પણ મે એની
સારે વધુ લીનો કચી છેડી દીધી હતી જ્યાં જ્યાં ત્યાં જોને મુલાખના
મુખા જે મળતા હોય એ મારા પાણી—કટક સુ કામ રીતે

મિથિનુંદે ત્રમારમે પત્ર સ તો

દુ દિ ૧૬ બન્ને એ ધોમન થયો રડી તો એનો અગમ
વિશાસ થયો એ ભેષી મંદારો રિશરિશી બરો નમરસિ
થયો સદિનમાર્ગે ૩ બન્ને એકતો ધિર્માન થયો તા રડીય સ્થાઓ
નો ખાનગી બન્ને નેરાના હરમા એને ૪ પદાનુ સગારમા સમન્થ
બન્ને એ મુ થયો એના કલા એ મુ ન થયો એ કિચલા
નેતુ રતુ

એ મનનો ઉદાર તો દાયો છો દતો એને એને કઈ
મનોરથ નેરતો એ એના રખા મૂત થતેલ

એ રજૂ કરતો નાઈના માન નથી બાઈની બચડીના માન કે

દરીયો ધન પત્ર બાઈ જ વર પુત્ર સાદ તે દતો ત્યારે
બાન્નેડીના નર દાય તે ત્યાર કઈ વાનથી મૂત રતી નથી
ધીમતના કુવોની સગવિ તો જા પ્રિયી છે પત્ર દરીનો પુત્ર પત્ર
અ બા નાશવાન દતો બાબા હારે એતુ એતુ કદ દતુ વિનાએ
પા પુત્રને એક જ રાત ૨ પુત્રનાં પિરણી

કુત્રી ખનમ અગમ પત્ર મુત્રનિમ્ન જમત પત્ર રતી રાત્ર
પત્ર પર રાત્રી છે

કુદે પત્ર એ મુત્ર રીશગી રૂ ૬ માત્ર પત્ર તરવો બને પપાનાં
પુત્રી દીક્રા તજડીથી સગર વર છે એતુ દરીય ન માનતો
સગર ધોમન કને બાન્ને બીતતુ મુત્ર છે જાગેનામા મુત્ર બાઈથી
સગરો દીક્રા બાઈથી ૮ બાને અ અન દિન્ન અન નથી સખના
સમષ્ટ બાઈ

આમ રખો અમરે બાન્ને દતી ત્યારે દરીદરી પત્રી બને
મદેડની માત્ર મુત્રી ર્ક વેડ રિશા બદ દરીકને મરે રેરડાવ

કાળ અને અરીસો

કન્યાઓના કહેણ આ-આ

હરીશને મૂઝવી સ્ત્રીમાં રસ નહોતો અને હતો તોય લક્ષ્મી પઠાનો બીજા ત્રીમતો એવરેયામાં રાચતા હરીશે એ તરફ એક નગર પડા કરી નોતી છતાં જદાવસ્થામાં લખિયી કે લાચારીથી પણ પોતાનું મેવાય તેવું એક નાનું જાણુ નોખુંએ અને એવા અમલ જન તરીકે પત્ની જેવું બીજું કોઈ પ્રાણી એક નથી એ મિત્રોની સ્વીકૃતિ હરીશને મને ઊતરી અને બહુ બહુ આગ્રહને અંતે હરીશ પરવશે.

એ વાતને સાચા જિવસો વીની ગયા એક દહાડો હરીશ અચાનક મને મળવા આવ્યો. અને એ ધણુ દિવસે મળ્યા એ મરકરીમાં કંઈ

હરીશ તુ ખડો સિદાસન ની

મારે રહી તુ બગ ને લાગી.

હરીશને આ મારી મરકરી ન ત્રી એને હતું કે હું એને મિત્રાચારી આપો દહાડો બધાને બતાવનાર આજ પોતે જ મંજીર બની બેઠો હતો.

એ જોયું કે આંતિ મુખે એનો બાપો લાગી નાખ્યો હતો આખ પર જીરા મળ્યા કૂદાળા ને ઉપર એ ગમ્તા ઘેરા નીચા ચરમા હતાં લામમાં મોનાની એ ઘવા ઠી લાકડી હતી.

હમેશા ત નપાટમાં રહેનાર હરીશના મો પર કંઈક લાચારી હતી કશુંક મુખાનું હોય અને જોગતો હોય તેવા એની મુખમુલા લાવ હતા અને લાગુ કે ધધામાં કંઈક જોગ આરી હશે હરીશના આનંદ કે વિરાદ બરા લક્ષ્મીની આસપાસ વીટગાયેલા હતા.

હરીશ પોરથી મારી પાસે બેઠો બેસવા મારે પણ જાણે એને રેકાની જરૂર હતી એમ એણે માત ખતાવે આસરો લીધો. ૭

મહિનાની માદીમાડી બહારો હોય એમ ધીરે સાદે એ બોલ્યો,

ધધામા બોલ કેરી મગનો વેપાર તુ અને મરીના ભાવ
હવે છે એક માત્ર તુ ને પાવ મગે છે અરે, બજારમાં એટનો
ભાવવાળો લેખાઉ હુ કે લોકો માત્ર નામ આડી વેપાર કરે છે ને
ન્યાય ચર્ચા નહીં હરીશ માટે આ ગૌરવની વાત હતી, પણ આજે
જાણે એને એમાં ગર્વ નહોતો.

અને એમાં વળી બાઈની સવાનો મહા આવી મળ્યો બાપ
હીનાએ મેંમાં ચર્ચા હા નના ખજાનાને હવેકો દેખાડવા માડો છે
મેં મધુ

મહેસે જ રામ હાડી ની રી છે બાઈ મારા જોવો
નુખિયો સસારમાં ખીજે નહિ હોય હરીશ ક્યુ જાતી પર સાત
સાપ એમ મામ । આગાહતા હોય તેરી વે ના એના મો પર હતી

તુ રામહાડી જાની ચર્ચા છે અને આજે ચુ હરીશ
હાપના માઉ મગે એ મારે માટે નરી વાત હતી

તને ખજર હરો કે નારી જાણીને પૂલ મહિલા જાત છે
હીસીન ભારતી જ એજે મોત્રવુ નાતુ રાખ્યુ

મ સ બે બેગો નાંજે કમાનાર આસરે બાપવી બેગ સનાપા
મે ખુડી ચપ્પા ધરી

હરીશ બો મે નમો એ પુત્રના જ મ માટે જ વાણો
હિંમતો છે

કેવો વાધા અને આમાં મર્દ ન સમજાતુ કેરી વિચિત્ર
વાતો તુ મે છે હરીશ ?

વિચિત્ર છે પણ સાચી છે સામગ્રી મરેશ મે છે કે મે તમારી
સામે કેડ બાઈને મ નૂરી કરી છે તે આમ લૂટાવી દેવા નરી રી

કા ૮૫ અને અરીસો

આમા તુલાવાનુ તુ હતુ ? મે કહુ મારી સમજમા આ
મર્ષીનતુ નહોતુ

હુલાવાવાનુ જ ને ? મરેજ મહે છે કે મારો નવો બાર્ક જ મે
એ આ મરીમિલમ્નનો વગર મરેનતો આવો બારિયો કરે ને ?

મ'લને બાર્ક ખપતો નથી ?

ના તુ ન માની રહે એરી વાત છે

અરે બાર્કથી સારુ તુ ? આરી તો જ મરી લેતો પત્ર વાત
ન મર મે કહુ

અમે જ મરી મ્તલા જુદા ડીએ ૮ મરીઓમા તો મા-બાપ
બાર્ક બાર્કના સ મધ દોષ છે અમે તો બના પૈલાના સમા પૈસામા જ
પ્રેમ વને એમ માનનાતા બાર્ક ? મરે મને એક મીનની પશ્તિ સ મ
જાવતા કહુ કે તુ તમા જ પોનીમમા ખમર આપુ છુ જાણતુ
છુ કે મા ? મિત્રા મીની ચારીલિ તમાવ થી ભેઈએ આ મર્ષ
એમનો ઇ એમ તુ માનતો નથી ? દરીલ આપુ જોવતાં જોવતા
દાદી મરો કતો

મરે ? મર્ષી મિનપક્ષિ મરી ? તમારે અને કવિતાને તો સાપ-
નોમિયા જેવુ હતુ ને ? મે વજ મરો

મરેલ કેમથી માનથી વાચો દરે એ પક્ષિ આરી છે

[૧૧૧૧ વચો ? ચમ્પ ૩૪૪ માન ૧૨૫]

સારુ સારુ એ તો મમરીની વાત છે તે મહેલને મદુ મરે
ન વિતો છે ને ? ન બાર્ક ? મિતરે કામ કર નમ પાણીથી ગામ
ન જો ?

હાડુ ખુ તેમજ પાણી છે મદુલ પેટમા પેમીને કાવી ચલાવે

તેણે જુ મહેલને મળી કહે કે જે જોઈએ તે લઈ લે પણ
અને બ નામ કરવો રહેણ દે કહે તો સન્યાસી થઈ જઈ દરીય પૂડુ
ખોરી યમ્તો નહોતો

બેતો થઈને સન્યાસી ન થતો ત્યાં વેપાર વહારીય એક રીતે
તમારા જેવા શ્રીમતોની મલ્લી જ એ સન્યાસના વાગ ૧ ધાર્મ ૧ તા
છે વસરાદી તો ન ૧૧ ગુનુ ગુ થઈ જતો મે કહ્યું ૬
મહેલને સમાવરી દર્શિ નરી આ તરફ એને કેવો આવે છે

મોક્ષાલુ જ ત્યાં છે મહેલ આનુ અપમાનગ્રસ્ત ખોને છે
તોય એની ઝોરમાન મા એના પામા છે સત્ત્વી ઉમત્તા ખરા ને !
તિજોરીઓની નારીઓ મહેલ પામે ખરી ને ૧ બાઈના માન ઈરી,
બાઈની બચકીના ૧૧ છે અને આમળ ચર્ચા કરી ન ગમી

દરીય થોડીસારે ખો એને મે ન'હને મોનાઓ ગુ દાકો
જુવાન ૧ ગુ એની મીઠી આ ૧

મે એને સમાવરા મા ૧ એને નારી કે કોઈની ૧ ૧ શરમ
રાખ્યા વનર ૧ જુ જુઓ આ ૧૨ જો વ્યવહારમાં હરન ન ગોમે
કુ નમારી જેમ લાગુ જરો નથી સદિવને ૧ પૌચરિત્તુ વાસ માનુ
ધુ ૧૧ મા આ મો પા ૧૧ મરી ૧ નારો છવ ૬ નારી નન વામ
રાખેનો પૂનરી ૧ આ ૧ નરી મા નાર આપીન છે કાલુ કે
નિજોરીઓ મારે આપીન છે દાર નાર તાર્ક આને બામિયો આવે
પત્રી આ ૧ મારી તમા એકી રદ માને પત્રુ એના દીપ્તાનુ
જાસા ૧ મમ

તારો ૧૧ વાનરાસા સમ ૧૧ પત્રુ આપાપની આમન્યા
પત્રુ ૧૧ ૧૧ ૧૧ ખરી કે ૧

મહેલ રહે મા—થને આપનને જ મારસા આનર જ માન્યા

કાજળ અને અરીસો

નથી આ તો જૂનો પુરકમવાદ છે ઉપકાર-બુપકાર તો બહુ ઠીક છે ઉપકારના પત્રો નીચે લખ મર સ્વાર્થ છુપાવેનો છે

એ આગળ ન્યાં ન મરી મહેલની દીનીનો સાવ નથી હતી હું જુનવાણી હતો

આખર ચંચુદાસ જુવાન મહેલની છૂત થઈ મહેલી માગ્યુ તે દરીશી લખી આપ્યુ દરીશ ખાતી થઈ મરો એક દલાડો એવો મને એકાંતે ઠાઈ મોકુ રહસ્ય ખોલતો હોત તેમ મુ

શ્રીમતાઈ અને સુખ વિન વચ્ચે છે અર મે વાવેના મારે લખવા ન મ કેવી મારી લક્ષ્મીની ઘેનલા એમા સ્ત્રી સ્ત્રી ન રહી ખાર ખાર ન રહો મેરો મેરો ન રહો લાઈ! સરખાર જેવી ઠાઈ ચીજમા હવે માત્ર હું લક્ષ્મી ને સરખાર તદ્દન જુદી ચીજ

૫૧) દરીશનુ આ તમામ રાકના પત્રીનુ કહાપણુ હતુ

આ પત્રી મહેલને મળવાનુ ન જાયુ એ બધા નગદ સખ ધા-મા માનવારા હતા ખાતી ખિસાવાગા સોમની સોનતમા પોતાને જ પનાવાનુ હોય છે તેમ સખજતા હોય છે મહેલની રાજમાર્ગ પર દોહતી દેવવિમાન જેવી મોડરો ને હંખરન જેવા મહાનો ધણીવાર જતો એ મોડરમા સોનેરપે લારેલી ચપમરી સીએ સુદર ફૂલસાએ અને દેશેશના શીમત વેપારીએને પચુ મહાનના નીરખતો

એક વાર દવાખાનામા બિજો હતો તે એક દરની દવાખાનાનદ પાંચમા મળ્યેથી નીરે પાણી નીચે પાત્તાની માથે એના મેદોદા બીગ ગયા રોગે વગેવા સોડો માલો માલ મહતા હતા

વડાંથી લિન્દિતો રોગી હતો જીવ જ ન આવે આ નગરનો શીમત હતો છે ન વખતથી તેર તેર દાખતમે એની સાગવારમાં હતા

કીમતી ઈન્ને કશનોની એનો દેઢ યાગની જેવો મરી નાખ્યો તોય કાયદો
 ન થયો રોગ જ પરખાયો નહિ ઈ ને ઈ ને દાગગેએ એના મનગનુ
 ઉપરનુ પડ હોડાથી તોગી અદરના નચા ન દરાનગર બેસા પશુ
 રોગ કઈ જડયો જ નહિ એ જણાએ જુ

રૂં તો એ જ વાત કરતો હતો અને મારી નાખે મારે
 મરી જવુ છ' પીગએ કયુ

એ મરવા માટે બી બીને લાતો હતો ત્રીગએ જુ રાગી
 જગમહેર લાખે

આજે લાગ નેઈ એણે પડ્યુ મૂંયુ બપો બેતા રહ્યા અને
 એનુ પ્રાણુપ ખેરુ બી ગયુ

હુ પાસે સર્વો બેનુ તો મહેશ હતો ભાઈનધ દગીશનો દીકરો

ચોડીવારમા એક ભરખા ૧૨ મોટર આવી એમાથી મે સ્ત્રીઓ
 ઉતરી મે તેઓને ઓગખ્યા એ સામુ—૧૬ હતા અને કોઈ વાત પર
 ગગડતા હતા

વહુના શમ્દો સભગાયા સાવ મહા ! મારી ગોખા નિન્નેરીની
 આવીઓ મૂની દે

સાસુ સામે શુ ખોલી તે સદનાએ સ્પષ્ટ ન સભગાયુ મને
 લાગ્યુ કે આના કરતા જ મવવાસીઓ સારી બાપા વાપરતા હશે
 મને ઓગખાણુ મ'વાનુ મન ન થયુ

ભાઈન વના પુત્ર મહેશની અશાનસાગમા હુ છે નો ડાલુ બન્યો

મેઘદૂત

નિ રાધના શીખના અણીવનારા
દિવસો રીતી રચા છે આકાશ

ખ મેઘ પરાવા માડયા છે

રાત્રી ચાકરીમાં નાખ નોપાત્રી ખડેલા પુરાણ કમચારીને
પરના સદેશ આવે છે ધરતી મેઘને કદાવે છે

માર હાલી તારી ચાકરી
લાખ રાત્રી માત્ર ૧૦
અવનવા કેપ ક યા ૫૪૧

અવમેઘો પુરાણ ત્રિગુણને મળવા નેસાર થાય છે અને ત્યા
તો અગા નુ આકાશ ગોરબાઈ નભ છે

અવમેઘો પુરાણનુ દિવ વેર છે દેહ અહી છે પરના વિચારમાં
ને વિચારમાં એના તાડાવેલીમાં એ સ્વર્ધર્મ-કમ બધુ વીસરી નભ છે
ધલુ ત્રિપલ એને સાબરુ છે

મઠ કવ મવ ધવ મેઘો વરનો અરો નવ
એક તો આગે હમેદરો વપર તોછ ધા

જુવાનને દિવસે પણ ધર અને સ્વપ્નના સ્વપ્ન આવે છે રાત તો ક્યારની સ્વપ્નમય બની ગઈ છે આ સ્વપ્નની દુનિયાનો દીવાનો જુવાન પોતાની ફરજમા ચૂક કરી મેસે છે એનો અધિપતિ ગુપ્તે થઈ એને ઘેર પહોંચવાની રજાઓ રદ કરે છે।

અધિપતિ એને અનિશ્ચિત આના એને બાકા સમ એને સમ ચૂકની સમ પણ એને ફરજ ગેટની મહત્વની સાસે છે જુવાન ફરી કામ પર લાગી જાય છે પણ મન જઠાવતુ બન્યું છે

જુવાનના મનની અધાનો આશોઓવારો રહેતો નથી હાથ દોં હિ મ્હા નહી જતા ઓર સદા બી નહી જતા એ મેનામ્હો થઈ જાય છે।

આકાશમા મેઝ ઘેરાય છે વીજળીઓ અખાવખા થાય છે ગ / નાના ઢોન પિયલ છે વિયો ધીને વચર અનિમે રજાગતારી નશુ।

જુવાનને વિશાનુ સગીયા આવે છે અને તેમાય પરપુત્રને તરત વિયોગી મેલી પત્ની યા આવે છે।

સરકારી જુવાનના મનમા આપરાતનો કે નાસમામનો મનસૂમો જાગતો નથી એના દિવમાથી માન્યનો ધાધ વડી નીમ્હો છે મહામ્હિ મહિ।સને પાડુ એ જુવાન લાવી જાય છે એ પગ એની મહે આવે છે એના સૂરમા સુર પુરાવે છે

જુવાનને મેર સદેરો કહેવતાવેલો છે હાન ર। ધેર નહી પહોંચુ ને સદેરો પણ ધેર ની પડોને તો ત્રિરજન દુનિત કેમ ખારણુ કરશે ? પાડુમા નીન પિયાસી મરશે

નશુ નશુના ધમ અ। કરી રડી આગના પહના વા ન વરસવા મરે આકાશમા આન્યા હાથી જેમ કુ મરને ખોદી નાખવા નારો પાડતા હોય તેમ વાન્યો ગજવા લાન્યા ને નિરાધાર જુવનના વિમા પના

કાળ અને અરીસો

જાતી ભી આ મુલ મેવ સાથે વિાને સ દેશા મહાપુ તો ।
ખીજુ તો કોણ સદેગો લઈને જલે ? માગ્ય ખો ઈ મયા છે નીચોના
પુર આગ મરી વળ્યા છે વણજારા નાતુર્મસયા વણજાર હામતા નથી
ખેપિરાની ખેપ પણ દુખર છે આમા મેવ મિત્રાન કાની ગતિ

મેવનો મરજાવ જમનને મુખી મરવાનો છે જ્વે જાતાને હાસાને
છે તા માટે માગે દેગો લઈ જઈને મને મુખી ન કરે ? મારા
મિત્ર લને મુખી ન કરે ? જિવના સ િની દુઆ ન ને !

ધુવાન આકાશના મેવને મગોધીને ખો પો લાઈ મેવ ! ત
મુર વિચેલીને દૂન થા સજ્જન માલુસો પારમના જવા માટે છવે
છે તુ માત્ર મોહુ માર મરે ! માત્ર નગર ઈની અવગનગરી
જેવુ છે ને ત્યા જલે મનોની જ વચની છે ! જવાપ જુવાન છે જવાપ
આનદી છે

કોને દૂના કુમર નિશામગા નથી લાખ્યા ! વનનુ વહાવ છે
અને એ વખતના છવેલી ખૂની એ હતી કે પોતાના મામ નગર ને
ધર ધર અત્યંત ચર રહેતો માગીતા માનવીને પોતાની મુ માગીને
ખાર રહેતો

અવમેવા જુવાને નિત્ર નેવા મેવને આપણ ક્યુ રે મેવ !
મારી નગરીએ જવાનો શહ જતાનુ તને એ માર્ગ રમખીય ■ મોગા
મોટા દેગો સ્વિક્ર એવી નગરીઓ લીનર એવી સરિનાઓ તાર
માન મા આરો નગર નગરી અવમેવી સીઓ તારુ સ્વામત મરો તને
અવનપુ જોવાનુ ને જલજવાનુ મગરી માર્ગમા જેમ તુ સુના દિવ
અને નેત્રને આનદ આપવો જઈછ એમ નાસ દિધને અને નેત્રને
પણ આનદ નાપત થયો

રે મેવ ! કુ તને ચીધુ એ મારો આગળ વધજો ! જો વાકુ

પણ અનુદૂગ વાય છે ડાગી બાણ ચાતમ મોને છે તને જોઈને
બનામ્યો પણ આમસમા ડાગવા તા પી છે નેગમ્હસ પણ અમગધ
હર્ષને તારી સાથે ડાગવાના નિશ્ચયમા ■

પિત્ર મિત્રો દુઃખાણુ છુ કે તુમ સ્મૃતિવાળ છે રમતો જન્મે પણ
સ્ત્રીમહેવા માર્ગનો ધર્મમાર્ગ ન ચૂનીય

‘રે મિત્ર મેવ’ મારા બતાવેન માં તુ અવગ જઈ પડોચને
કેવાલ જેવો પર્વત છે ।મા જેવી સુદર નદી છે એની અનમેદી
નારીઓ તારુ મન મુન કરી ગયે મિત્ર ! માનસરાવરના જળનુ
આચમન કરી અવગમા પ્રવેશ કરજે

અનમાડુના ભવનો અત્યંત મ ર છે તારી પાસે જેમ વિદ્યુત
જેવી નારીઓ છે તારી પામ જેમ ઈન્દ્રધનુષ છે એમ એ ભવનોમા
રંગરમની તલ્લખીરો છે તુ જેમ ધીરુ મીઠુ ગાળે છે એમ એ ભવનો
સામાન્ય સગીતથી ચૂલ્કા કંઠે છે ને મૂ ગવા ના ત્યા નવજે પાયા કંઠ
છે તારુ જળ જેમ નીવર પી છે એમ ત્યાના ભવનોમા નીનમજ્જડા
આવામો છે ભર્ષવા ! એ નમરી તને જગર ભારી જરો ખાતરી
બાણુ છુ કે તારી મેષ ખોટમા નહિ જાય

ત્યા માટે મહિના જિવનાત ફૂનકાડ છે ત્યાની છીઓ
હમતમા કમળના વદન ને અમેગમા ને મનમા ફૂનના ચણગાર સળે
છે ત્યાના સરોવરામા બારે માસ કમળ ખીલતા દોષ ■ ને હસ ખેતના
દોષ ■ ત્યાની દરે તાન પૂષ્પિમાની મૈમુદી છાયાથી ભરેલી દોન છે

એ નગરીમા અણ મૃત્યુ નથી ત્યાના નગ નિરામીઓની
આખોમા અનુ છે પણ હર્ષના ! અહીં માર્ષકાર્ષથી જુ પશુ નથી
ને પ્રેમીમે સિદ્ધાન કાર્ષ અમેવા લેતુ નથી

એ નગરની સુદર મ્વાઓ સસ્તિતી સુદર વેગુમા રતના

કાનજી અને અરીનો

પાંચીમરી રમે છે ! તુ રમતિયાગ છે એ રમતી કન્યાઓના સેવાના
સિદ્ધ તારી ઝરમર વાંધી એમના મુદ્દર કપોતચંદ્રે પર તુ વડાવ ? !
તનેવ નીરખવાની મમ્મલ પડે

એ નમરીના ચોદાઓ આશુભ્યુ નથી પડેના પ ! સમતમયુમા
પોદા જામોને અવગર સમાન રેમે છે

રે મેરમિત્ર ! આ થઈ મારી નારીની વાર્તા હવે એ નમરીના
જોતરા ! સામા માટુ પર છે મા ! ધસુ દાર ધનિધર જેતુ
છે તે દારના આગળના સામમા પ્રપટ્ટ વાવેતુ છે મારી પત્નીને એ
પુત્રવત્તિર છે એતીર ! મેર ! પૂનોથી પારેલી સાખાઓ એટલી નીની છે
કે લીમા ના ફૂલ તોડી રમ્ય તેમ છે તુલ્ય સાગ ફૂલ વૃદ્ધે હીત
ને રત્ન મળતા તને એ ત્રિષ સામણે

રે મિત્ર મેર ! મારા ધરમા તુ પ્રવેશ કરે એમા આમગનાની
જાગવા છે એ વાવના પગથિયા નીવમના છે અને એમા મમ્મ
અને હસ છે આ હસ એવડા નુખી છે કે માનમરોવર પાસે દોવા
જ્યા લા જતા નથી દેરાના દેનમખનની વાન થી મરી

આ વાવની પાને મે ફૂલિમ પગડ લ્યો છે એના શિખર
નીકમખિતા છે મારી પત્નીને એ ખૂન વિર છે એ પદાકમા નાધરી
ના લગામડો

અ ? લગામડોમા મે રજો છે એક અગોખુ બીજી
પારિવારકુ એ મે રજો નીને તુદરચૂને છે મારી પત્ની અને કુ
ત્વા મૂને મૂનતા અને નામગની સીમરમ ની બેઠક પર અમારો
વિષ ડાલ—મેર અરીને બેસતો મારી પત્ની એ સુન્તને રોગ
નુન રીખવતી

પર મુતુ હશે કેટલીક સાહેલીઓ કાચ સાલન માટે આવી

દશે પનુ શખ અને પગેથી વિવિધ આ મારા યુવાનમાં દુનિયા
પાનથી સાડા આવાથી ને પાનથી મહત્ત્વાત એક વેળી ખારેની કોઈ
પુત્રી તો જોવા મળે છે ખાત મિત્ર । જાતી વેળે કે એ મારી પત્ની
દશે જો કામનું સંસ્કાર કર્યો મયા દર્શવ ।

સમાની સરથે ૧ કારીતી જેથી મારી પત્ની દિમપાતથી
કુટાર્ક મેડી કમ્પિની જેથી તને દેખાશે

એ જા તો મારી કળામુખમતા આરે દેવાની પૂત્રમા અમન
દશે આ નાતી મ પમા જેથી મેડી માટુ ચિત્ર નવાતની દશે અથવા
પિતૃતમા દેડી નેના સાથે માતા વિર અમાડાપ કરી દશે

નેડા વિગેવના તને દુ એ ડુરીએ નેડા રતો પત્ની
દુ એની આના ઉમ્મનતાથી છ ૧ દશે જો એ ખોલાના થી ૫ વર્કે
વિદના ૫૫ ૧૫૫ દશે ને વાગવાર નાની વા ના અડુ સરતી દશે ।

કે મિત્ર નેડા ૧ અને એ પો વિદતો ૧ ય વનની દાના ૧૦
મા ૧૫ તેમ કાર્ક ૧૫ ૩ પનુગત જે રે રે પીતથી નુ ખત ના
માત ને ત્યાં જો એ જાતી મારી વિર ને જોવાને નેડા સરેલ દશે
૧૫૫ ૧ એ સરેલ માનતા ના ૧૫૫ ૧૫૫ તો નુ તેની પે ના રેડ
આમુ ન રહાવો ૧ આપાસન આપ ૧ અને ૧૫ ૧ કે મુખ જોને કદા
દેડા છે ૧૫ ૧ જોને ૧ નેડા રાગા છે ૧ મુખ ખ રથના પેડી જેમ
ઉપર ૧ ૫ ને નીન આરંધ આજુ દુખ છે તા કાલ મુખ નડા છે

અને મિત્ર મદા ૧ આ નારે સમન આપને ૧૫ ૧ કે દુ તે
૧૫ ૧ વિર નેડા સરેડા વર્કે ૧ અ ના ૧૫ એવા આવપનના વિવિ
આમુ છે આ રહપાત એ ૧૫ ૧ આ ૧૫ ૧ દેડી એ ૧૫ ૧ મુડી
નારે વિવિ પોધનો છે ૧૫ ૧ મિત્ર ૧૫ ૧ મિત્ર ૧૫ ૧

૧ ૧૧ ૧ અને વસાવણ ૧૫ ૧ ૧૫ ૧ ૧૫ ૧ ૧ ૧૫ ૧ ૧

વિરોગમાં યિાળાની તત જેમ દીર્ઘ થયો છે તુ તારી જની ચિત્તવા
ચાકુ છુ પશુ આખના આમુ વ ને આગિને તેમ કરવા દેના નથી.

સેક મ્હે છે કે વિરોગમાં પ્રેમ ના યાચ છે પશુ એ વાત
સ્વાનુભવે સાચ જોગી છે સ્વય એ છે કે મનમાની વશુ તારે નથી
મગની ત્યાગ એનુ આકાષુ અનેકાકુ વધી જાય છે

બમ આર્ક મેરા આનુ મારુ મમ કરિને પડી તુ તારા
માગે પગજો તારો મામ સુખકર હો' માત દિનના સ ધીની તને
દુઆ હો'

અને ખરેખર

વરસના એ વાળ મલિના મ્હતા એ મેરા આમયમા દોઢોક
કરી ત્યા હૈરાના સ દેશને મજના વાટે પોતાતા ત્યા ને વહાનપની
વીગળીરી વિરોગની તોતોને વીરના ચમકારી ત્યા અને આખરે
પેની વિરોગી પત્નીને આગલે એના પતિનો પ્રેમસ દેશ મ્હેતા વાહ્યા
વરસી પડ્યા પાગી પાણી પાણી'

કેનાક સ દેશા કહેવાતા નથી આપેઆપ વચાય છે આ મેરા
સદેશની વાત બે નસરી ચર્ક

પેના કમચારીના ઉપરી અધિકારીની આખ પશુ બરાઈ બારી
એણે કમચારીને રમ મારી આપી

વિરોગી જુવાન તરસ્યા વાળ સાાર પર જાય એમ પત્ની
પાસે પહોંચી ચયો

સસાતના રનતરસ્યા રસિક રસિ યોની આ મગી વ્યથા મહામવિ
મનિદાસે જાણી એણે માન્ય ત્યુ એ મેવહત ના નામથી સસાર
વિખ્યાત બની છુ

હર્ષચંદ્ર

એ કાનન વનમાં મનુષ્ય અને
નરમાં જાતે નામ દોષ ૫૭

દેવ સાત નીતિ દોષાનો સમાવ પડ્યો જોઈને છે

મુળર્ષના દત્ત ત્યારે જો મિત્ર તાડેદત્તમાં અનૈરિશ જર્ષને
૫૭૧ દેવ સાત નીતિ દોષા (જાનેલા સમાવ) નિવ મટે વાત કરી
અને એ ને નામ વિચારી જર્ષને નામ તો એ જન્મમાં અને જે નામ
ફેરવેલી પડ્યાં વિચાર્યો છે એ નામ નજીક સ્વરની દિશાવત કરી

૧૨૩૨ બી વાચના જાતુ કરી જેવત મ કો નમો
ધાત તેમ ને અનિ નાદી નો ન મોન દેવ મિત્રો દેવથી
પૂજીને નિવરનો સગવ નહીં કર્યા પૂજ્ય સર નમુ નથી પડ્યુ
દેવ નામમાં ખરે છે

અ તો અવ નેક દુરુદોષમાં પડ્યા કે વિધા ત્વ નમ કો
સગવ નહીં કર્યા વર પતિ કે કુભે નડે દોષ નામ તે નામ રી
તે વાત કેવી

મ નુક નથી બી સગવનો વજનના એ વાત નામના

યુગની ત્રાતિની પાગલીની નમા છે ત્રણથી લઈને પાંચમા સુધી
બધા મનની રોગરોગમા પડેલા છે અને જાણે કામનો છેડો આવતો
જ નથી એ તેનો થયે લઈએ તોય મામ તો અધૂરા ને અધૂરા

નવરા એસીને નાપા મારી મનમોજ મેળવરી એ આ જમાનામા
અન્ય અપરાધ બન્યો છે અનન્ય જ્યક મેસર હાટ સિનેલ કે
મીઝ રોના બધા મામ છેડી સુતા સુતા સમય કાપવાની અને
મેડન દિમીઝમા મનને મોજ આવે એ રીતે વતવાની સલાહ મેકર
અવલ્ય બાપે છે ત્યાં મને-મને એ સલાહ પાગરી પડે છે પણ
એ સલાહ સખત કે ની સગથી દી ઉતરતી લાગતી નથી

અમારા મિત્રનું આજનું નામ હા હવે દુર્લાએ એક નાના
મામ ના સામાન્ય મામાપને પેઠે જ મી પૂરી નિશાએ લાગાની પાની
પર અમે સારે વતર ન બધા હતા સૌંવ જવાનો લોચે લઈ વરખડીની
ડાંગ પર મેમી પીનું ખાતા ખાનાં બાગીસ લાવિની સૃષ્ટિ જે રીતે
પનાથી રમે છે એ અને ત્વીહતી એક પના સ્વત્ય મસ્તા વધુ રમ્ય હતી

એનું ગામડાનું નામ હરખો હતો જ્યારે એણે ગામડાને સાવ
તિલાગ્નિ આપી ત્યારે એ જૂના નામને મા પકળી રાખે અને અનન્ય
લહેરમા ત્યાં રહ્યા એણે પોતાના વતનમા સદ્મન પિતાના નામથી એક
ધનદાતા બધાની સખધનો નાનુક તણુ હજી જગતી રાખ્યો હતો
એમ એણે નામ પણ જરૂર સુવાધુ હતું પણ જૂના નામનો અવરોડ
એમા પણ સાચવી રાખ્યો હતો

હરમાનુ પરિવર્તન હા મા મધુ હતું

અમે જ્યાં સુધી મારે હતા ત્યાં સુધી મિત્રતાના તણુ વેછેડેન
જેવા નકિ પણ જયરી બેસના થી જેવા તા ન ને સોકમાર હતા
સદુ મરખરી કરતા ને કહેતા

આવ ભાઈ દરખા આપને મે સરખા

૬ ખાની અને અમારી પ્રતિમા ફેર હતો એવે નવા જમાનાની બની આવડતો ચીખા ચીખી હતી એક વિને એવે પ્રતિજ્ઞા કરી કે મારનું જ ઘી ખાઈને કોઈ પણ જમણું કે મિજાનીમા એની આ પ્રતિજ્ઞા સૂનું હતા એચની ને એને નોખપાન દરાવતી અમને આવી મુન પ્રતિજ્ઞામા કઈ રહત્ય સમજતુ નહિ નજર સામે મેજ માયેને કેસાઈબરમા હતી એવી ને એના મામને રોજબરમા પમના જોવા ને માથના ઘીની પ્રતિજ્ઞા કરવી એ બધી વાતોમા નિષેડો ન હાથતો

૫ કાલિાહ કહે છે તેમ કેના કાર્યો હાથામેય મારખા હોત છે પશ્ચિમથી તારખતુ મહત્તર જાણી સમાવ છે આ નાની વાનમાથી એ આગળ વધે એક દાડો સગવ ખાદી ધાણુ કરી લીધી સાથે સાથે પનીનો મેનો મો અને ધાણાનુ તેજ વાપરવાનો નિતવાર મ્યા એના વા ને વનન સાવ જુલ જ થઈ મયા વાન કરવા મેસે ત્યાજ વરખો લઈને મન અને વરખો વધાવના જ વાતો કર

અમે મરમરીમા કહતા

આવ ભાઈ દરખા અવાચીમે અરખા
તે અવાચીમે અરખા તો નુવરે આ મનખા

દરખો અમારી સાથે દીન ન કરતો એ મૂક મેવડ હતો એ કહતો ભાઈ! જમાનાને પિજાસતા ચીખો માગનો મુમ મરો મેનોનો મુમ આવી ભો

વામન દરખાના આ એ પાડાના તો કઈ વિરાટ દેશન ન થતુ પણ અપારે એ અમેરિકા મરો આ મે અને ધધા જમાનો ત્યારે અમને એના વિરાટનુ દેશન થતુ

ધાડા વખતમા એવે દરખાનુ ખડુ ક્યુ એને વિચિટ્ટેડ ક્યુ

વર્તમાનપરોમા દેશની સાચી આગદી માટે આરા મરખાનાંની કેવી
જરૂર છે એવા નેખો લખ્યાના સરકાર અને જનને મદદ માટે અનુરોધ
મ્યો ને સરખરી આ' લઈ મરખાનાને માતનર ક્યુ છે ને કના પ્રવાસે
એમા ભારે વેમ પૂર્વો અજળ્ય હતુ આ પરદેલી વેપા વિદ્વાન! પૈસા
કોઈના ખાપ કોઈ વહીવટ ચલાવે વળી કોઈ!

પરવા જે કાલીની ખાપ લઈ આવતા એ મદદમાન્ય ને મદદ
પહિત લેખાતા કાલીમા તો જે મ્યુ' હોત તે મરખુકે મધી તો
સામા ગાગાથી સતા સાને ખતામ નરતિઓ માટે પણ વિખ્યાત હતુ
પણ મરીની ખાપ જે લઈ આન્યા એ મદદન! એ પૂત્ય!

એમ આજે અમેરિમ-ઈને કી ખાપ લઈને જે આવે છે એની
અસ્મિતાને હમેશા અખ્ય ચે છે, એના વખાણુ થાત છે ને લોકોને
તો દેલી લાડુ પરદેલી ખાસજને રખઈ સોનુ મઈ આન્યુ દોપ તેમ
લાગે છે

અમેરિમ-ઈને કી સિન્વાની સોપથી માગેને કપાગના ક ક
સુધીની ધણી નીજે અરી આગાન થાપ છે એમા સરખારે હમણા
કુ ડિપામજુની હરકતના લીને માપ મૂકતો છે તદિ તો ગાગ સાથે
દેથી માવ ખરી તાર વન માન લોકોનો પોચાક રખત દેથી હોત બાકી
કદ ખટા ને ખસ્તખરી આખી વિદેલી દોત

આ તો અમેરિમ-ઈને ક વજેઠ નોમાથી આપાત થતી
વમુઓની વાત મઈ પણ જે અવનરી કૃતિઓની-ભાવનાઓની
આપાત ત્યાથી મઈ રહી છે એ અત્ય છે આખજે માન જ મથી
ભારતીય તથા છીએ પણ વાણી વિચાર ને વતનથી પરદેલી ખતી
તથા છીએ ભારતમા શુ નામના નોયા વમ મા અમુક પ્રમાણુમા
અસ્પૃશ્યતા હતી પણ આ લોકો આખા ભારત માટે અસ્પૃશ્યતાની ભાવના
લઈને આવે છે ભારતના લોકો મદદ અસખ્ય અસરકારી કામચોર

ગીદા આની આની અને પ્રમારની શ્રુત લઈને આવે ॥ એ સારે
લાઈથી આમ જનતામાં જઈ સમ્તા નથી જાય છે તો સાવ અન્યા
રહે છે સારે ખેસીને જમવા-રમવાની તો વાન જ કેરી !

આ સિવાય ભાતની આતિથ્ય ભાવનાને જે નિખાર પ્રદર્શિત
ઉત્તમ મધુમા કુટુંબને પ્રાપ્ત અને કેવળે અગીની મધુમાને અલીની
બ્રમિતે અગીની ઘરની-ગરમીને એ ભાડવા નામે છે સારે રીતે
મુધાણુ નામે રાત્રિને મમ મ્લક સારે રીતે સ્વપ્ન કરતું એ સૂત્રોને
એ બૂલી જાય છે એ માન ભાતને હલકો મનાવવામાં જ પોતાના
મનાસની દિગ્ગતિ માને છે ને ધીરે ધીરે અનમતાવાદ કેળવવામાં
સરમરીપણુ લખે છે

આનુ આનુ મ્લક બૂન મન-મયજ્ઞમાં જાતોરેનું હતું અને
અમે પુણ્યા મિત્ર હારીની મુનામતે ઉપકાર દ્રામ અને મક્ક એના
સમયે મને એ ને મોડો સમય વચાટે ખાતે નીમીએ તો જ મુન
મના સમયમ્ પહોંની સમય આ દાલે અમે જરા રહેના નીમ્યા
અને હમ્ સારા જ હતા કે વાદન ક્ષત્ર મળ્યા સારામ્ અમે જરા
વહેના પહોંન્યા

મનમાનાનું મકાન મોકલું હતું તુ ર તુ ર આદિમાં હતી પખા
પગવાના તુ હતું અને જેના જેના વાત્યા ત્યા તો બોલિસમારી
એક વૃદ્ધને આવી અમાનું મન પમ્કયુ

અરે ! પ્રદેશમાં તો આખોગીની આતિથ્ય ભાવના વાને ત્યા
સામેથી આવો સમય નામ વગી મળુ મળો ? જેનું તો લામગીત
દામ-હારીના મમ

મા લામુમમ ? અમે હામા મ્લુ

પણ વખતે મળ્યા આવો દાદેવમાં જરા નામ્તાપાણી કરીએ ?

કાળા અને અરીસો

ગામુડામની આનિય જાવનાએ જોર ક્યુ

તા મમ દરબારીને મળવું જ સમય આપ્યો છે કેમ કે
દરબારીને રૂંધું આને છે ?

દીવા જેવું વાત પૂજો આ ! છોકરો જન્મ ! નીચેના મધ !
કાનનનો ભાગે જાતે આ નિમિત્તના બીજા બાળકોને મમદાની
એવી આમોષ મારી કે ગિવારા સનેરા ધર્મને તો ભેગા મરા ને
અત્યાચારીય તો હઈ બાઈના મરના રૂપ ! વચ્ચે છે

સાદુ અમને દરબારી પામ પડ્યાવાડો અમે મુ

માતાથી તમારી સારે ન અચાર આ વિવાહી નિષ્કર્ષી
(નિષ્ક)ના વળી મેસો બોલે માગે એવી આદિસ છે વટીવ
બન મનને દરબારીનો સિકાન છે કે નોંધી એ નોંધી એમા
સગવડ ન આને

અને વિખ્યા ભેદા અને બોચા માગે પદોચ્ચ

દર બાઈના નામનું પાટિયુ વાચ્યુ અને પડી તમી બોલી
વારમા બાલનું ખુશુ અને એક મુ ર ટોકરી ડોકળી એ મોલી

મધુ બાઈ તમે ર સાગ નાનો સમય છે તે ર કેમ વહેના ?

તો વહેવા પડેના મદો તો બહાર મેમીએ અમે ક્યુ
દૂમના ગામડા ગામડા રત્નને નીરખરાની અમને જાગે હાથ હતી

છાંત્રીએ જન્મન ન આપ્યો રૂકાક વર્કને બાલુ મધ મરી
અ ર ચાલી મર્ક દીવાની ગેશની ઝગદગી રૂંકી હતી પશુ એથીય
આ ટો મીનું ર વધારે જવાસ આતુ હતુ સ્વમની આ પરી અની
કપાથી જૂની પગી હતો એ વિવારના હતા ત્યા ફરી બાલક ખૂટુ ને
છાંત્રી મોની

મગ્ગો અદર

અમે અંદર પ્રવેશ કર્યો એ મુઠ્ઠા છોમ્મીની પડી અમારુ ચિત્ત
એ તુ ર ખડે બેચુ કેડી સાગી આ કેડી મનોરમ્ય સજવટ !
એની ત્ર ન પર રહેલા મગ્ગો જિમ્મોની મહાન તિમો હતી
એમા વગમગ પોખા બાની નમ્મ હતી પણ મુ નમ્મના એ મુઠ્ઠા
દોર કેર ના ના તિમો છે

અમેર નાવ ગામગિયા નડોના અનમત કર સરિયા નાના
હેવામી હતા પા આ આમો ખડ તો અગ્નિમન નામદિનનો કોઈ
જિન અમેગિ રી ઉસાગીને અગી વાચો તેમ તેવો નાગતો હતો
એની મ એની ખુલ્લી એના પખા એના ટામ્મી ના બવા અગી હતા

અમારી ન ર બધા ઉસાગો પર ફેલી ફેલી આખર મહાનુભાવ
દા પર ફેલી અમે આ બધાની અમ્મયા છીએ એ દર્શન મૂી મરો
હતો એલો અમેરિમી માનસચાત્રનો જોડો અમ્મયાસ મરો છે એમ મહંતાતુ
દાની આખમા મવ હતો એને અમને ધિવારાથી બેસવા કેડુ અને
સોનેરી ફેમના અરમા હાથમા લઈને રમા તો બો રો

કેમ કઈ વહલા ?

અગી કેસ ધરની મો ર હતી કે મહિમસર નીમ્મોએ અને
મહિમસર પહોનીએ એ તો કોઈ વાર વહેવા તો વળી મહિ વાર મોગા !
અમે મુ

એ અલી ન રાને જુઓ સાગાનબુની નમાગી મુતામન છે
સાડાતણ ને યમિનિટનો સમય વળી પીગને અપાઈ રો છે ! મિમ
વ્યથા ! કેમ ?

હાહા ! મહુર ઘટી જેવા અચાને પેલી છોમ્મી જેવું નામ
વ્યથી નુ તે બોલી

હા જા અને ચરીસો

અમારી નજર જરા વાર એના પર કરી રહી મુ નાજુકાઈ
રૂં પડ્યુ આ જેવુ મો તો સિનેમા નગીને ફજુ આંટે એવુ કપા
તો જાણે હવાના વોલા ન હોય

માતાથી પૂઝી મેસાયુ આ જાહેન કેમુ ?

મિસ જ્યારી ! માત નાચેડ સેકેમરી ! હા મયુર હતો એકે
અમારી જુનરાખી આનોમા રમના સમતા સાપોલિસ જેવા ગામમ
વાળાઓના આ રિના સમિત સ્વતાયથા એ જામુમર હતો એકે
આમગ કયુ

વસ મો મયુર મિમલમા ? ગામમા મુ નાચે કે ? કઈ મદદી
જોડી કઈ ખરી ? જાનિના કયા મપા ? ટેરીનદા ! મુ ખામેઝિયાના
મકામ ! હા પોતાના ગામ ક્યે અનગી મુનુ દાખરી દુ મનુતો
હતો કે ગામમુધાર સડો એ ખાખન રી હતો અને એના જ ટિમા
ચેર અને ગામગ વ એ દિદુલાન-પાલિલાન જેવી મખા હા

મારુ નામ મે જ હુ છે મારુ નામ માયુર !

સરસ સરસ ! હાને આ મારી દોર ન રહી પડ્યુ એ તો
મેનમો મામુસ હતો માયુ કાપવાનુ દોર તો ફજુ મે મિનિ
પહેલા એ મારા જ ખતાવે જિએસનુ લિકે (છુપુ તંસ) પજુ
આ જ મોવાર છે સમોતે મે મિનિ રડી રાતે પા રીએ રાવતવવા
ના દોર ને મે મિનિ પહેલા માખલ-પાઉ રીસાના દોર વાલીમા
ને વાપીમા

મિસ જ્યારી ! પાણી !

પાર જ સાગીને એક હા હાની લ જેવા હાથ પર વર્કને
કનામય રીતે જાહાર જાતી મે બોરી છ સર !

ચોટી વારમા પાણી આનુ

મિસ જ્યથી ! એવેવર્ગન !

વળી જ્યથી નમ્મત હારી રીતે ચાલતી બહાર મર્ક એનુ
મવીર માથેથી ખમી ગયુ શુ કમીમર અજતાજાપ અમોડો !

મારાથી ફરી પૂત્રી બેસાયુ આ બહેન ટાણુ ?

મે ક્યુ ને ? મિસ જ્યથી ! મારી પ્રાનવે મોકેરી ! એક પ્રમ
વાગવાર પૂત્રી ન મમય હાં ચ્લુગ હતો એ આગળ બોલ્યો

અમેરિમામા ફેલનેમલ પ્રાનવે મોકેરી એ ધધાનુ મોટુ મહ
ત્વનુ અમ નેખાન છે દાકાર મુ ર નસ રાખે લાગા મુદર સિલ્લિમા
રાખે

ફિ મ સચાલક મુદર ની રાખે મારા મિત્રે ક્યુ મારા
મિનથી આ સડન ન થયુ એ વિરો કઈ મ્હેસા જતો હતો ત્યા
મે નવી વાત શરૂ કરી

હા ! નિશાળનુ મમન તારા પિતાનીના નામનુ મધાવનુ છે
નામ રહતા કહેતા !

એહ ! નીજી આગીઅવગી વાત નહિ હુ લાગા વિવેગમા
માનતો નથી લમા / ર માનુ હુ જનમેરા કે પ્રામમેરા નેનુ મિત્રનેલનુ
એ અમ નેખુ હુ ગામ લા નોકો પૂ નરી લોકે એવા એ વાઈ સના
(વિમાનના) રોર ! વાનો હુ અને હા નગન એ હમરનો એક
અમને ફાગી આપ્યો

મમન થતો મન છે મિસ જ્યથીએ ફરી જમાનુ પાનની પાયા
સ્વામન કરતા ક્યુ એ રૂપકાવખ્ય ફી મોહિની મુ ર કાકબર્પો
મખમલી ગા ટીચારાગો રૂમ નન અધનન પ્લામય મેળાએ અને

લલમલા વિશામિત્ર અડી જૂના પડે મારા મિત્રે ક્યુ

કાળજી અને જરીનો

પત્ર દા જૂનો ન પડે માત્ર કે એ અમેરિકા બર્ષ આ-યો છે, અને અમેરિકા અહીં લઈ આ-યો છે

આ ગીમ લાચે અને લાના રવા અપારી આ વાતો એગીઝની વિરુદ્ધ હતી પણ દા અમારો બાગોડિયો હતો એણે એ રીત મદ મરી વીસતી સીનો સર્વસીફ્ટ એ નિયમ હતો કે કેઈક અમત જીવન પર ગીમ ન મઈ સહે એ જેની અમત વાત છે વ્યક્તિ અને વિષય જુદા પડ્યા છે એ અમે નૂરી મયા

વખત વીની મયો

દાની સુશીતિની સુવાર્તો પ દી મારતી હતી નિજનેસના એ રાજ્ય લઈ મયો હતો જે વિમિરેડમા એ પેરો કે જલે અપના ટોચામ વાપ પેરો બધા ખાલી અને એ નવાદા કઈ કેવી મોરો! કઈ કેવી અમતા! કઈ કેવી વડોદ-મારી ટમે!

પત્ર જીવવાખી લેખો આખમાથી મધુ લેખનાદાઓ કહેતા કે એક જગતી વીસ હજાર ને અમયો લઈને લઈ ખીજ જગતી આવી એ પણ કઈક લાખેન્નુ લઈને મઈ

ત્રીજી જગતી પાળી માયા નીચી એણે તો હર્ષના લાગના સુચન પેચવાનો નક્કલ કયો પત્રિયોએ દાને જેની ગામડિયલ પત્રિયો માર મારીને છાડેગ લેચાવવા પડ્યા ને ત્રીજી જગતી સાથે લગ્ન કર્યા પડ્યા કમાખી તો ખૂબ હતી પણ મરી આખા સમાઈ જતી હતી પા એ ફેરેન રિંગ માણુસ હતો મેનરનો માણુસ હતો ભાતવાસીઓને એ જગતી મને

એ કહેવો ભાતવાસીઓને જગતી આવડું નથી લગતું કે ના

આવડતુ નથી ધધો મરતા આવડતુ નથી "

ચોગ ૯૪ વખતમા એનો પત્ર આ-ચો કે હુ એરવાઈ સના રોગે
અપાવરા માટે ગામમા આવવાનો છુ મારે માટે દાખાતની સ્વસ્થા
રાખો બાળી ખાન-રાનમા તો તમિષત નરમ હોવાથી ફમા છેલ્લાં
એ વાથી રા અને વિવાયતના ફૂલરાઓ માટે વિવિદિ જાતના બનતાં
બિમ્બા હકે કુ એટને એની તમ્નીફમા ન પડશે.

મારા મિત્રે ઉરોરાઈને મ્હુ ભાઈ એના પિયા હાનર પાજ
મોકનો અને આ અમેરિખન જ્વરને ગામમા આવતો રોકે.

અમે એક સવિનય પરત મ્યો અને જ્વરને આવતો રોમ્વા પ્રપત્ન
મ્હાનો સતોડ તીધો.

કોઈની બેન-બેટી

સા જન્મના સ્ત્રીને કામ ભેગા
મળાને પડી લુ । પડી ભાવ

ઉ અને પડી કવિના જ મન છે એમ મોહન અને મોહનનું બન્નું

નેમળના રાત્રિ વિનો અને સ્વપિત રાતો પૂરી કરીને જેવા
બહાર નીકળ્યા, કે સસારસાગર એમને પણ વાર નેમ રાખી પડી
હર હર બેનથી મયો

મોહન અને મોહનએક જ મામના ચોડા દુનના મયા પશુ ખરા
પશુ વિધાનાએ જેવા વારસેએ ચલાવ્યા કે આજ મોહન સામરમ્ભામાં
છે ને મોહન જેને ખુલીખળતા પત્ર સખે ત્યાં તે મોહનની બહી
બનાસકાંઠામાં ચર્કાઈ દોષ ને કામગીરીમાં મૂળા જેવા પાડે આવે!
આખર જાનેનો પત્રવરદાર પશુ બધા જેનો ચર્કાઈ મયો ને એનીમા
મળે સુનાઈ ગયા જેવા બની ગયા

વિધિ બારે ને ત્યાં છે એક દિવસ મુસ્લિમ ગ્રેસન પર જાનેનો
એકાએક ખોડા ચર્કાઈ ભોળે બને દોડ્યા ને જાનેબેટ્યા

પગસાર તો એમનો હા ટેવામાં ન માયો બેટ્યા ને પડી વાતે
વચ્ચા જૂના વિનો તો ન ક્યાં કોઈ દિવસ કોઈ વાત એકબીજાથી

ધુપાવેલી નહિ કે ખાનગી રાખેલી નહિ ! અને બેગા મન્યા કે પાપની
કે પુણ્યની પોટલીઓ ઊડીને બેમે મ્હો આવી દોડતીની મળ કેટલી !

‘મોહન ! ચાર !’ તું કહેતો હતો કે ભગવાન જીવના વખતમાં
મોહન નામનો એ સ્વતંત્ર પાર તો હતો અને તેનું સોનેરી પખી પાડતો,
એમ તું પણ પખીમાર મોહન છું તે આજ નુધીમાં માર્ક પખી
પાડ્યું કે નહિ ? મોહન આનાવિક રીતે બોલ્યો. ઉમરની દુનિયામાં
ઈશ્વાર આવે ત્યારે વાતોમાં પણ ભાગે ઈશ્વાર દોષ છે

મોહન એક વાર હવે એ હાલ્ય નખાવું હતું એલે કશું
ચલ્યા પખી ગણતરી કયા મરી ? અને તાજી જ વાન તાજી જ
પખી પેલી કવિતા યાદ છે ?

કઈ કવિતા ? મોહને પૂછ્યું

નથી યાદ તને—

નમસ્કાર	નમસ્કાર	લાજપુ
કમલકાંત	સદા	નમસ્કાર
વડા-પદવડા	હાલ-નીવડા	
મુમત્ત	એ મુમત્ત	સ્નેહના વડા છે

મોહન ટોડીનો સડો ચૂસતો દોષ એવી મીઠાશથી બોલ્યો.

અત્યારે અડામે આ વિતા કેમથી તને કેમ યા આવી ?

અડામે નથી તું તે સારો ગોથામાર જ રહ્યો. આવ તને
બનાવ્યું આજ દેનમાં આ દેનમાં જ હવેમાં એક નાજુક સોનેરી
પખી બેઠું છે ચાર ! કાલિ રાત્રી સકુનમાં છે સેફ્ટપિરની જુલિરેટ
છે હવેક વિદ્યાપતિની મનનયાદા નેઈ લો ! મોહનને વાન વસ્તાવ
ભર્યો લાલિયા થના હતા

પણ તે કયારે બેઈ ? મોહને પૂછ્યું

અરે! મુજબથી તારીમા બોલો ત્યારથી એ નજરે પડી છે
રક રેઇને તારી લાભી રહે કે ને હુ નજર નાખી આલુ છુ પમ
નારે માનિની હોકરી છે ભાઈ મેહન! મુ બુવાની છે! અજતની
તુલીઓને બુવાવે એવો નમોએ ચ ને બવાવે એવુ મો
મોદન ખીત્યો એ કે નગીઓની સાથેનુ એવુ સાલ્સ વજુવવા દાતો
દતો પમ મોદને ૧૨૦

એમ વાતનાવણ નમર નાન અને નમરે જતાવ! મોદને મુ
એ વચ્ચન એ તો પ્રમુચન છે ને એક સરત તુ બાવો
૭ હ તને દુસ્થી બચાવીશ એકમાથી મે જાણે પોતાની તર તાકતા
જુવે તો કોઈ પમ જુવાન જોકરી એન માને કે આ કોઈ મુકાદો છે
દશે તારી સાથે મારી આનંદ જાવ પડી મારી સાથે પમ ન જુવે

જને એમ કાજે મોદને ઉત્સુકતામા મજુ અને મિતુ એક
વાચ દા તા મો મો સૌલ્ય સન છવનનો અને એમાય બુવાનીનો
એક બારે સદાવો ૭ પડી દુસ્થી દોલ કે સમીતી

સોદન અને નેહન જને આખા વખા જીવ વચના હ મામાં
મારી બહાર મો માને મોરે એક તુ ર હોકરી તત એમે કોત
કપો અત્તાની કોઈ અવમેલી ખરેખર સજીવ સર્કને આવી હતી
વાગતી કે તો મગી પમ અને દુસ્થીની અબોમે નમરમા સમાઈ જાવ
તેવો દતો એ તુ રી પાણીચાળે મોવાતી રહી હતી એને નો
પાળી દુ મોટીવારે એને નુખ રેલુ

નુખચત્તી સાથ મોદનથી જરાક એટલી દસાઈ મજુ ને કે
રુદામે એ મુદર હોકરીનુ ખાન એ તત નાજુ સોદન એને બાવો
દતો તે ખરેખર સત દુ

નેહન મિત્રામે એમે મજુ જમણીનો જમણી રહો મોદન!

કાજળ અને અરીસો

અરે એટની વારમા તે એની પરિક્ષા પણ કરી લીધી!
તુ આ તે કઈ તડખૂચડેની છે? સોદને આશ્ચર્યમાં હતું

સોદને તરખા હતું જના માણસ! સોની આખો જોતા
અને આખોથી વાત કરતા આવડતું જોઈએ આખ એ તો અતરની
આસી છે એકે ન તરમા જે મારા પર આફરીન થઈ ગઈ છે તુ મ્હે
તો એના હાથનું પાન લઈ આવું

સોદન તો પગે રોડ કાચેજમા જલનની છોકરીને મહાત
મવામાં એ એકો ગાણતો ને સોદન અડમૂચ મળ્યાતો એ ચિત્કાર
મયો ને મો મો

સોદન! જેમની મની અતિ સાફની છે જો એના હાથનું પાનનું
ગીકું લઈ આને તો આ ત્ય પિયાની નોડ તને છંતામ નહિ તો

નહિ તો દલની નોડ તારી તને પાડી સોદને હતું

જાને જા પા જોડે મિના મીઠા ન જાતી જા અહીં જોયો
ઈવરને નાથના હતું તુ કે તને જે નાશ છંતાવમા ન મગે તો સાડુ!
સોદને ચેતવણી આપી

સોદને મનાપીની એક મન્યરમિત ફેફા અને ફેફા મહાત
સાતમિત જેમ દિવામાં તુ રો તેમ આગળ વધ્યો સોદન જિજ્ઞાસા
તી અને ફિયાંનાં જેરી આખથી એને જતો જોઈ રહ્યો

અને વાદ રા સોદન! તુ મે જા મારી મવા આ ઉમ્માદ
પ્રુદ રેનો મની મયો ને રેનો ઉલ્લાદ મની રહ્યો

સોદન જમા તમે મયો ત્યાં જોયો ત્યો કઈક વાતની
મરતો કળાસો ને થાડીવારમા પાન આવતો પાછો ફર્યા

સોદનના મેદમાં ચીત હતું

હાગે પાન વાલે ને સુ ટેલે
હાલે પાન વાલે ને સુ ટેલે

વિખ્યાત પખીમાર સોદન જુધુ મોદનના હાથે આ જ ચાર
ખાના ચિત્ત પામ્યો.

મોદને મુ નાઈ મોદન! આરી જીને જોરી એ એક બચન
તપ છે પખુ જોતી સાર વાત કરી આન મનની પેઠી છે મુ એનો
ઈતિમાઈ આસ!

પખુ મોદન! મને સમાપ્ત નરી કે નને કાથી આપો
પરિચર થઈ મરો? કઈ વાત પખુ નચર ને તુ મળથી જોના મનની
વાન પાની મરો? મોદન મૂઝાઈ નરો દતો જે નિશાગનો એ
પોનાને હુ માનતો એ નિશાગનો એ દોર નિશાગનો નીમ્યો.

તેમ વાપીથી તેમ પખાવ એવ મૌનથી પખુ રમખાવ
અત તો તેમ વાપીને મોન જને દાતા વાન કરે છે મોદન તો
જને સનરિધાની મન તો આચર જની મસા હતો.

નો વાત હ કે તે મળતી આ સાર વાન કરી મોદનને
સહ થઈ

તો મહે તો ફરી જાતના મુ મીછ સાર એના હાથનું માત
માટે અને ના મહે પાન છાતુ

જલે નાદો દોડ નીગને આપુ જ હતુ
ન દન રી એ તુરર છોકરી પને મરો અને તમ પ જા રપદ
એ મોત્યા ન દન નારે નજવળ બેના થઈ છે

■ તેતો જા દુ નહોતો રહતો? મુ નપવ રાવુ! ન દન
પુષ થઈને બેમો

કે ત્યાં અને અરીતો

ના ના એમ તો એ મા । પર આવીને છે ખડુ મે કડુ કે
માતા દોષ નામે પાન આપ ત્યારે એને ખડુ કે તમારા ગેભ માર્ક
ધૂધ મ નારી નયો । રહુ કે કે એને માટે તમ પાન લેવા આવ્યા ।
એમને કટો કે ના લઈ ને આવે ને પાન લઈ જાય વાર મે કન । ખરે
નને મામ સો મુ

નાદન તો અડધથી વાન ઉપાદી મેળ મેલો નિતા ન
કરીય હુલ્લાની મેવા ઉગવરી એ તો લુચનીનો લદાવો છે કે
જને દેખા ના લઈ જઈય એ તો રંગે એમને દે જતે પાત્રી લઈ
આવીય ન્ય ધોવા પડે તો એમ રખ મને મળ છે

વારુ તો જલ્લી જ માનીને સમર થતો નય છે

મેકને પાનૂની રેડ વીઝ કરી ખિચાયાથી મસકો મની નવ
વિક મ્યાં મોન પઝ મો અને નાની દે જતે એમજાને લાલો પ્રેમ
પાન એને મોજાજ પાદી લીલી એ જઈ ને જિનો ત્થો પેલી સુદરીએ
અભોડા પડી સરી મરેનો સાગુ જરા વિક ક્યો લાથીદાન જેવા
લાય લખારી દે લીલી ને બોલી

માર મરોડો તે

ન બોનો એવુ જનાવો બીજી માર્ક મેવા । માદન જાવા
વેશમા આમળ મોલો મને મારુ કરશે મારો મિત્ર મોદન જરા
ખારો છે નાજી કે તો સે વોનો સભ્ય સેવક છુ

સરલ તમારુ નામ સોદન કા ?

હા

‘ એ કમ મરોડો ? મારી આ એક ટિકિ ચડી કવાસમાથી
કે મવાસની કસવી લાવશે ? વળી તમે જાને મિત્રો ખજુ ફટ મા

આવો તો થુડું કપની ચાલ ને કટાશાનરેનો રસ્તો જલ્દી પાઈ
જલ્દી તમારા મિત્રને જ માર મોરલ રાખુ તમારું એ મિત્ર પીના છે
તમે સમાઈ છો

જલ્દી એ તો આવ મારો છે લાવો ટિંગિ

યો ' સુ રીએ ટિંગિ મનીને આપી

મોહન દોડ્યો એણે ની નીને લોધી મન્યો સુરતરી આજુ
શોડની નજી ટિકિટ ત્રથમ વર્ગની મારી લીધી

ટિંગિટા બલ્લાઈ ગઈ સોહને પાંચિમાથી નોડ કાનીને આપી
દીધી દીનીએ પરચૂરણ આપતા વાર મરી

ગાગીએ સીગી લીધી

સોહન દોડ્યો ટિંગિટા આપી બા-યો ને આવતા એણેને ડમ્પો
બાવી લઈશું તેમ કહ્યું

પેલી નખતણી છોકરીએ પાનનો ધા કર્યો સોહને વામનિયા
જુદા લહેરાની એનો કંચ કરી લીધા

ગાદી ઉપરી

ફરી સોહન અને મોહન ડમ્પામા ગોડવાયા

પણ મોહને મોહનને હિન્દી કહી ઉધડો લેવા માડ્યો 'રે મૂર્ખ' !
મોઈ બવી છોકરીએને આ રીતે બરમાલે છે ? એણે મને કહ્યું કે
તમે સમાઈ છો મોહન બારો છે તમે આવતા એણેને આપણું બધું
ફરડું કવાસમા બેસીશું ત્યાં તુ જરા ડાહ્યો ચાજે નહિ તો માટે તને
ન છૂટે બીજા ડમ્પામા મોડા લેવા પડશે'

વાટુ વાટુ ! મોહન છોળીનો પગી મયો દોલ તેમ બોલ્યો એણે
કહ્યું પ્રતિજ્ઞા લઉં છું એ મને બોલાવશે તો જ બોલીશ કહ્યું,

હવે પડી ?

વારુ વારુ ! મોહનના મો પર વિજેતાનો નર્વ હતો.

બીજા સ્ટેશને આગે બની રહી નાહન કુર્બાની કરીને એકમ
હોડપો પેરી નુ રીના બધો સામાન નીચે ઉતાર્યો મોહન પણ તરે
આવી પગથો સામાનમાં પીક પી નુર હતા ગાડી થોડો સમય
ઠેરવાની હતી તોયે મોહને ઉત્તમ બાઈના કુર્બાની મોહન મક્કા
ઉભા નીચે એ મોહન પીક પી

મોહન અને પેડી નુ રી હો હારે પાળ્ય પાળ્ય આવડા હાથ
મોહન મોહનની નાચારી પર નિયમે પડી બીજી તરફ પોતાની આ
સેવાની નુ રી મનના મર મરે એમ સમજીને તરફ થયો.

કાળમાં સામાન મોહવાયે સામાન પર લખ્યુ હતું.

પિ ને હનકાદ પાસ મુખ

મોહનને એક મ આશ્ચર્ય હતું એને પાળ્ય ફરીને પૂછ્યુ અત્યા
મોહન આ સામાન પર તારુ નામ કાઢી ?

મોહન હાથે ને બોલ્યો વારુ દુનિયામાં હબરો મોહન છે

ગાડીએ સીંગી મારી અને બધા આ રચી બેઠા મોહને સામાન
બતાવર ગોઠવી દીધો પડી બધા સી. પડ ગોઠવાયા

મોહન નુરનીના પડમે બેસવા ઈચ્છતો હતો પણ એ મોહનની
બાલુમાં જઈ મેરી

પાન ખાડુ કે ? મુઠ્ઠીએ મો મનમવતા હતું

અરે ચિમરી નરો સાર ? ને બાજે કાઈ અત્ય અપરાધ
થયો તેમ મોહને પાસુ બીકુ ખિસ્સામાંથી કાઢીને મોમાં મૂક્યુ
સોનાની મેચમાં નર્વ નરમા સાથે ફરીને ફરી આંખે ચલાવ્યા આ

મુદ્રી એને દ્વિતી જોડવી આખીક લાગતી હતી એની પામેથી હવે
લાગતી નહોતી ગુ કુચરા દ્વિતી રજિયામણા લાગતા હશે !

‘વારુ આખલુ નામ ? સોહને પાત ચર કરી

માલિની ’ નુ રી મોની

મિમ માનિની ! આ તમારા સામાન પર મોહનના જ નામનું

નામ કાઢ્યું ? એ કોણ છે ?

મારા પાંતર છે ’

‘તમારા પાંતર ? કયો કપનીમા ?

નિદાના વીમાની

ક્યા રહે છે ? હાલ ક્યા છે ? જોઈશમા સાચે કામ કરતા
હયો ? સારે કામ કરવાની પણ મજા હો ! મોહને પૂછ્યું એના
મોમા પાન હતું પણ કઈક મડલું વામનું હતું ધીરે ધીરે એની
કાવાલ વધતી જતી હતી પાન ચૂકી દેવાનું મન થતું હતું, કોના
પ્રી મો સાફ સ્વામે ચાર વાર છંદ ! પણ પ્રી પત્રુ એમા માનિની
મદાય પોતાનું અપમાન લેખે તો ? બધી મહેનત પર પાણી ફરી વળે

મોહને પ્રી પાંતર વિશે નવ પૂછ્યો મો તો અત્યંત કડવું
ચર્ચિત્ત હતું ન જાણે પાનમા ગુ નાખ્યું હશે !

મોહનથી હસ્યું ખાગી ન સમય એ જોત્યો પખીમાર
મોહન ! માનતીનો પાંતર મોહન તે હું આ તારી જાણી થાય

અને પતિ-પત્ની એકબીજાને તારી આપીને દમી પડરા મોહન
એ પગ થબી ગયો એના મોઝે એમનો સ્વા કડવો વખ ચર્ચિત્ત ગયો

મોહન જોત્યો તારી જાણીને હનણા દીકરો આવીને પુરરી
ગયો જીણો તાવ રહે છે અમે હવાફેર માટે આજુ બર્ષ એ છીએ

કાજળ અને અરીસો

પાનમાં એ નદી ખીસ મા કીનાઈનની વૃક્ષી છે નીરાળી છે

એક તમે અને બનાવો ! તમે અને બનાવો ! ને સો'ને
કાપો તો યોગી ન નીકરો એવું થઈ ચુક્યું

અને સોદન ! એક ખીણ સમપત્તિ માલિની તારા મામાની
દોકરી બહેન થાય એને એક નખરાગી નખુદ છે બે દહાગ પડેલા ન
તારા માટે એની વાન ક તી હતી ' મોહનવાલ નામે આગળ ચલાવું

માલિની ખાખરા દસી રંગ હતી

સોદન મોત્યો સી બનથી મા તે હવે પરજવું નથી વેરા ઠી
થઈ જઈ

સાચી વાત છે તારા જેવા પ્રેમતા ગમી માં ખી તે સ્ત્રો
નથી જેના પખી પગવામાં જુલમ સોદન પારી પણ ભગવાન જુલ
પામે જઈને આખરે વેરા ઠી થઈ મરો હતો

બધા દમી પડના ગાડી પણ પાવો વગાગીને એકાએક થઈ ગઈ
ગાડી ખાડે થાય કપાઈ ગઈ હતી

અર્પણ

૨૧ જ્યાં તને હાકે એક રકન -
તારા ઝિંઝારા દર્દી ન જેમ

ગોળાની રૂપરૂપા જનવસન ગીત છે એમ વિધત એ આ રક નર
નલે ખૂન પાગીલા ચલ્યા હતા

એ બતેને ઈર્ષ્યને એમ લાગતુ હતુ કે કપ કઈ નાજીમાં
જ મ મતુ નથી જેમ કઈ કષ્ટોના વસતા નથી કે સનનનુ
કઈ નામતેને જ દાની નથી

તને દર્શિત દના માન્ય હકે મુખગીત રક્ષા દના અનુભવ
મનાતા દના અજ રેનના કાતરી વડા પતારી પાજ દના
દના મારવના કાને આકે દાકે રક્ષે દનો દના નવ અનાપ ગે
એ કાકા દનો મુરત દાકે ના ધન ધણ દના ન રીતકે
તપ પા દનો દર્શિત નવનમ ગે જેના દના ને રીતો ગીતી
કિમિતે ૩૩ દેતો દના

૧૩૩ નરે વરદે ના ના ૧૩૩

એક રક નરે ૧૩૩ મુરત વરદે જીતે ના નરે દનો
પાજ નરે ૧૩૩ રક રક રક્ષે નરે ૧૩૩ દનો

કાજળ અને અરીસો

વાજિત્રોના સર વાતાવસ્થુમાં મ બરી રહ્યા હતા

મારી નામસ્વેદને પુનઃજેવું એક નાનુ મોડું પશુફળ બેડું હોત
ને તો રૂઝમાં ડોકો હોત. પુરુને કશું ને બારે નિધાસ નાખ્યો.
એના સ દોખા નિસતાન પત્ની માટે ટોણો હતો

દીકરી તો રૂઝના દડા જેવી દીધી છે. બીએ મુને ઉઠેવું
બધા માણસ દીકરી શું કે દીકરા શું ? બને સરખા કોણ આપણને
તારી દેવાના હતા ?

જકરીને મુ કહે : દીકરી તો દેવાની નીચ દીકરા ભેઈએ
મારે દીકરા હોત તો આવો નમણો રૂપાળો હોત. અરે મને આ
નમરોડના પુત્ર પર પેટના દીકરા જેવું વહાવ ભાગે છે. પુરુને કશું

એ મારો જ દીકરા છે એમ સમજાને. બીએ રૂપાળા
કમાન જેવા બધા નમ્યાવતા મુ

મારી ! એમ તો ગામ આખાની ાયો આપણી જ માયો છે
ને ! મતને મોડું રાખીએ તો ગામ આખાના દી રા આપણા જ
દી રા છે અને આ બાવના સહુ મનમાં રાખે એને પડી તમારો
બીએનો પ્રસૂતિની પીગામણી છુકારો ન સહ બાવાની કે ન મુલાવડ
બાવાની !

બોલ નથી કહેતી તારા સમ ! એ દીકરા આપણો જ દીકરા
છે મારા પેનું રસ છે. બીએ બારથી કશું

માતા સમ : પુરુને આશ્ચર્ય થયું. પત્ની પતિના સમ ખામ
ત્યારે ત્રાનું ભય પશુ મોડું વેણ ન મ?

હા હા તમને પુરુષોને કઈ ગમ ન પડે તમને તો માર
બુધુ ને મરે સીવું એટલું આવડે બે સાબર ! નમરોડના પત્નીને
સતાન છુટ્યા નહિ હવેની વેળાએ દીકરા ન આવે તો નવા લગ્ન

લેવાવાના દના આતા અને એના પિતા સ્ત્રીપણા દના એકવાર એમને
 શ્યામી મારી પાત્રે દુખ ર પા. ખાર ખાર નાનુ પાત્ર અરેરે!
 મને થયું કે નુખ અને નુખ કેરી નાના વનુ છે આપને માનીએ
 કે નુખ મદનોમા રહે છે ને નુખ આપના કુમામા-વનુ એ સાર
 ખોટું છે શ્યામી દના દુ સાન મનો નુખી દના નુખીએ દુખા
 તરે જાવ રાખસો વર્ષ એ સાસનમા એમ ક્યુ છે આ મટે ને
 શ્યામી સાથે લેરો ક્યો આ ખોટી ચોની

દતારીની! આખર નીચ એ નીચ પેલા માટે પે વેચ્યું કા!
 આ મોગ મનામાએ કહે છે કે મા પ્રમાન સમન ન ગમ ન નીચ
 પખુ નવી ચિત્રુ તારા જેવી જીવો આ રાત ખાતી પાત્રે કા નદા
 ભાઓને જુદા પાત્રે છે કુટુંબ કા!

પેલાનો કમ તો કિન્ન અને દેવ આપને પેર મારામાં વડુ
 પેલાનો મુખ પાત્રે જા પેના દનો તા નવરૂપને એક પા નીજ ખરી
 લારવાનુ મન થયું આ પેલાનો નારો નગેતો ન દેવ નાની દીસરી
 લીધી નારો દીકરો અમને આપ્યા ચિત્રુને ખુશાના કપા

રશિ ન જોઈથી વાતી આ દના આરા જુવ નની જનનીને
 એ જનને જોઈ પિતે અપાર્થ આ દના

વદ કે દુનિયા દીકરો કેલો? અને વપર્થ કેને?

પુત્રની આખ દારી એ જા નાંખે આખર વધી વધો વ રાગે
 રાખમને નજીક આવી વધો દતો નવ આ પુત્રો રાવરા પુત્ર
 નવનવ રાવરા આસી રવા દના પુત્ર દીકરી ન જાઈ મર્થ ખુમ પાત્રી

વમારો રવાગે? જુવાન મા કા દુવ કે

તરો એકલ ન જાવને? વડવ ખુમ ન સ દી રા ખા
 દાનાર એકલ રહે જરે! આ આખરુ નજી દનાની નાંખ દારી

કાજળ અને અરીસો

હાંતી ગયું છે એને જરા બોધપાઠ આપો !

ટોડું દિસત ચલા જતું હતું, ત્યાં વરતાળને સન્માનવા તરફ આવેલા નમસ્વામીઓ રાગદડ જેવા હાથ જિનો વધો એમણે કહ્યું

નાહક કોલાહલ ન મેં ન્યાયન સત્યાસત્યની પરીક્ષા માટે સમર્થ છે નરજદારને અરજ કરવા દો !

નરજાતને તો ગાદકયુ બાપી ગયું હતું, એજે બધી વાત વિગતવાર કહી દીધી

પરનાણે મહેતી વાત ભુતી વખતે છે એ ધૂનમા હાંતી ખત ખત છે રાગદડનારમા કહંતી વસ્તુ બુદી છે એ વજની હાંતી છે હવે એના સત્યાસત્યની ન્યાય થતી થતે આ માટે ગુપ્ત વરવાડાના પિતા નમસ્વેદને કાજર કરવામા આવ્યા એમનો જવાબ થયેલ એણે કહ્યું મને હવેકો પાડવા આ તરફ રચારેતું છે નવી હવામાં ચાકાનો ફાળા છે નવા ધમોએ એમને મારે ચાલ્યા છે મહાજનેએ એમને આગળ વળીને સમાનતા આપી છે હવે કાપેલો શીંગો ને સડું !

રાગદડએ કહ્યું પાપ જાહે આપ મા જાહે બાપ બનેતી માતાએને બોલાવે મન એમની પાસેથી જાહે તો જાહે

ચોગીવારમા ચોપની કાજર થતા એમણે મધુ દલિતન મહે છે તે સાચું ■ એ વીરુ નાકાસતીનો પુત્ર છે મારો નથી

શુ વીરુ સારે એવો ક નો ?' એ પૂછ્યું

સસારમા સ્ત્રીઓ પત્ની છે અર્ધ પક્ષી થવા છે પણ વીરુથી દેક આ ના? નહોતો અમપણ હતું જે આપણાથી કાંઈ મર્દ સક વાનુ નથી કાંતુ કહેતું હોય તો મને કટોને મજસ પોતાના પાજ રાતુ પ્યારુ પછી પત્તુ મર્દને એમ ને એમ આવી સકતુ નથી ત્યારે આ તો જીવના અસતુ ઘન છે ચોપનીએ મધુ

આ જ વખતે અષ્ટ પત્ની જીવને દુહો માર્યો રોગને પોતાના
આગલ પિતાના નત્તુમાં પડ્યો ને મોલ્યો.

દુ વીરુનો પુત્ર જુ રોકપત્ની માર્ત સ્ત્રી મા છે પણ તમા
મા તો વીરુ છે દુ આગલ એક વાર નદિ પણ સાનવાર ! જ મ
કોઈનો દાંડા નથી જનિ કોઈને દોડો ખાલી સ્ત્રી નથી કમથી
જ માણસ નિમન્નીય હરે જ મને નષ્ટ કરી આજે વાન સાની કરે
' જીવને ! જુ

અમે વાણવને તર્ક પત્નીએ ! સખારેડી પાલખીઓમાંથી
કેરી પડીએ તો તમાર આંખો

અરે ! તમે મદદમાંઓની વાળી સામર નથી ! મુ ઉન્ન
મુ તીય ! વિરુ તો ઉન્નાખ ઉન્ન તીકે રે છે આખુ જીવન સમાન
નાના સ દેશી ગણતરુ છે ને આજે દશ રાત્રીએ હતુ

પારમાં બાક ને જનિ ન હો વાનેથી કેઈ જાન ખાલી
નથી અમે ના હરે ના પત્નીએ કન્ન કોએ ફરી હતુ ને પાલખી
માંથી તરી પડી

મા હા એકવાર નદિ સાનવાર જે મને પત્નેએ આગલ
અમણે પડે ને દુકન વણા એ જીવકો ! જે સખારો અદવ
કરી રીધા રેતાના આ હા વિ ને હતુ

મને હા દર્ક વાતો મને તારી માફો નમ્રુ હા !

પિત્તની દિલ્લ ન ની જાણના ન જાણકી મને વિ નુ
જેવ કાન કરી પુ રજુ કરે એક ન રે જાણો અગાધ દોહ
ન હતુ તા મદદ જ ન હતુ

જીવે એ વખત હતુ જે જો જોરેએ નિમરો !
મેનુ નિરાન જારી છે

કાજળ અને અરીસો

સિપાઈઓ દોડ્યા વીરુ આ ગરમડામાંથી છૂટ્યા ગમરાપેલી બેરે પહોળી મર્ક હતી નિવાળીના પેટમાં ખીર ટકે તો સ્ત્રીના પેગમાં વાળ ટકે એ મહેવત એને મળતી જેમ બેગ મઢા હતી ગમે તેવી તોય હુ સ્ત્રી! મારા પેગમાં સત્ત ન રહી શમ્યુ ક્રેલ્યુ જાણે મારી એક છામ કેળેનો અન્ય જ માવતે : વીરુ અધ બેમાન બની મર્ક હતી સિપાઈઓ એને તેડવા દોડ્યા આન્યા ચાકાનોની સ્મવાન જેરી ઝુપગી ઓમાં એ દહાડે છત્ર આન્યો પશુ ત્યા વીરુ છે ના શ્વાસ સેતી પગ હતી એ કહેતી હતી

સ્ત્રી મગફૂર વિર પવાની ટકે પશુ રેખતે એ કશું દેવામાં ન સધરી ટકે સપિણી પોતાના પાગને / મતા સહાએ મે ખાગ કને મેળા કરી સહારો તમે જઈને મહેને સમ ખાઈને કહેને કે એ વરવાડો મારો ખાગક નથી! એ જૂઠું વચન મારો ઉઘાર મરો કામ જગવાન મને આ જૂર મારે માફ નહિ કરે તો હમરા વા સુધી નરકની ત્વાનામાં સુખે જલીયા! જગવાના! મને નરક દેખાડે પપ મારા પુત્રને એવો ને એવો રાખા! ને વીરુનું કામગ નાણુપખી દેહના માગામાંથી જગી હુ સિપાઈઓ સ દેવ સર્ક પાગા ફર્પા બોલ્યા

વીરુ મ્હલ્ય પામી છે એ જગન પામે મો ખતાવતા શરમાઈ મર્ક પેનો ચાકાલ પુરુષ તલત બોની બેકબો દુ ત્રો હુ કપ્પલ કડુ હુ કે મે ન્યની સાનસાએ રોધને દનમ પાડવા ત્યા નાટક રમ્યું મને સમ કરે!

પુરુષ પોતાના હાથ પોતે બાધી રાગલ સામે હાગર થયો પશુ નગરોક વન્ને દોગી આન્યા ને બોલ્યા

ચાકાલ સાન્યા છે રોકાતી સાન્યા છે વલ્વાડો મારો પુત્ર નથી!

હુ રેખીપુત્ર નથી ચાકાનસુત હુ એની મને શરમ નથી પશુ

નર ॥ આવા માનાપિતા ક્યાં કુળમાં કે માનમાં મારું વરવાડા
બોલી રહ્યો

આ વખતે રામજીએ રાજદ ગિના કર્યા હ્યુ

ચાજિયાં કરી વચાએ વરવાળને કરી સખવારા

હાં અને નાં પલ્લીએ નાં વડુએ ને ને નર નરવધુએ
દેશરે કરાં રહાં

રામ પોતાની કુસી થાડને આપે છે અરુખના રાગરાત્રી
પાતોના વાં પત્તા રહાં ક્યાં આ રે સાચા કોળેજી રામજી પોતાના
પત્ની કરે છે રામ કોઈ અંક સમાન ને મહામતીએ કહુ

રામજીદરમાંથી એક પાડખી આવી નાદાસુરના તેજ રોગની
રામકુમારી અંધાથી ઘનગી પુરાદિતે અમિ નર ન્યા નયોન્યાર
કે ક્યાં ચાજિયાંએ સિધુ પવાકોએ કરે ક્યાં

અને પદનુરા તેવાર છીએ નરનર પાડખીમાંથી ધૂન ના પા

રહરાત્રી ઉચના અને રહરાત્રી નીચના આ રે અમિ
સાને એક રાવ છે અખાનુ મરખ ના ર સાનુ થવ છે દુ માવ
કાવા કળિને કનખની કનેવા આ નદિ નનુ ઉચના ને આડ
કન પાતા માટે નદિ સનનુ કળિના સ્નેહને દિલ્લી રેખાસિદ
માનજીએ સ્વાધાન આચાર કે

ને રહ કન્યામા નાં અંક ચાનકુનના દમ થવા રાજકેર
પરતી આ કવ સન એ રાગે પાત રા રા રાત્રી તથા આ
રહિ સનાં રહ ને વાત નાજી ॥

મવપત્ર રહની રા રા રા વા ર રાગે રાગે નમનુ
તથા ઉ રા રા પદ્મીયા રામ આ તથા ઉ

કનકે પ એક સખના ના આ સિદ રાગે ની તથા સખપે ઉ

ન દૈન્યં, ન પલાયનમ્

એ

નમર છે નમ નો પોલીસ અમલદાર છે મારામારે છે તુ તાગી લોનરી ને ડપપરીઓનો ગોલમ છે શ્રીમતોના સ્વમ માં આ પરીઓને પટોચી કરી મેં પે । કરે છે ।

એ અમલદાર એક રૂપની વિવરાને રાખીને એટલે છે બેરાડોકા છે પણ ધધા એના તવણુના છે

વિવરાનાઈ તામી મઈ છે કલિદ કરે છે પણ કોણુ સામને ? વડુ મલિય ? વડુ તાલ એના પર ચુમરે છે । ખાડોચ બવો આ પાપ સાને ખામેડ છે । સસાતમા લગ સગલી સમાધીઓનો સિદ્ધાંત અચિત હોય ત્યા પાતળી મવાને કોણુ નોનરે ? પમ પર કુદાગે મણુ ને ?

તુ લોની ખામેડી, આખ આગ મન હમેશા ડાકી રીને ફવડુ ખનાવે છે એક વ્હાગે બાદેર અવળા એ બી-ચોદા પાસે એ અધિારીના અનાના ની મરિયા આવે છે । એ સામનો ત્યા તલ સ જ મઈ નાપ છે ।

દિતેમ્હુઓ નેનવે છે વાન્ને ચાલુ પર પ કવો સરેક નથી પોલીસ અમલદાર છે પાને દધિવાર દોષ ।

પમુ નહિ નહિ ! ન દેન્ય ન પડાયનમ ! પોલીસ દોષ તેથી
ગુ : દધિવાર દોષ તેથી ગુ : જો આ નથી વાતોથી ટરીએ તો પ !
શ્રીસમાજની સેવા ન ચાર આમ ને આમ તો જીને મિયાની મી ૧
ખાસી દીસી છે

અધારી રાત સમસમ વળી જાય છે નમસ્ત્રા ધાન બાગમા
એ ન્યાન ઇ ઝાઝી વમ્બી નથી નીતર એમાન છે મારીને ડીનાએ
તો માર્ક અમ્મરનાર નથી ! અજનમ ચોદો ત્યા જઈને જિનો રહ
છે દાર ખખડાવે છે

અ ત્થી વાપ મ્તએ છે કોજુ છે એ ? કોને મત્તુ હ ?

ચોદો પગાર કરે છે ગડ ચો કુત્તા ! ને દાર ખખડાવો
જો છે યાનિ બાપ છે આખર દાર ખુને છે માન રૂઠીનેર એ
અમલ રત્ને પગીને પોલીસની વાનમા મેસા ? છે નિરાવર વિરવાને
ત્રાસમાથી મુખ કરે છે

પોલીસત વને પોતાના કામ ! અને પોતાની સિમ્મ ઇ એ અમલદાર
પર કામ ચાલુ ને સાક્ષી-પુરાવાવાળી કોમ મા જે થયુ તે પજુ એ
ગવજુના કાથ આ રીતે એ વિને કપાર્ક મથા આ શ્રી ચોદાના કાથે ને
સમર કુ મુખાનુ વડાવનાર એક માનેરી સમ્મ સમાજમારી નત્ત મારે
ખાનદ થયો

આ જા-ચોદાનુ નામ ચારુમ્બી ચોદા

અન્ક ચોદાની એક વાન છે જીવન ચોદાનુ બીજી વાન છે એમાવ
એક ખાનદાન પરમાથી આવેલી કૂલપચારીમા પત્તરીસ પાનેલી પુરાની
મારે તો ચોદાનુ જીવન અતિ મ્મિન છે !

અને તેમાવ કા ત્થની કોટી જેવા સમાજ વન્ન શ્રી દીન
નમ્મે નીરખનાર દુનિયા વન્ને અનાચારેના કામ વન્ને મુદાઓની

તેને ખમર કરે

હાક પડે ને રમખૂન ધમીએની રાહ ન લુએ એમ આ યોદ્ધાએ
તૈયારી કરી સ્વ-સ્ત્રોએ મોતવહી આપી કે ખૂન ખરીને હાથ પા ધોવા
વગર જમવા મેસે એવા તોળી વચ્ચે જવાનું છે કાલમવા મોંનું
મનુ નથી તો તમે તો સી !

ત્રી એને મુ ? પગાર આસતી માગર વહેતી ધર્મ ને
મોએક ધની વચ્ચે વચ્ચે ત્રાણમા પાથરેલા ખાવાઓની છવની
ચોળી વચ્ચે થઈને પદાચુના ધરમા જઈને િતી રહી એ પદાચુની
પત્ની તમે જોએલી વીસ વર્ષની યુવતીને હાથ કરી ! ખરાની વચ્ચે
એને મોગરમા મેસાડી જઈને વિમલચંદ્રમા નહી પ્રત્યેક ધરી ખૂનની
આશ ન આરે વીતની હતી

પદાચુ પાળી આત્રો કાણ જાણે કેમ પણ એ ગેદ ખાઈ
ગરો હતો એણે મનુ જગર આપ ન દોતે તો હમ મિત્રીકો બી
ખમ મે તે ! હાકી વાપસ મીજીએ !

પણ બી એક પદાચુ હતો સામે સવાઈ રાણુ હતો ! હાકી
વાપસ ન હો ! નિતાર ત્રમ્મ થયો પદાચુ ધડ મધ્યે પણ હાકી
વાપસ ન થઈ તે ન થઈ ! પદાચુ ધડા બાગ ખાવા ધણુ જોર મ્યુ
પણ જલુ નિરથક થયું !

આ તો એક પદાચુની વાન થઈ એવો જ એક મિત્રનો જોગર ! મ્યો
માગી ખમર પર ધરો નહી થયો ! જોગર ધણુ માયાસારે અનેક ત્રીઓ
એના હાથમા રમતી હોય પડી પોતાની એમની એક ત્રીની પરવા
|| કરે ! ખરીને મારે-મૂડે ! છત્રુ દો જમ રોજ દેખાડે !

જ્યોતિસધની કચેરીએ હતિાદ આવી એ જગરને મિલમાથી
બોલાવ્યો એના સોને કનુ મેક પણ એને સિખામણના બે અક્ષર

શુ : અથવા પૂજા એને કલકતાના મહામલીના મહિરમાં ભોગ ચડાવ
પગુની યાવ છે તેની પૂજા ! એને નર્મ મળે માટે સું એક નર્મ ભોગવે ?

જના આગવી રમતરખા મળે હાર મેલ્યા આપે છે ! આવી
શ્રીઓ-તે પણ યુવતી અને તેમાં વળીશું નિતાગી નેખાવી ખાનદાન
ધની હાડોડમાં ઉઠેની ગુજરાતી દીકરીઓ દાદાએને સામે મોઝે
પરખાર આપે ઘરેર કે જમત સમાન મળે રાત અને દિવસ એક
સેબે પરાણ સામે સવાઈ પરાણ થઈને ખગે રહે આગુ વાનીને
પણ નમના-કુખના હાનીવાળા ગુજરાતી જુવાનની હાલી જમજ
મકુ તે અને આંતરસાધીય વિરાસત્ત્વીની ગીતે નીલુ વિચારીએ તેમ
આ સીરલ વિર વિચારીએ તો એ મર્વ નેવા જેવી નીના પણ હાને
આગળના ભારતના નવા ઇનિદાસના અકિર્ણિયોમાં ધાન પામવા
થોડા લાગે

ધમે પણ સ્ત્રીની સિધ્ધિ મોટી સમજી ઠા ! દેવને અપણ મોણ
થાવ ? દીકરા નહિ દીકરી ! સેવા-પૂજા ને હાની મોણ બાધે ? દીકરી !
સ્ત્રી પરિમહા નેખાવ મહિલા ગ્રામ્ય ધરનાદો નીચે પણ રૂપની જે
કુસેવા-કુમકિત યાવ છે તેની સામે પણ આ નારીર ને પરખાર મ્યો
■ અને દિગાયેની-કુભાયેલી સ્ત્રીઓને અવિદ્યાઓ અપારી છે ચીતવતી
રાખી છે

મહા પણ એને નુઆ ■ દેય કમકમાગી અનુભવતુ દોષ
અને હામ બીડીને આ કામ મ્યો છે

સ્ત્રીઓના આપવાન ગમતી નીના બન્યા છે અસહાય સ્ત્રીને
ધરના વાસમાંથી છૂંવા જગ મા અમિનુ ટાણુ નેતુ પડે છે એ
વખતે મહા ઉછાગી ઉછટાઈને જોવા મળે-મરણ્યો તારીજો કા વેા
ખરેખર વિરમ દોષ છે નાક રાગી જન્ય માયુ ચક્ષુ ખાવ અકલ-
દોશિયારી જોવાઈ જાવ સર્વા એ પ્રસન્નને અમરમાનનો પ્રસન્ન કરાવવા

૪૧ અને અરીનો

માયાળા ખી કરતા હાથ ને પોલીસ આખા પ્રસાદ શેષની
! એહ ! જેવાતેવાને તો ઈશ્વર એ દસ્ય ન દેખાડે ! નહિ તો ઈશ્વર
પત્ર અમાવો ચર્ચ જાણ.

એક દહાડા રાતે વટ્ટી વાગે છે કહિયા છે—એક બાઈને એક
ઉપાડીને કપાનો કાં ફરે છે બાઈના પતિનું ખૂન થતું છે
દબે વરવો એ વિનાશ છે ! ખૂન કરનારો એને લઈને મરુતજનીઓ
! છે બાઈ જાની મર્ક છે સ્ત્રી મારે એક વાર ક મ દિના પડી
! તુ ફુમર છે સમાજ રાતોરાત એની સામે ધણી થતી દીવાનો
! નામે છે એને માં નાથનિય નથી—માત્ર નાથુલામળી ન એ
દોષી સમય છે

શેષ આ રાત્રી ત્યુ બાઈ મળતી નથી કથા અમદાવાદ,
આજ કાં એહ ! પોતાના સાથીઓ જારે રાતના બાર—એ
! ગામ જગદમા એ ધૂમે છે મોડસા થતો જમડે છે તો પત્ર
! જમીન ખૂટે છે !

આખરે પતો મળે છે !

નાઈ તોય સાની વાત મહેતી નથી મુનેચારીમા એની સાથીદારી
એ એના પતિનો પતો આપે છે એના આંધકે પારિપાથી મેડા
એક વખાસના ઠેકે મ દુ હાથુ છે ! અગિયમ મળી નાખ્યા
ને પોતુ બાખુ છે !

ખૂનને પદર વિચ્છ વીની ચ્યા છે પોલીસની અને પચતી હાજ
! લાચ કા વામા આવી પત્ર એ લાચર જ નુ માટે છે ! નાકે
! દીધા ખાપ ગમા રહવાનું નથી !

પોલીસ એ વડીએ નિવેદન માગે છે ! મે દહાડાના સતત ઉગમરા
ખાવા પૂડુ મળ્યુ નથી નાદવા તો કપાથી મળે ! વિનતી થાય

કાજ અને બીસો

કામના તો કુમર પ થા હતા કોઈ કામને બે ધાની મોજ ન માનતા
કામને નવગણતી પથા ગુમતવાનુ નિમિત્ત ન બનાવતા એમા એકમેક
બની જવા એમણે મધુ

ની ના ને ચારિત્ર્ય મર્જાતોએના મનબ ધના બે પૈદા થ્યા
કોઈ પણ મ્પરી મામ ઠીરીની ના મ્દવાના બીતવનુ અમાન સમજાનુ ।

ને નારુનહેન ગુરુનાં સુપાત્ર સિખા યર્ષ થ્યા ।

અવગત ત્યામુષી આવી સસ્થાએમા સમાજે તિરત પનિધી
દિ હારેલી ધત્તી હારેલી ત્વમ્તા તિર કૃતા અનેક નારીઓ જિયસ્તા
આગા ધાને મ્દવવા તેમજ પુરુસ સામે દાદ મા રા સ્ત્રીની રાપુદાર
બનીને મૂકમની । વેર પોખલુ એમનુ બતર ગુરુના તિરમ્મારમા સજ્જ
ધતુ । અને એને આવી સસ્થાએ એવાવાના કે પુરુહી તરીકે
પકાતી

નારુનહેનનો મ્દેડ એ રીતે થયો નથી દિનમા યાન્તિ અને
મમતા હારે આત્મા બા સેવાક્ષેત્રમા એ ભાવના લઈને આત્મા ।

મનમા ન રીસ છે ન ખીજ છે ન કોઈ થા છે પૂવપયારીમા
પો નારા ખમ્મા ખમ્મા ધનાત દીકરી ચર્ષ દીમ્માના લાડપાત
પામનાત પૂવનાથા રા મુખ્યા બ્યારે કાન્તિના આ લલના મ્દમ
માડે મ્દોને કામવા સામે પમને મ્દમ ત્યારે બ્યનિરતાનુ એમને
માટે એ નિર્માલુ હતું એમ જ મ્દેવાન

નારુનહેનની ચર્ષા લોઈએ અને તમ લાગે કે ધત્તી વિપરીત
પરિધિએ નહિ પનુ વિષબર પદમાત્માએ દિલ્લાવેલી સ્ત્રીઓ માટે
એ કાનિમર નીવર ને હમ દ અદમા જ માનો છે

શી અજમ ખુમારી ■ એમની ।

અધારી રામ કુડ નહિ ।

લકે નાની નાન કુઝ જિસાત નહિ !

ખૂનની ધમખી માર્ક પરવા નહિ !

નાર દાખવાની વાન, પલુ પારોઠા પમલા નહિ !

ઈન્ન મન્યુ કે નિજાતુ તમ્યુ ! ફેન મન્યા કે ધર છોડ્યુ !
કપા જાડે છુ, કાઠે જાનીશ એવી કોઈ વાત નહિ !

સગાની ચિતા સામે એ જવામ સો જણા મારુ ઘન
ઝોળખરો ચિતા ન જો આ જાડે છુ કૃપા કરીને મને ન
પૂજો ! ૫ જાણી નથી

મારુમહેન અમ વાલા વનની ! મનારપ ને મુમીવ મારે
પમની સારો નાર જાનિના એ સિદ્ધ સામતવર્ષ મધિવાલ ન
દિવે ને જાણીના કવિ બાદાવર એમની નાનના !

પિનાતુ નામ સમતસા થોડા મપત્તો ધવો રેર ગાગી
ને મોર ! ન્યુ જેન ને બે ભાઈ ! બહેનોની ચિતા બાઈ જોવી થાય

મારુમહેન આ મારુકુમમા જ આ ! દીવાન-લ મુમાઈની પ્રોત્રા
પરી કાર્મકૂનમા ન ! અગ્રેજ બપ્યા અને પગી વનિતા વિનામમા
આન્યા પણ રથા નોનમેદિ !

જાની ધમખમની મીમા એ કુમી ! કઈક બીરુ મધિરમતિવાળા
કઈ મનસી કઈ આગમુ-આવા જમની વપમા મારુમેન ! રાનના
ફક્ક આવડે દૂયા નુદર આવડે દગતુ ખાનુ-મર-નુ અરુ
આવડે ! પિનાતી વાડવી બેગી ! ભાઈમેવી બહેનગી ભાઈએ પ્યુ
બેનને અઠોઅઠો વાના કો ! જામી નજુને લાડ લગવે ! ગોડગી
જેતુ આનદી ધર !

મારુમેનના મે મૂન યોષ-દામ મલુ ને રેવુ !

કાજળ અને અગ્નિનો

પિતા મસ્કરીમા કહે, 'એગી! તારાથી કંઈ નહિ થાય' ના રોગથી મીછ રોગીએ જતા તો ડરે છે !

એ વખતે ત્રી મુદ્દામેન સાગભાઈ સ્ત્રી-મુપ કરોને શોધે સાત સાત ખાનગીન બોલે બોલે ચારુબહેનને એમો જોયા ચારુબહેનમા રોડુ દીર જોયું પિતા પામે એમની મુગ્ધ કરી ને લુલાનીની પહેરી વસતમા એ સધમા જોડાયા !

ત્રીપનાના રપુલી ॥ વગિના હતા ચારુબહેન એ રો રમાઈ ગયા જોડમા જઈ આ-આ

મુદ્દામેન આ મ ત્વેદને ધોડે ધીરે ધાર આપી રહ્યા અને મધીચિના હાનના રજા ત્યાય એમ ના નેરાસજ્ય વૈયાર થયું !

એમા મુદ્દામા ત્રી કિ-મુસ્તિમ મુદ્દાકી પુર ને માત્ર પ્રાણનો લાય તો નહિ બમો ॥ લાય ' ના દુ વડમા એ જોમમાપાની જલ્દી જોમ મર્જને ધૂમ્મા દુ રોડે એમની નિમ વતા અને નેવાઆવનાની પિઠાન રાવી મોગી કરાવી કુદન કલ યુ

ના / મેવા મ્મા એ પન્નીમી વીતી ને જનના વનમા ચારુબહેને ત્રવેશ મોડે છે પણ વાર્ધકા એમને મપરો તેમ નથી એમને હજુ નુખી એ પન્નીસીમા મા ગીતી રમ રીરી નથી એમનું ખડનવ વરીર છે લુલાનોને રત્યાવે તેવું

આજ જોડિત સધમાં અને ખાનગીય બહનો એથીય અધિક કામ કરતી હને પણ જોડિતસપ અને ચારુમની ચોદા એ જોડે છે એમની તના પર્વાય જતી રહ્યા છે ! ચામગમાય ત્રી-ઉદા ની ઝખનાનો સાદ પરોમે છે પતિ ધોમ્મે નીમતો હોય અને રોર જેમ નીનાની નારી એક વાન કહે છે સધમા જઈજ ચારુમેનને રૂપિયા મીશ ને પતિ દીનો મર્જ જાય ॥

એ યોદ્ધાના દરબારના કોઈ વાર દશ ને જ્યાં જેવું છે કેટલી
હિન્દાચેલી તમચેલી, દુખિની સ્ત્રીઓ અને સામે પુત્રા ન્યાન
કનેરીની જેમ ન્યાય લેવા બેઠા છે ને ન્યાય ત્યાં સુધાય છે

લુપ્તાગ્રધિવાળા ગુજરાતે આવા નારીસ્ત્રને ૧૭ પિગાણુ નરી
ને ન્યોનિસધ જેવી અનોખી સંસ્થાઓને જાગરે ખરી નથી નહિ
તો ગુજરાતનું માથું ખરેખર ગવ બેઠું દેવના નારીસ્ત્રને સામે પોતાનું
રત્ન મૂળી શકે દેશની સંસ્થાઓ સામે પોતાની સંસ્થા ધરી શકે
પણ આપણે સતોને તિન્નેરીમા રાખનારા છીએ રખેને મહાર કાળે
અને કોઈની નજર લાગે તો ?

ચારુમહેન મહે છે કે સાચને જાન નથી ને ખુનો હમેશા રાખ છે
આપના દરોખીના પ્રસ ગોમાકોઈ વાર એમને કોઈ ખુનેગારથી ઈજા પડે
નથી બ કે તેમના તરફ ખુનેગારે ખાસ તો ઈજાઈ પણ લાખરી નથી ચારુમહેન
માત્ર સ્ત્રીઓના જ પડપાતી નથી પુત્રો માટે પણ એમના ખો
માટે એવા જ હમ દે છે અને જ્યાં પુત્રને ન્યાય આપવાની યોજના
લાગે છે ત્યાં તેમ પણ મુકે છે

ચારુમહેન જાગ્રત કુમારિંગ છે દામાય મા ખીરાની જેમ સસારી
વરની લુપ્તા હમેશા પીકી દત્તી ને પડી સેવાયત્તની મોહિની લગ્નગતની
મોહિની મરના બેઠી બની રહી આપઆપા નોકોની બેઠે દીખરી મા
કે વાલી બનનારને કુટુંબની મીના કી ન લાગે અને જામ પત્ર
એ વહાવમોષા કુટુંબમા જીવે છે લાકડોની રૂમ બેનના નામથી
મુખાય છે બેન તો વીરાવેલી છે જ

અમને લાગે છે કે તમામા કૂચદાર પટેરી તોફાના જયજયમાર
વચ્ચે ફાંસીના માથડે ચી રાજમીય મૃત્યુની કીર્તિ દાસવ કરરી
મુખ છે પત્ર સમાજી ખફા નજર વડોરી એની મદી ગલીઓમા
છરા ને ચાક વચ્ચે તેણે પણ ડાં વખર એક બેનનવતી નારીએ

કાજળ અને બરીસો

ધૂમડુ કપડુ કાગ છે ચેલ્લીની નાત રામરાજ્યમાં હતી, અને જાગે નથી, એમ નથી

વાર અને હેપ્રયેયે સમાજ સમાનવીક છે, ૩૬ વાર સામે બાકરી બાધરી સહેલ છે સમાજ સામે કુધર છે !

એરા વારોના વનમાં થઈને છવનના વનમાં પ્રવેશોઈ યાદુ બહેનની તદુલ્લી, તેજ અને તમના ધ્વિર એવી ને એવી રાખો !
ગજવાનના આ નારીતલની દેશનરમાં અને દેશનદાર કરે થાઓ ને નીછ બહેનો મારે નેત્રસાધ્ય બનો !

સમાજમાં કુધરેલી ને સુવરેલી બને પ્રમત્તી સીઓની સ્થિતિ હજી મુખ નથી !

મમતા

૨૮

નવનવ રૂપ બાર વરની ઉમરે
શામલાવામન વતન ઢોળી સદે
ના નોકરીએ રહના આ યો હતો સારા બાળે એના જ નામના એક
સાંમન ત્યાં રહના હતા એમને ત્યાં નોકરીએ હી મર્યો.

શુભને એક નાનો પુત્ર હતો. રામચંદ્રને એની સમાગ તેવાનું
શામ નાપરામા આનુ એ બાળક વાવનાં રીપ્પો પાસાગાએ જવા
ધાન્યો ને આખરે કોને જમા રાખવ થયો. રામચંદ્ર સહ એની હમૂ માં
હેતો એની કાન્ના નો પગે જમી રતો. આખરે અનુદેવ બાપુ
સાતા નબરે પાછ થયા ને જતે દહાડે આમજ વસ્ત્રા સ મ ના ન્યાય
વિભાગમા સાં દોહ નિમયા રામચંદ્ર ખાખાં પોતાને વિશ્વ જતેલ.

અનુદેવ બાપુની યદી કઈ એક સુદર પુત્રી ધરમ આવી
રામને એક યેના બે પુત્ર થયા આજ સુધી બરિનાતુ પર પોતાને
જે સમાવ હતો તે સમાવ આજનાર પુત્રીએ મૂલ્યી લીધો. પન
એ એમા કઈ રતિના ન હતી.

રોડે વખતે અનુદેવ બાપુને ત્યાં પુત્રજ મ થયો. રામના મૂયે
અ બાગાની સમાગ આવી. રામને નોરેત કરવા બાગ સાય તિયા

નવા મામમા રામનુ એ ખાસ મમ થઈ પડ્યું કે આ નવો પોચાક પહેરાતી ગાડીમા બેઠાડી છેટેનાથુને બેરે ફેવવા રામને આ મામમા આનંદ અને ગર્વ બને હતા.

વરના ના વિસો આત્યા રાતદહાડો પાળી વત્સવા લા પુ મામના પા રતી સૂતી ની મોગી લડખાદર બની ગઈ! પાણીનુ તાણુ અત્ય હવુ ! એ તાણુ પામે એના મિનારા ઠીકે મુધી બોઈ ગયા મિનારા ઉપરની સમનવ લાગે અને નીચેથી પોવા ! નહુ જમીન ધાગી ઉપર િમા કે ધડામ પડ્યા વહેણુમા !

વરના તો નિરતરાય વચ્ચે આખડે એ બપોડે મધ થયો આ વખતે છેટેનાથુએ નીમડિ મરવા જવાની ર' લીડી ધર તો એને કે ખાનુ બન્યુ હતુ !

રામે બાગમને મોનેરી ગોળવાળી ટોડી પટરાતી પીળા કેશમને સદેગે પહેરાયો માડીને ફૂવની ચણુભરી પગી ગાડી લઈને રામ નીમડા તરફ નીમ્યો.

નદીને કડિ ધાનના ખેતર હતા ખેતરને છેડે મ બના હતા માગકે રામને મધુ ફૂવ લાવે ! રામ આમ તો આગામિન હતો માગમ્ની હક પૂરી ગયામા એને તાણ આવતી પણ અત્યાડે આ માદવ ખૂદી ત્યા જવાનુ મન નહોતુ ! એને બાગમનુ લલ બીજે મેવવા હતુ

પેડી મોનાની ચમ્પી લેઈ :

અમી નહિ ફૂવ ! અ લી હાથમાથી નાસી ગય

માગમ્ક જળરી હોય છે આખડે રામને નમનુ તોગનુ પાપુ

એણે કયુ

‘ ભુઓ ગાડીમા મેસી રહેજો ની તક ન જતા કે ફૂવ

રામે બાળમ્નુ નામ પુત્રિન રાખ્યું હતું પુત્રિનની આગમની
કેળવણી માટે એણે સ્વત્તા જવાનું વિચાર્યું સહેર વગર બાળમ્ને
સારી કેળવણી ક્યાથી મળે ? રામ પામે ચોડી જમીન હતી એ વેચીને
સ્વત્તામાં આવ્યો પુત્રિનને નિશાએ બેસાડ્યો પોતે પણ એ નોમ્ની
ગોધી લીધી

પુત્રિન માટે સારા વસ્ત્ર સારું ભોજન અને સારી ચિત્તાના
પ્રમથ પાઞ્ચ રામને અડધે પે ને ફોના વસ્ત્રે ચનાવવું પાતું પણ
ત્યારે રામ બાળમ્ને નિશાએ જતો જોતો ત્યારે કહેતો

હોદ્યામુ ! પ્યારે હોદ્યામુ ! તમે મને એનો બગો પ્યાર
મળા હતા કે છેવટે તમે મારા ધરમાં આવીને જન્મ લીરો છુ તો
મરીમ પણ છુ તમને કોઈ પ્રકારે દુખી થવા નહિ ઉ ।

પ્યાર વડે આમ ને આમ વીતી ગયા પુત્રિન હીક હીકવાની
લખી શકતો એ દેખાવડો સુદર ને પ્રિયભારી બાળક હતો એને
પોતાની વેશબૂરાની ખૂમ ચિતા રંગેની વાગ પાઞ્ચ હીક હીક સમય
બાહડતો એ ખર્ચાગ પણ હતો કોઈનીજ પ્રસ આવી પડી પૈમા
સામે ન જોતો

રામ એની બધી આવશ્યકતાઓ પૂરી કરતો પણ એ પોતાનું
પિતૃપ એના મનમાં સ્થાપિત કરી ન શક્યો એને એની હિંમત જ
ન થઈ એ સેવક જ રહ્યો એની સેવાએ પુત્રિનના દિવમાં પણ રામ
માટે સારા સેવકનો ભાવ જમાવ્યો રામના પ્રમથિયપણાની પુત્રિનના
મિત્રો મરમરી મરતા ત્યારે પુત્રિન પણ એમાં જોડાતો

આખરે છુ ! પો રામને સ્પર્શી ગયો હવે એ પુત્રિનની પટેલાની
મ નેવા મરી ન શકતો જવા નોકરી કરતો ત્યાંથી પણ સવિશેષ દન્ય પ્રાપ્ત
શકતો નહિ અર્ધબૂખ્યો એનો દેહ ખોખુ બની ગયો મમજશક્તિ

બાથ ભરી લીધી એના બાથ સુધ્યા નેત્ર ચૂમ્યા માલ કરડયા પીડ
પાળી દાય ફેરવે. અ એઅત્ર પ પાળ્યા માગે લાલ ! મારો લાલ !
કત્તી માડી ચર્મ ચર્મ !

અનુકૂલ બાણુ જગ દતા એમણે ખાતરી કરવા રામને પૂછ્યું
આ મારો જ બેઠે છે એની તી ખાતરી ?

ખાતરી કેવી ? ઈશ્વરની ખાતરી હજૂર ! ઈશ્વર જાણે છે કે
આ બાગમને મેં ચોર્યો હતો

જગ મહાતમે જોયું કે સાતીપુત્રાવાની ઠગ્ઠ જરૂરી નથી પત્ની
કેવો અદ્ભુત પ્યાર કેખાડી રી છે બાગમ પર ! ને આ વૃક્ષ નોમર
જૂઠું તા માટે જોને ? અને બાગક પડુ કેવો તેજસ્વી છે ! રામચરણ
જેવા શરીરનો બાગક આવો ન હોય !

મા બાગમને લઈને અર સાવી !ઈ અનુકૂલ બાણુએ મ્હુ
રામ ! હવે તુ અહીંથી ચાલ્યો જા !

કયા જાડે હજૂર ! મારી ઉમર તો જુઓ ! રામે લાચારીથી
કહ્યું મને જુના જોતને કોણ આગળે બાધશે ?

આ સાતગી અસ્તથી પત્નીએ મ્હુ બને પડચો રહે બાગક
એનાની રાજ રહેરો એનો અપરાધ હુ માફ કરુ છુ

હરગિજ નહી એના કુળ માર્ગની એને લગા મળી રહે નહિ !

રામે અનુકૂલ બાણુના પગ પકડી લીધા ને જોતરો હજૂર !
મેં કોઈ પાપ કયુ નથી જે મ્હુ તે ભગવાને મુર્દુ છે મને એક
ખૂણામા પડચો રહેવા દો જિંદગીના છે ના વિઓ તમને સુને જોઈને
પૂરા જીય !

એ મદી નહી અને તે ભગ્ન અપરાધ કર્યો છે હુ હવે

કાજળ અને અરીસો

તારા પર બેસેલો કરી ન શકું ' જળનો આત્મા બોલ્યો

મે ઝગુ ઠકુ નથી રામે ઠકુ

અપરાધી તમામ આમ જ દે છે તે નથી ક્યુ તો કાણે ઠકુ ?

બાલ્યે ભગવાને

જાન્યની અને ભગવાનની દુદાઈ અને તે પણ એક ચિહ્નિત
પાસે ' ધત્ત '

આ દરમ્યાન પુનિન પરિસ્થિતિથી વાકેદ થઈ મર્યો હતો નયમ
એને રોડ આપ્યો જ મની રામચરણ પડ્યું ! પોતાની જ મળત એટલાને
એણે કેનો ધડો પટોચાકરો હતો ! એ ધનિક જ ત્યા પુત્રનુ જીવન
ક્યુ દોષ ? પણ રામે એની સાથે સેવાઓ કરી હતી સેવાઓને તહા
લઈને એણે અનુકૂલ જાણુને મ્યુ

પિતાજી ! એ જૂને માફ કરો એણે મારી ધણી સેવા કરી
છે એને આપ ની પામે ન રાખો પણ પે રાત જાધી આપો

પુલિનના રાગે રામને મારેલી ત્વંતી જેમ પડત એ પુનિનના
મુખ સામે રોગી વાગે જોઈ રહ્યો તરી અનુકૂલ જાણુ અને એમના
પત્નીને નમસ્કાર થો ને આવી નીમ્યો ધણી બહાર મામની બહાર
ન જાયે ન્યા !

એક મહિના પડી અનુકૂલ જાણુએ રામના નામ પર એના મામ
મોકલેનુ મની જોડર પાણુ ક્યુ એમા નમ્યુ હતુ

રામચરણ નામની કોઈ વ્યક્તિ બહી મની નથી

ચિનગારી

ચિ

વા ? ને હોયથી દૂધ પીએ

છે વડી વાર જમાનો એ દોસથી ઝેર પીએ છે

મગનના આમણામાં ચડોગ રમતુ હોય એમ । માના ધાન પર
એ માનુષ બાળા હતી-ફરતી હતી પવિત્ર સધ્યાની વેળા હતી

દેવાનયોમાં આત્મીની કીલર રણકપૂરાની તૈયારીમાં હતી । મા
મૈયાના હૈયા પર નાનીમોની નાવગીઓ તરતી હતી

રમતી બાળા ભૂલી પાળી । કું ન જાણે એના મા-માપ ક્યા
અપાર્ક મયા ? હમણા હતા ને અતી ગુમ । બાળા રમતી રમતી । મા

મૈયાના જળ નરક ચાલી જીવાળા બાથઓ પાસે । કું નાહના
લોકોને નીરખી રહી મોગ મોગ માછલાંને સોની યોગીઓ ખાતા

લોક રહી ચાગીની સીપ જેવા માગવા । પશુ કે પોતાના માથાપ ક્યા ?
માગાએ આણુમાણુ જેવું કાપ ન મળ્યા એ ગયા લાડી

સધ્યા-પૂન સ્વતા નોકોએ આ દસ જેવું એ સુદર બાળાનું
ર ન । તેઓની દયા-માયા જામી ગઈ તેઓએ જૂમ પાળી દેહ પરતી

શુદ્ધાની પ્રભુ અને હુએ ૧૧૬ કોઈને જાણ નહીં ખર જલદે
તેણે દન્ય

ચાંચી વાર જલ્લા માન્યોએ દા : કમી માગાપની શેર કમી
પણ નથ નહીં જનુમરી પ્રેરોના નામ્યા તત્ત નથ આરી નહીં
તેઓએ એ વપ વ પ્રવલો મીને વનુ તારુ કાપુ કે

સચાં તે દુરો પેરો છે સચ મા વન કે એના કેરુ
લામ્યા ન ખુતો વુ કે ૧ કોઈને નુદાના તો જુના કે કોઈને એવા
તો જેના ૧૫ કોઈએ ખેન્ના તો ખેન્ના !

મનમ જુગા માન્યને ન એના અને વગ ન મુલોને દેના
લા નેકને વુ ૧૫ લાકી સચ્ચનો પથ તો પ્રાપ ના
૧ જેથી વુ ખોગે ૩ ૧ આ નથ સા નિમિત્ત વાગુ કવિ
૨ પ્રાપા રમચાનુ દશે ૧ જોના ને ૧૬૧ ૧૧૧ તે વુ આ દશે ૧

આ ૧ માન્યેને સમ્યની જાળ હતી વગ આ પાસા પો
લાને વકને કોના ૧૨ પદાના થ હમર કચો દલી કોઈ વર
અવ જલા તે મહેપમ્મ આ નો જનુતર વુ ક્યો આરી નો
કોઈરીએ ૧૧ે તેવના હાથમા સજાઈથી તમી જતી કાગા કમ
કરના છૂતી જાળ અને કુ ૧૨ સપર્ક જલા ૧૧૧ ન જલે વુ થ
વીનુ ૧ એના ૧૧૧ નવ વળા નમ મર સા ૧ વગી તેઓની
પરે કુ ૧ વુ નોતી પોલીસ પથ પ્રેરે ને એમ માન્યો
ધૂમન ૨૬ તથ છે એમ ની જનુ પોલીસ જલા ખમી ના ૧

જા સચ મા પોલીસીએનો વગેરો નાનુ જ છે એક
જુવ ન પવમનો ત્યા જાનો એક જર્ક પાગ આરી અને જાણ
પાતે કોઈ હતી ખાગીમી હતી જાને આરી પ્રુ નાવ કુ
જલુ પ્રુ તા ૧ જુવ ત્યા ૧૧૧ છે મો એ ત્યે ૧૧૧ તને પ્રુ ખમર ૧
ધમદાગમા અને પાએ ૧૧૧ ૧૧૧

નિર્દોશ માણા બનેલી પાછળ ચાલી માણા હજી રાત્રી હતી
કેટલાક લોકો પાછળ હતા બધા પેકુ ગાત્યા પછી મા કે બાપ
કોઈ ન આવ્યું

પેલા જુવાને મધુ ગોકા જુનમડા ચલા છે ચાગે પોતીસ
થાણે બાગાને પહોંચાગી દર્શાવે !

જુવાને બાગાને આગળ દોરી
રોગાએક મ'લુસો પાછળ ચા રા

ગોકે જઈને જુવાને પાછળ આવતા નોકોને કહ્યું

પોતીસમા એની કોઈ બાગ નહિ ને અગીના મહાજનને સોપીશ
પડી મા તપને ચોરીડ

છાંપરીને તો જાણે છે મહેવાનુ જ નહોતું જાવની એશિયાગી
એ લા ઠી

ને દોરી ગાંધી રહેતા મહાજનને સોપવા એ જુવાન એક બાગ
ગલીમા વળી મરો પેની જી પન્નુ પાછળ હતી એ માતા વાસત્યથી
બાગાને હસાતી રી હતી જગતમા પારકાને મળે આત્મી પછી
મા વિરન બની છે !

એ છાંપરી મા પહોંચી તેનો ધગી જર પડી કોઈને પત્તો નહોતો,
કોઈને પત્તો મેગવવાની પરવા પછી નહોતી પાતાગ એને ગળા મધુ
ન્યમંતી કોઈ મેનમ એને ઉપાડી મર્ક મહે છે કે અને માલુસો
બાગવિવસાએના ઉરમા વરનો બાર એકા મરવા અને જમાની
યુક્તિઓ લાવતા જમાનાની દયા વધી એને મુલુદત્તમા એની ધર્મ
વળી એમા પોતીસના વર રહેતા જીને મરસાવ પડુ ચિચિય દોષ છે
એક વાર એ ચાણી એ ને એ ચાણી એ એ ચાણી વેલવત દવાદમા
માનાય કુટુંબ-કમીનો સાત પેગીના ખાનગની તત્પુત્રી તોલે નશુકર્ષ

કાજળ અને બરીનો

જતાં એને હાથપુરાણુ પાતુ એ હતુ કે એ જા રાગી બાગને
જ એ ? કી નાખતી એમા પાર વચ્ચેનો નગર એ હતો કે
અગત્યા મોગ નગરમા એને તૂટી પાગ પેને હાગ વધુ પેર
જઈને ખરી મથાન સમાયાર આજમા

આરા કિંસા બી રામના દના ખાસવારે ૧૫વારે પમ્પા
જુદા એમવાવાં મળતા પમ્પા તૂટી પડેલી ગાળાએ રહી મળતી
અને કોઈ પતમાઈ સરથાના સ છે એને આશુમે આરી હઈ જતા
મળતા તરતીક મળા ફુનિયાને જેની કોટીની કિમત નોની, એ
અગી લાખેખા બની જતાં

જેનુ જેનુ નાનકોઈ મેનને પાત્રે મૂકતાં, કોઈ મિખા
રીને દવા ? પડ્યા રતાં !

૫૧ આ હામરીનુ નાન અગમ હતુ એક નાની રી બમ્પીમા
એ બમ્પીને સ્થાન મળુ ધાનસા કે હિન્નો ચીપા બામના માગીની
જહેમન અગમ હતી જોમના દિવનોમા તે એ હામરી મિની કે પના
બની હી બમ્પીના બોવોનોએ મગને નક્કી મ્યુ કે હા ? ન નતી
કાયા મામજુવાતો છે પમ્પા કહમા તે કેક બર્ત છે પમ્પા વનના કાગવવ
મેર જેવા કે ઠીન સમીન ને નત્ય નજે એને ધીખવે રૂપિયાને
તો વરસા વરસે એક હામરી આ ધી મસીને તારી દરે માકામાક
કેલ દેરે

સ ને ખોરે સિંહ બાન્યા હારે પચાસેનો સિંહ આન્યો બચા
જતી સરમારિયા એમામા હતી ઠીન જૂલ ને અલિનય એને સફળ
સિદ્ધ હતો !

સિંહ સદમ્મિદ્દ હતો તે સિંધા સ્વમ્મિદ્દ હતી

બચાગી જાણુ સ નો સદા નયો એરે અજુવક મોતીને
પાણુ માવામા જુદાન નામચમા મેર અને નળકતમા પરી સરજ

સનના મૂલ્ય મમલખ વધ્યા

સ નના મૂલ્ય વધ્યા એમ એના માન વધ્યા પાણી માં ત્યાં દૂધ
મગવા લાગુ એના ચરગુ ફૂનગરી છાવા લાગ્યા એના એ-
દામ્ય પર હમરો મોલી ડરમાન થવા લાગ્યા

સ નને અગી લાવનારા ગ્રા-ચાડના વ્યવહારીઆ હતા તેઓને
રૂપની તમા નડોતી ઝરિયાની તમા ન્તી અકનાડિને બાધ્યા પૈસા
ચુકરી એને સ ન નકેર કે પત્રી એને ગર્જન પૂછે પરમેશ્વર
પશુ નરિ

પશુ જે બાની ખડા ન પગેની કોઈએ મેના કમવટ કરી
તો ખજરનાડ નજરે નિ ગરી પર એ વખતે એ જાણે કોઈના નહિ

મલીમા પશુ રાગ્નઓ સી કોઈએ દતી તોઈ સિવાય સસારના
કીચમાધો તરવાનો ઉશર ના ? બાપુ માસર અને કોઈઓમા
રાજકુવરામેને સ પીન લીખવા ન્તા રાજકુવરાઓની તાલીમ વખતે
રાગ્ન પશુ હાજરી આપના

વાનમા વાન નીકળતા બાપુ માસરથી પોતાની અજોડ નિઘાર્થિની
રૂપ-કંકરી સ નની વાન ડેકાર્થ ગર્થ તેઓએ એ સૌ થાના ખગ્નના
પર બેસેલી રોનાગનાં બોગની પપ્પ વાન શ્રી

રાગ્નજીએ શ્રુ ડોશ્રી ખરીદ શ્રી લઈએ દરમારમા નૃત્ય-
ગાન ને મુજરા માટે કોઈ જોઈએ તો હે ને !

ઉગળા રૂપરોમા સ્ત્રીઓના વેચાય મને થતા હતા અને આજે
પશુ થાય છે મળે ત્યા લાવાર ને લગડો બની રહ્યો છે સ નનો
મેદો થયો બાપુ માસરની ખૂન ખૂન સમગ્રવ પત્રી મેદો થયો
વ્યાજ ખાનારાઓએ મૂડી સોપી દેવાનો નિર્ધાર ખોઈ ડરિયા પચીસ
હમરે સોદો નક્કી થયો

પત્ર એ દુનિયામાં મારો દંતી એવા એવા નદો ત્યાં અદાકારી કરતા
દના જે સ્ત્રી-સર્વ સહે / પત્ર નમારી લેવા તૈયાર નહોતા સ્ત્રીનો
પાક પુરા નેતા નાનકમાં તો ખૂબી જ નકલની ! અસત્ર અસત્ર
જેવું લાગે એમાં નકલ કલારતી થી દોષિયારી ! સત્ર એમાં પડેલ
વડેની આતી બરે બગમગાટ મની મો નોખનિયા લોભાએ મદેરમાં
બારે મમાન કરી બરે ખાનખીમાં નાર ચાર ચાર એરે જોઈ આત્યા
પ્રતિમધ એ પત્ર કોઈ વાર ત્રાસરતુ કામ કરે છે

એ વખતે ચિનગારી નથી સદિ સરખાપી અને એના બદલા
એએ સ્ત્રીએને એમાં આમ તો પ્રવેશ આપ્યો ને નર કરતા નીતુ
મનસર અપાર્ક ગયું !

સત્ર રિતરતી દુનિયામાં પ્રવેશી એને મનસર પસો મગવા
લા પો નાની ફૂલ પત્ર એમાં કોઈ વાર ત્રામ નેતી એના નાના સા
કામને સાનારી મગતી

આ નાનો શો મમાર મુખમાં છુટતો રતો પત્ર એકએક
સારદોળ પતી આ સા વિધાનાએ સત્ર ગુપ્ત કોરે આપુ છે !

સત્ર રાત્રી દંતી કે પોતે દિદુક્યા છે એનાં માખાપ હિદુ
છે જાખી જાખી રમતિ દના કે પોતે ચોરીએ ખોલી કોઈ પાકરા
સરે રનેતી કોઈ દોરો નમારો નચા છુટતુ પમજ સત્ર રીકારેતુ
પત્ર રાત્રે એ પત્ર રાખ અત્ર ને રાખ નયુ ચારિતે બેલે ચિત્રા
જોઈ પોતાનો ચુગ ફોર જોયો મર્ષા સચારમાં એ વિધાર ખતી
મર્ષા એ વખતે એક તુલ નેલા મર્ષો એને ખતી પોતે ખ રાત્રી
મને કહુ કે આત્રે બ જામ કરીયું ને બરે વખતે અત્ર ધર નસા !

પમત્ર મમત્ર એને કઈ કરી ન લાકુ પોતાને એ પમતા
તેત્ર પર ખતે થતુ પત્ર દેલ રમ્પા થીત્ર કે પોતે પથ્થરના દેરા
મુખ ખતી બસા ન્યા સત્ર દેર લપાતા પથ્થર સાજાનો સ્પરે કારે

જુલની મ્હાવતીએના કસનનો ઉપરોન મ્હજે પણ ધર્મને ન ચીસ તી-
ધર્મ છે તો આ સ્ત્રી ઉદાર છે

બાપુ મામન ગયા

સુને નીચી વન મ્હાં એ સસરમા સ્વની કિમત દાઢખ નાની
એક દરાર્ક ના રડુ નાની દરાર્ક જેતી નેગી આમડ કાદગ
ધર્મ નયુ લોખ આનવથી ની ઠી ત્યાં પે રડી એનો રા ન જાણે
ક્યા જર્કને એના અવરોર રમ્યા એના રાખ અને કોવલા પડ
ક્યા રા તો પળ પલો ન મર

માતો યવન-મુરજ અમ્નાચન ન રાગો રતો

ફૂલનુ યૌવન ન ની નદાર છગી રડુ ફૂલ પત્તેથી માનિની દતી
કોઈનુ માનનુ એના ન્દમાવમા નાનુ માનતી ધ્વજ દતી કે એ
પોતે ની રસા નસે ઝીકાઝે મ આખો અવ ધા અવિસાદિત ર

બીજે રમ ના જીમને ત્યા સૂણુ અમમય દનો પનુ રિસ
તરક જ્યુ ને અવિસાદન રડુ ફૂલને પડદ નાનુ

ફૂલ મમન્યા ફૂલ માપી રી અને અને લાની દોષ
કરી પગી આક નમડો ન વમનમલો આમર નેગી રયા

તોની અઠાગીઅ રિસ ના અલવાતો આજ નાખ્યુ
જીને પા ફૂલા એને ત્યા છૂંધા કપિયાની એ એને ત્યા બે કો
રસા લાની કોઈ કાનની કમના ની

ફૂલ રડુ

આરજુ લમ કરાને નો તો જ રેમરતી કર્મ કિમત છ

પુન રડે આરજુ લમ રડે લાની કમલ પા આ
પુનર્મા આ કિમત કોની કોની ગેલો પનુ નથી ફૂલને અર્ધના
પુને ટુકારીય

ફૂલ રડે ફૂલમા મનુ ફૂલ ની સથ લન કર ર

કાજળ અને ઝરીસો

હિંદુ મામાની બેગી છુ તારા ઉપવસ તરીકે નહિ રહ

પુરુષાચાર હતો એને પોતાના બીનીમચ્ચા હતા. એ બનાની
પત્નીસ સાથે ફરતી પત્નીવ કરવા તૈયાર હતો એણે ફરી મ્હુ
ફરપરી ! લ નતી વાત છેક !'

માટે માતા પુત્રને માટે મરણસનો પિતા બોલ્યો '

રે ફર ! એક નાની વાત માટે આપણુ સ્વર્ગ ધૂનપાણી ન
કર ! મરને જીવનમાં ન લાવ આજ તો ધમ ના બહિષ્કારનો પુત્ર છે

મારા પિતાની એ છે વી ભેગ છે તારા મતે ન ન મને તો ન
સહી મારે સાચી નતી અને માતા થયુ છે તારો પૈમો તને યુનારક !
" એવુ સત્તાન નતી આદતી જે મારી કૃષ્ણમાથી કનક બધને જ મે !
વિસય એ સુને વળેનો રા ! છે વન એની નેચીતેથી પડુ દવા
છે સનાન એ એની ફરનુતિ છે

તો અનમિ ! નરે મ્હુ

અનમિ ! ફરે રકના ને જખમી હલે છુ

બને છુદા પડના

ફરે પતિ નોની લીરો એની સારે હિંદુ રિધિથી લમ મ્હો પોતાના
જામિ સત્તાન માટે બાપ મેગ-ચો એ સામાન્ય બતી રહી તેજમમલના
ફવારાઓથી બગાડી બનીને ટીની રહી પણ અનરની ચિત્તમારીને
અસિનદી રહી દુસ્વગ મને તો મ્હુ ઉપવસ નહિ નતુ પત્ની બનીસ
માતા બનીવ સાચી માતા ! સાચી પત્ની ! સ્વમ મા પછુ દુન બ !

સસારે આ વનમાનની એક આચકો અનુમ નો રે ! એક
અભિનેત્રી અને ધમની આગવી આગપપાગી એને ર પડુ સસાર મ્હો
મ્હો છે કે છુદાચેના હ નરા અવાસ વચ્ચે એક એનનતની ચિત્તમારી
ધણી વાર અમમતી પડી હોમ છે !

નીતિમોહની પવિત્ર જગા જેના
શ્રી જીવન-મણિ સદ્વાચનમાળા ટ્રસ્ટના
પુસ્તકો

વાર્ષિક લવાજમ ઝા ૧૦-૦૦ (પો. જી.)

૧૯૭૨ ની સ ૨૦૧૩

નંબર	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રિંટ
૪૧	જા. નાન મહાવીર	શ્રી જ્યોતિષજી	૩-૦૦
*૨	સદ્વાચનમાળા શ્રેણી ૧લી	,	૨-૫૦
*૩	મુનર્કિકા	શ્રી રતિવાન દેસાઈ	૧-૦૦
૪૪	મી જા	મુનિશ્રી ચંદ્રનસાગરજી	૨-૦૦
*૫	સગની બારી પૃથ્વીની બી	જ્યોતિષજી	૨-૦૦
*૬	ન ના રનમાળા શ્રેણી ૨ જી		૨-૫૦
૪૭	અક્ષય તૃતીયા		૦-૨૫
			<hr/>
			૧૩-૪૫

•

૧૯૭૩ ની સ ૨૦૧૪

૧	જા. નાન મહાવીર	શ્રી જ્યોતિષજી	૩-૫૦
૨	વીગના પાલી	શ્રી હિા જોલી	૨-૦૦
*૩	ભનનુ ભાતુ	મુનિશ્રી ચંદ્રનસાગરજી	૧-૨૫
૪	ગ નાચનમાળા શ્રેણી ૩જી	શ્રી જ્યોતિષજી	૨-૫૦
*૫	પાપ જ્ઞાન પુણ્ય	શ્રી જ્યોતિષજી અને સત્યમ	૨-૦૦
૬	મેમપથે મત્રમની જનાળા		૧-૫૦
૭	હીની ચાની		૦-૨૫
			<hr/>
			૧૩-૨૦

ॐ नमः शिवाय वि. स. २०१५

नं०	पुस्तक नाम	लेखक नाम	किंमत
*१	प्रेमनु नदिर	श्री. लक्ष्मिप्रभु	३-५०
*२	जातगाद	श्री. गुणवत्तम आचार्य	३-००
*३	दुने तो नो	मुनिश्री नरनमसागर	२-०
*४	श्री नेन-ननु	श्री. लक्ष्मिप्रभु	२-५०
५	आमे आनो मो	श्री. लक्ष्मिप्रभु	१-५०
*६	ना नने वि ।।	श्री. रतिदास देसाई	१-२५
*७	मिन्दुना सि कु	मुनिश्री नरनमसागर	०-१५

१४-४०

ॐ नमः शिवाय वि. स. २०१६

१	ससारसेतु	श्री. लक्ष्मिप्रभु	३-५०
२	म. सयननागा अचो हवी		३-०
३	नातुदेवो अच	श्री. सुदीप	१-५०
*४	त्यागनी बेडी	श्री. सु. व. दाड	१-५०
५	म. नो व. निन	श्री. लक्ष्मिप्रभु	१-५
६	सुनी ५० मेर दुमाजी	श्री. लक्ष्मिप्रभु	१-५०
७	चपरी पोरे	श्री. लक्ष्मिप्रभु	०-७५

१३-२५

ॐ नमः शिवाय वि. स. २०१७

१	शनु के अचनननु सा-१	श्री. लक्ष्मिप्रभु	३-५०
	सा-२		३-५०
३	न. न. के नाती	श्री. हनुमन्तर साध्वी	२-
४	वर्मननना अचवागा	मुनिश्री नरनमसागर	३-५०
*२	पा. नी परवागा	श्री. लक्ष्मिप्रभु	१-५०
६	मह्याप्रभुति	५ रतिदास देसाई	१-०
*७	रे लानी परम	मुनिश्री नरनमसागर	०-५

१५-५०

ફાંલુ વર્ડ સ ૨૦૨૮

- ૧ ચડનર્તી ભરતદેવ જ્યલિખુ ૩-૦૦
- ૨ નરકેસરી , ૪-૦૦
- ૩ સન્નયનમાળા એલી પમી
- ૪ સોડાલુ ન્માયલુ

પ્રકીર્ણ

-ગમતે-નલાતે	શ્રીમદ્ રાજ્યદ્ર	૦-૭૫
* ૧-૧ શ્રીપાળ	શ્રી. જ્યલિખુ	૦-૬૦
* છનનમા વર્મ	નુનિત્રી વનનસાગર	૦-૨૫
+શ્રી રનાનપૂત (નોથી આરુતિ)		૦-૫૫
રાજ્યદ્ર (શ્રીમદ્ રાજ્યદ્ર ના મૂળ વચ્ચેનો)		
નઓત રૂપે ગોાવેનો સમક)		૫-૨૫
શ્રીમદ્ નાજ્યદ્ર છનન જ્યોતિ		૧-૨૫

— ના પુતકની	નીચ ન્મારુતિ ઉપાચ ઉ
•	નીચ ન્મારુતિ ઉપાચર્ડ ઉ
x	નીચ ન્મારુતિ ઉપાચર્ડ ઉ
+	નાથી ન્મારુતિ ઉપાચર્ડ ઉ

શ્રી જયભિષ્મુની કૃતિઓ

નવસાકથાઓ

રાત્ર કે અમલરાત્ર ૧-૨	૭-૦
લાખડી ખાખડી કૃષ્ણ ૧ ૨ ૧૧ ૦	
ત્રિકમલકલ્પ દેવુ બા ૧	૫ ૨૫
જાન્યનિર્માણુ બા ૨	૪
દિલ્લીજેર બા ૩	૫ ૨૫
પ્રેમભક્ત કવિ જયદેવ	૫ ૦
ભગવાન જયકારેવ	૧ ૩ ૫
ચક્રવર્તી જયકારેવ	૨ ૪ ૫૦
રાજવિ રોડ	૩ ૫ ૨૫
કામવિ રેલા ક્યૂલિભાન	૫ ૨૫
સસારસેતુ	૩ ૫
નર સરી વા નરકેજરી	૫ ૫૦
પ્રેમનુ મંદિર	૩ ૫
બુદ્ધ દેવ ૧	૩ ૫
દાસી જનમ જનમની	૪ ૦
પાપ અને પુણ્ય	૨

સાવસાકથાઓ

જવામદ	૧ ૨૫
એક કદમ આં	૧ ૫
દિંમતે મર્દા	૧ ૨૧
મર્દ રુજરી	૧ ૫
માઈનો લાન	૨ ૨૫
મજ અને ઈશ્વર	૨ ૨૫
હા મહેતા	૭ મારી
સિદ્ધિ જા જયસિદ્ધ	૨ ૫
આલિ આ રો નાર	૧ ૫
અપગી બે	૦-૭૫

નાટકો

રસિયા વાલમને બીન્દ નાટકો ૩	૫
મીઠોવિ દિનો ગાયક	૬૨

વાતાલ નહે

સત્કો બાધી પુત્રી	૨ ૦
પારકા ધ ની હામી	૪ ૦
કચન ને કામિના	૩ ૫૦
અમના	૩ ૦
માદર વતન	૩ ૨૫
માદર મરગી	૩
સુનાન અને કદક	૨ ૨૫
લાખડી વાતો	૨ ૦
નીતિકથાઓ બા ૧ થી ૪	૪
દિલ્લુ વમની ડા રિકથાઓ ૧	૨૫
ભૈષ્ણ ધમની ડા ચીકથાઓ ૧	૨૫
ભૈષ્ણ ધમની ડા ખીકથાઓ ૧	૨૫
વીરધમની વાતો ૧ થી ૪	૧ ૫
પ્રેમ રથ પાવતની જવાબી ૧	૫
જયભિષ્મુ વાર્તાસૃષ્ટિ ૧-૨ ૨ ૭૧	
મહાપાન્ડોની સંસ્કૃત વાતો	૬
જાસના જાન્યરિધાતાઓ	-૭૫
હુની વાખો	૦ ૪૫
ફૂનની ખુરશો	૨ ૫૦
મોસમના કૃદ	૨ ૦૦
ફૂર ચિડાવલી	૨
ફૂદ નરગ	૨ ૦
સૂની પર સેજ હમારી	૬ ૫
પ્રેમીઓ	
૧૫૪ ૪ થી ૧ થી ૫	૩ ૦
સદના નવમની ૧ ૨ ૩ ૪	૧ ૫૦
પ્રતાપી પૂવ જે ૧ થી ૫	
(બી પ્રમોટુ સાં)	
પશુપ્રેમ પ્રવાસિક ૧ થી ૩	૧-૮૦

ગૂર્જર અથગ્તન કાર્યાલય ગાવી ગસ્તો અમદાવાદ

